DE DUALI GRAECORUM ET EMORIENTE ET REVIVISCENTE

SCRIPSIT

HERMANNUS SCHMIDT.

VRATISLAVIAE.
APUD GUILELMUM KOEBNER (M. ET H. MARCUS).
1893.

Dualis numerus in eis quae nunc in hominum usu sunt linguis Europaeis omnibus, si Slavicas quasdam exceperis dialectos, intermortuus est. Prioribus autem aetatibus longe eum lateque viguisse cum ex aliis tum e Graeca lingua compertum habemus. Qui numerus cum a nostra sentiendi dicendique ratione procul absit, viros doctos excitavit, ut, quis fuerit eius ortus, quis usus, quaererent.

Ac primus quidem qui nostro saeculo de duali numero disputavit Guilelmus de Humboldt (in »Abhandlungen der Berlin. Akad. 1827 p. 161—187 ‚Ueber den Dualis'«), quae sit dualis vis notioque quibusque in linguis vestigia eius existant, exposuit. In fine autem commentationis cum exemplo dualis Homerici, quanta sit huius numeri ad augendam illustrandamque orationem vis demonstrasset, ipse se quae eius fata in Graeca lingua fuerint, posterius explicaturum esse pronuntiavit. Promisso quominus staret cum et aliis studiis et morte impediretur, alii quam ipse instituerat quaestionem fusius tractaverunt. Ac primo quidem pauci eum secuti sunt, ut G. Blackert, qui praeclaras ‚de vi usuque dualis numeri apud Graecos' commentationes scripsit (Cassel 1837. Marburg 1838) et Zander, qui ‚de vocabuli δύο usu Homerico Hesiodeoque et Attico' (Königsberg 1834. 1845) accurate disseruit. Longo demum intermisso spatio[1]) novam lucem huic quaestioni attulit A. Bieber commentatione ‚de duali numero apud epicos, lyricos, Atticos' (Jenae 1864) edita. Proximis fere his viginti annis dualis usum imprimis apud Atticos illustra-

[1]) Fr. Mueller (Sitzgsber. d. Wiener Akad. 1860 vol. 35 p. 51—67 et 1870 vol. 79 p. 449—460) de origine formarum dualium imprimis in linguis semiticis disseruit.

verunt A. Roeper (‚de dualis usu Platonico‘, Gedani 1878), Stephanus Keck (‚Der Dual bei den Rednern mit Berücksichtigung der attischen Inschriften‘, Würzburg 1882), Ohler (‚Ueber den Gebrauch des Dual bei Homer‘, Mainz 1884), Hasse (‚Der Dual bei Xenophon und Thucydides‘, Bartenstein 1889 et ‚Ueber den Dual bei den attischen Dramatikern‘ ibidem 1891). Quae Keckius de titulorum Atticorum usu protulerat, Meisterhansius in libro, qui inscribitur ‚Grammatik der attischen Inschriften‘ plenius accuratiusque persecutus est. Dualis usum, qui fuit extra Atticam, Paulus Doerwald commentatione, quam scripsit ‚de duali numero in dialectis Aeolicis et Doricis, quae vocantur‘ (Rostochii 1881) enarravit. Quibus studiis eo sumus provecti, ut, qualis fuerit usus ab Homero usque ad Alexandri Magni tempora perspectum habeamus. Docti autem viri cur hic constiterint, haud difficile est cognitu. Ex inscriptionibus enim Atticis discimus exeunte quarto a. Chr. n. saeculo dualem numerum prorsus evanuisse. Cum titulis autem consentiunt fere scriptores, quorum usus dualis numeri paulatim imminuitur, ita ut Stephanus Keck l. l. circa annum CCCXXI^{um} novissimas dualis numeri formas inveniri dixerit. Sed titulorum dualem non omnino cum scriptoribus convenire, si acrius in eum inquisiverimus, elucebit. Nam in titulis Atticis usque ad extremos belli Peloponnesiaci annos dualem quam maxime florentem deprehendimus. Cum enim de duobus agitur, non solum nominum, sed etiam verborum dualis plerumque — semper enim hoc fieri, quoniam ex undecim exemplis unum (C. I. A. IVb 373, 180) dissentit, cum Meisterhansio dicere non licebit — ponitur. Inde ab anno CCCCXVII^{o} dualis verborum omnino deest, post annum CCCCIX^{um} pro nominum duali plurales formae interdum exstant. Primis autem quarti saeculi decenniis duales formae magis magisque evanescunt, ita ut anno fere CCCXXIX^{o} novissimae legantur teste Meisterhansio.[1]) Postea nil nisi τὼι θεὼι — iota a lapicida prave adscriptum est — semel legimus in inscriptione primis decenniis saeculi alterius incisa (C. I. A. II, 605, 12). Illo igitur ipso tempore cum summa imperii ab Atheniensibus

[1]) Inscriptio C. I. A. III, 1400, 12

πόλε]ως σωτῆρε πολῖται

quae ad Demetrium et Antigonum referenda itaque post hunc annum exarata videtur, metrica est.

ad Lacedaemonios transferretur, dualis numeri usus imminuebatur, evanuit Alexandri Magni aetate. Quocum convenit, quod exeunte saeculo quarto δυεῖν, in qua terminatio dualis paene intercidit, in locum δυοῖν formae successit.

Scriptores non tam arta lege dualis usum circumscripserunt, quam titulorum Atticorum auctores. Iam apud Homerum dualis ponendi non tam necessitas quam facultas exstabat. Cuius rei innumera habes in Iliade et Odyssea exempla. Qua libertate videtur fieri potuisse, ut duales formae omnino interirent, cum ut superfluae in oblivionem caderent. Quod in omnibus Graecae linguae dialectis accidit praeter Atticam. Nam neque apud Aeoles neque apud Iones duales formas reperimus, perquam raras apud Dores. Apud Atticos autem scriptores duas illas aetates, alteram usque ad bellum Peloponnesiacum, alteram ad Alexandri Magni dominationem, discernere possumus. Nam qui ante annum quadringentesimum fere scripserunt excepto Thucydide, Aeschylus, Sophocles, Euripides, Aristophanes, Antiphon, Andocides dualis multo maiorem usum praebent, quam qui postea, Lysias, Isocrates, Xenophon. Lycurgus autem, Hyperides, Demosthenes, Dinarchus perraro eo usi sunt. Contra Plato et Isaeus in eo adhibendo longe modum aequalium excesserunt.

Multo autem magis in formis verbalibus usus scriptorum a titulis recedit. Nam in titulis post annum CCCCXVII^um exaratis dualis verbi non exstat, Lysias autem, Xenophon, Plato, Isaeus his formis multo saepius usi sunt quam priores, ita ut circa annum quadringentesimum verborum dualis non evanuisse, sed crevisse videatur. δύο quoque vocabuli usus apud scriptores alius est atque in titulis. In his enim ante annum CCCCIX^um haec vox semper cum duali coniuncta est, apud Aeschylum, Sophoclem, Euripidem, Aristophanem haud raro cum plurali.

Mirum autem esse non potest titulorum usum cum scriptoribus aliquantulum discrepare. Titulorum enim auctores cum in eisdem vel similibus rebus plerumque versarentur, consuetudine quadam de similibus rebus eadem iterandi ad constantiam quandam dicendi adducti sunt. Scriptores vero pro suo quisque ingenio proque genere litterarum quod colebant, alii ad quotidianum sermonem propius accesserunt, alii quam poterant maxime sese removerunt.

1*

Quae cum ita sint, nonne illud nobis erit quaerendum, num post Alexandri Magni tempora scriptores exstiterint, qui orationem ad Attici sermonis leges propius revocantes duali numero usi sint, num Aristoteles, qui aequalis fere erat Demosthenis, num Theophrastus, qui Aristotele magistro usus est, num Epicurus, alii duali omnino abstinuerint? Atque cum per longum temporis spatium sensim paulatimque duales formae imminutae sint, quae fuerint novissimae quandoque exstiterint, interrogabimus.

Altera quaestio inde movetur, quod in titulis Atticis Romanorum imperatorum aetate incisis duales formae reperiuntur. Itaque quo tempore hic numerus in vitam revocatus sit, quaerendum est. Atque Guilelmus Schmid in libro, qui inscribitur ‚der Atticismus' (tom. I pag. 87) haec fere dicit: ‚Der Dualis kommt (scil. apud Dionem Chrysostomum) in Nominal- und Verbalformen ziemlich häufig vor.... er ist von den Atticisten künstlich wiederbelebt.' Et paulo infra pergit: ‚Die κοινή, die Sprache der LXX (Mullach, Gramm. d. griech. Vulgärsprache S. 149f. 151) und des N. T. (Winer, Gramm. des neutest. Sprachidioms 6. Aufl. p. 160) kennt ihn nicht mehr. Strabo braucht ihn jedenfalls nicht oft (im 1. Buche habe ich ihn nicht gefunden). Als etwas eigentümlich Attisches wurde dieser Numerus aber in den sprachlichen Apparat der Atticisten aufgenommen... und wird uns bei allen diesen Autoren begegnen.' Quem locum mihi Guilelmus de Christ minus accurate respexisse videtur, cum ‚Griechische Litteraturgeschichte p. 597[2]' de Dione Chrysostomo dicit: ‚als einer der ersten Vertreter der atticisierenden Richtung hat er die Sprache von dem Kehricht der Vulgärsprache gereinigt, aber auch entgegen dem natürlichen Gang der Entwicklung wieder alte längst abgestorbene Formen, wie den Dual einzuführen gesucht.' Atque erit, cur mireris, quod Dionem, si rerum naturae adversatus dualem adhibuit, tot tantique scriptores imitati sunt. Nam quae ab ordine naturae recedunt, non fere scriptores summi ingenii summaeque elegantiae imitari solent. Cum igitur constet a Dione Chrysostomo dualem esse adhibitum neque qui hunc secuti sunt scriptores eo caruisse, iure interrogabimus, num revera ille dualem numerum revocaverit an ante eum redintegratus sit quaeque causa, hoc ut facerent, scriptores impulerit. Quae ut cognoscamus, quis fuerit dualis numeri ab Aristotelis usque ad Dionis Chrysostomi tempora usus

investigare necesse est. Ita elucebit, quae extrema eius fata fuerint et quis numerum intermortuum in usum revocaverit.

Ac primum quidem ad prosae orationis scriptores accedamus. Nam poetae cum vestigia priorum secuti non dialectum vulgarem sermonemque cotidianum praebeant, sed arte quadam compositum et prioris poeseos usu temperatum, a scriptoribus pedestris sermonis seiungendi et peculiari quaestione tractandi erunt.

Cum autem in omnium rerum cognitione duo illa sint discernenda, primum ut singulas res pernoscamus, dein ut vim earum causasque quibus inter se cohaerent, intellegamus, nos quoque primum singulorum scriptorum usum exponemus, tum quae dualis usurpandi aetates quaeque causae fuerint, cur singuli singulos usus praebeant, quantum quidem in nobis erit, demonstrabimus. Inter utramque autem partem indices ponemus, quo facilius singula inventa uno quasi obtutu comprehendi possint.

Caput I.

§ 1. De Aristotele.

Discernendi sunt genuini Aristotelis libri a spuriis, qua in re iudicium Eduardi Zelleri (Gesch. d. griech. Philos. 2, 2) secutus sum. Libellum περὶ ἀτόμων γραμμῶν, cum vel Aristoteli vel Theophrasto tribuatur, huc inserui, non quo sententiam de eo feram, sed quia cum utriusque usu congruit, ut non multum referat, utri adnumeretur. Dualis exempla nulla inveniuntur in his libris: κατηγορίαι,[1]) π. ἑρμηνείας, μετεωρολογ., π. ψυχῆς, π. μνήμης, π. ὕπνου, π. ἐνυπνίων, π. μακροβιότητος, π. νεότητος, π. ποιητικῆς. In ceteris hae formae leguntur:

ἀναλ. προτ. I 15 p. 34a 18 δυοῖν ἐλαχίστοιν
II 22 p. 68a 25 δυοῖν ὄντοιν
ἀναλ. ὑστ. II 11 p. 94a 29 ἡμίσεια δυοῖν ὀρθαῖν
τοπικ. VI 11 p. 149a 12 ἐν ἀμφοτέροιν τοῖν λόγοιν (ἀμφοτέροις τοῖς λόγοις BC)
περ. σοφ. ἐλ. 6 p. 168b 1 δυοῖν ὀρθαῖν
176b 8 δυοῖν ὄντοιν

---

[1]) Locus 12 p. 14a 31, quem infra p. 14 laudavi, inter spurios est. cfr. Zeller, Gr. Philos. II, 2, 67, not. 1.

φυσ. ἀκρ. IV 8 p. 215b14 πλείονι δὲ τοῖν δυοῖν
15 ἐπὶ πλείονι τοῦ ἑνὸς ἢ τοῖν δυοῖν
V 3 p. 227a5 ἐφεξῆς τοῖν δυοῖν (τῶν δύο E)
13 δυοῖν ὄντοιν εἶναι τοῖν ἐσχάτοιν (τῶν ἐσχάτων E)
VI 3 p. 234a35 ἐν ἀμφοῖν τοῖν χρόνοιν
8 p. 239a16 οὐχ ἑνί τινι κρίνοντες ἀλλὰ δυοῖν τοῖν ἐλαχίστοιν
VIII 6 p. 259a28 τοῖν δυοῖν
π. οὐραν. I 12 p. 282a1 δυοῖν γὰρ ὅροιν εἰ ἀδύνατον τὸ ὕστερον
II 12 p. 291b24 δυοῖν δ' ἀπορίαιν οὔσαιν (ἀποριῶν οὐσῶν F)
III 1 p. 298b8 περὶ τοῖν δυοῖν
π. γεν. κ. φθορ. II 3 p. 330b31 ἑκάτερον τοῖν δυοῖν
π. ψυχῆς III 1 p. 425a2 αἰσθήσεται ἀμφοῖν (τοῖν ἀμφοῖν L)
π. αἰσθησ. κ. αἰσθητῶν 7 p. 447b9 τοῖν δυοῖν οἷον ὄψεως καὶ ἀκοῆς
π. ἀναπν. 10 p. 476a18 δυοῖν ὄντοιν
π. τ. ζῷα. ἱστ. VI 3 p. 562a4 ἄμφω δ' ἤστην (δ' ἤσθην P, δή ἐστιν A^a C^a)
4 p. 562b10 δυοῖν πλέον νεοττοῖν
10 p. 564b29 τοῦτο ἔχει τοῖν δυοῖν μόνον sc. πόρον (μόνοιν A^c)
VIII 5 p. 594b15 τοῖν δυοῖν ποδοῖν ὀρθή (sc. βαδίζει)
IX 5 p. 611b8 γνωρίζουσι μάλιστα δυοῖν σημείοιν
π. ζῴων μορ. III 7 p. 670a28 δυοῖν τούτοιν (sc. δεῖται)
π. πορ. ζῴων 7 p. 707b18 δυοῖν σημείοιν κινεῖσθαι (δυεῖν Z δυσί PY σημείοις PYZ)
12 p. 711a21 τοῖν σκελοῖν
π. ζῴων γενεσ. I 18 p. 724a35 δυοῖν τούτοιν
724b4 τοῖν δυοῖν
19 p. 726a32 ἐκ δυοῖν σπερμάτοιν
III 2 p. 753a32 τοῖν δυοῖν (τῶν Z)
11 p. 763a4 τοῖν δυοῖν τούτοιν
π. ἀτομ. γραμμ. p. 968b19 ἐκ δυοῖν ὀνομάτοιν
970a23 ἐκ δυοῖν ἀμεροῖν
τῶν μετ. τ. φυσικ. I 4 p. 985a11 δυοῖν αἰτίαιν ἐφήψαντο
5 p. 987a6 δυοῖν τε αἰτίαιν τυγχάνουσι κεχρημένοι
6 p. 988a9 δυοῖν αἰτίαιν μόνον κέχρηται
III 4 p. 1008a6 τοῖν γὰρ δυοῖν δύο ἀποφάσεις
6 p. 1011a27 τῶν ὀφθαλμῶν δυοῖν ὄντοιν

τῶν μετ. τ. φυσ. VI 5 p. 1030b 17 ἐκ τῶν δυοῖν (τοῖν T)
12 p. 1038a 8 τοῖν δυοῖν δὲ τὸ μὲν....
13 p. 1038b 4 περὶ μὲν οὖν τοῖν δυοῖν
IX 6 p. 1057a 1 τοῖν δυοῖν

Ἠθ. Νικομ. I 4 p. 1096a 16 ἀμφοῖν γὰρ ὄντοιν φίλοιν
V 14 p. 1137b 10 ἀμφοῖν σπουδαίοιν ὄντοιν (σπουδαίων ὄντων K^b)
VI 5 p. 1140b 25 δυοῖν δ' ὄντοιν μεροῖν
IX 8 p. 1168b 11 ἀμφοῖν ἐχόντοιν (ἐχόντων L^b σχόντοιν M^b)

πολιτ. II 5 p. 1263b 8 δυοῖν ἀρεταῖν,
7 p. 1266b 32 δυοῖν τούτοιν
12 p. 1274b 14 τὴν μὲν χρήσιμον εἶναι τοῖν χεροῖν (ταῖν Q^b Susemihl: ‚ταῖν χεροῖν] ταῖν Π^1 P^4 τοῖν codd. Bekk. (fors. recte)‘
IV 8 p. 1294a 22 τοῖν δυοῖν μῖξιν
9 p. 1294b 6 ἐκ δυοῖν ταγμάτοιν
V 1 p. 1301b 32 τοῖν δυοῖν
33 τοῖν δυοῖν
3 p. 1302b 37 δυοῖν σπιθαμαῖν (cf. p. 8)
VII 4 p. 1326a 41 δυοῖν σταδίοιν
13 p. 1331b 27 τούτοιν δ' ἐστὶν ἓν μὲν....
14 p. 1333a 29 ἢ πασῶν ἢ τοῖν δυοῖν

τεχν. ῥητ. I 7 p. 1364a 12 δυοῖν ἀρχαῖν
13 δυοῖν αἰτίοιν
14 δυοῖν ἀρχαῖν (δυεῖν ἀρχῶν Y^b)
15 δυοῖν αἰτίοιν
II 23 p. 1399a 17 περὶ δυοῖν καὶ ἀντικειμένοιν
26 δυοῖν ἐναντίοιν
III 11 p. 1412b 34 ἐκ δυοῖν (ἐκ τοῖν δυοῖν Q)
16 p. 1417b 1 τοῖν χεροῖν διασείων (ταῖν Q Y^b Z^b τοῖν χεροῖν Roemer) ταῖν Θ Π Ald. (Θ = codd. dett. Bekk., Π = codd. dett. Gaisfordi)

frgm. 194 p. 1513a 11 ἀμφοῖν τοῖν[1]) φυσέοιν μετεῖχε
266 p. 1526b 14 οὐδέτερον αὐτοῖν
431 p. 1548a 31 δύ' ὀβολώ

---

[1]) Rosius praebet ταῖν, sed τοῖν scribendum est secundum cod. Marcianum Theonis Smyrnaei mathem. ed. Hiller. p. 22, 8.

Ἀθην. πολ. 26 ἐξ ἀμφοῖν ἀστοῖν
28 πρὸς τοῖν δυοῖν ὀβολοῖν
50 πλείονος ἢ δυεῖν δραχμαῖς (δυοῖν δραχμαῖν Herwerden et Leeuwen)
52 δυοῖν φυλαῖν
56 δυεῖν φυλαῖν.

Inter eos quos supra nominavi locos nonnulli sunt, quibus Bekker et qui post eum textui Aristotelis purgando operam dederunt, cum libri dissentirent, meliorum auctoritatem secuti dualem reposuerunt. Qui loci sunt:

τοπ. VI 11 p. 149a 12 ἐν ἀμφοτέροιν τοῖν λόγοιν
φυσ. ἀκρ. V 3 p. 227a 5 τοῖν δυοῖν
13 δυοῖν ὄντων εἶναι τοῖν ἐσχάτοιν
π. οὐρ. II 12 p. 291b 24 δυοῖν δ' ἀπορίαιν οὔσαιν
π. τ. ζῷα ἱστ. VI 3 p. 562a 4 ἄμφω δ' ἤστην
π. πορ. ζῴων 7 p. 707b 13 δυοῖν σημείοιν κινεῖσθαι
π. ζῴων γεν. III 2 p. 753a 32 τοῖν δυοῖν
Ἠθ. Νικ. V 14 p. 1137b 10 ἀμφοῖν σπουδαίοιν ὄντοιν
IX 8 p. 1168b 11 ἀμφοῖν ἐχόντοιν
τεχν. ῥητ. I 7 p. 1364a 14 δυοῖν ἀρχαῖν.

Dubium non est, quin omnibus his locis auctoritatem librorum sequi debeamus. Haud aliter iudicandum est de loco πολιτ. V 3 p. 1302b 37 δυοῖν σπιθαμαῖν, quo Susemihlius in textum recepit σπιθαμῶν addita nota: ‚-ῶν M^{s} P^{1} R^{b} -αῖον U^{b} -αιν codd. Bekk. (fors. recte)'. Mea quidem sententia dualis recipiendus est, cum eum a librario forma δυοῖν perducto pro plurali positum esse mihi quidem veri simile non videatur. Nam -ῶν in -οῖν mutari potuisse, graves si habebis causas, non omnino negabis, sed -οιν terminationem ad -αιν falso scribendam quemquam impulisse nemo fere erit qui putet.

Neque cum Bekkero et Susemihlio facio Ἠθ. Νικομ. X 2 p. 1173a 10 ἀμφοῖν μὲν γὰρ ὄντων κακῶν scribentibus, cum duo codices ὄντοιν κακοῖν praebeant. Nam ut omittam quae modo de δυοῖν σπιθαμαῖν dixi, huc quoque pertinere, dualem ex plurali non facile potuisse oriri, δυοῖν et ἀμφοῖν ὄντοιν firmae sunt dictiones, quae apud Aristotelem constanter (ἀναλ. πρ. II 22 p. 68a 25. π. σοφ. ἐλ. 17 p. 176b 8. φυσ. ἀκρ. V 3 p. 227a 13. π. ἀναπν. 10 p. 476a 13. τ. μετ. τ. φυσ. III 6 p. 1011a 27. Ἠθ. Νικ. I 4 p. 1096a 16. V 14 p. 1137b 10. VI 5 p. 1140b 25), (nunquam

δυοῖν vel ἀμφοῖν ὄντων) reperiuntur. In loco libri de Atheniensium republica cap. 50: πλείονος ἢ δυοῖν δραχμαῖς (,so in the MS. The last two letters of δραχμαῖς have been blotted in writing and are rewritten above.' Kenyon) apparet exstinctis -ιν litteris a librario -ις positum esse dormitante, cum genetivus requiratur. Quare Herwerden-Leeuwen suo iure δραχμαῖν in textum receperunt.

Restituendus quoque dualis mihi videtur esse loco illo π. γεν. κ. φθορ. I 2 p. 316b6 δυοῖν τινοῖν. Nam etsi uno codice F nititur, tamen et usu Aristotelis, qui saepe formas tertiae declinationis in -οιν cum δυοῖν coniunxit, et loco προβλ. X 26 p. 893b22 ἐκ δυοῖν τινοῖν firmatur.

π. ψυχῆς III 1 p. 425a2 utrum ἀμφοῖν vel cum codice L τοῖν ἀμφοῖν scriberes, ad iudicium de duali instituendum nihil referret, sed cum τοῖν ἀμφοῖν ab usu Aristotelico abhorreat, τοῖν reiciendum est. Altero loco τεχν. ῥητ. III 11 p. 1412b34 ἐκ δυοῖν (ἐκ τοῖν δυοῖν Q) articulus τοῖν non quidem usu Aristotelico, verum sensu excluditur.

π. τ. ζῷα ἱστ. VI 10 p. 564b29 τοῦτο ἔχει τοῖν δυοῖν μόνον πόρον librarius codicis A^c, qui μόνοιν praebet, manifesto erravit inductus duobus illis antecedentibus -οιν (τοῖν δυοῖν).

In locis τ. μετ. τ. φυσ. VI 5 p. 1030b17 ἐκ τῶν δυοῖν (τοῖν T) et πολιτ. V 1 p. 1301b35 τῶν δυοῖν, ad quem locum adnotavit Susemihlius: ,τῶν] τοῖν corr. P¹ (recte ut videtur)', diiudicandis monendum est articulum sine substantivo omnibus reliquis locis cum δυοῖν coniungi forma duali τοῖν (φυσ. ἀκρ. IV 8 p. 215b 14. 15. VIII 6 p. 259a28. π. οὐρ. III 1 p. 298b8. π. γεν. κ. φθορ. II 3 p. 330b31. π. αἰσθησ. κ. αἰσθητ. 7 p. 447b9. π. τ. ζῷα ἱστ. VI 10 p. 564b29. π. ζῴων γεν. I 18 p. 724b4. III 2 p. 753a32. μετ. τ. φυσ. III 4 p. 1008a6. VI 12 p. 1038a3. 13 p. 1038b4. IX 6 p. 1057a1. πολιτ. IV 8 p. 1294a22. V 1 p. 1301b32. 33. VII 14 p. 1333a29.) Quare utroque loco et T et P¹ codices sequemur.

Iam de fragmento 421 p. 1548a31 δύ' ὀβολώ verba nobis facienda sunt. Quae leguntur apud Pollucem VIII, 113: τὸ δικαστικόν, ὅπερ καὶ τριώβολον καὶ δύ' ὀβολὼ καὶ ὀβολὸς ἦν Ἀττικός ex Aristotele sumpta esse coniecit Rosius respiciens ad duos locos, alterum schol. ad Aristoph. Vesp. 684: τοὺς τρεῖς ὀβολούς· τὸν φόρον λέγει, ἀφ' ὧν ἐδίδοτο τὸ τριώβολον· τοῦτο δὲ ἄλλοτε ἄλλως

Dualis numerus in eis quae nunc in hominum usu sunt linguis Europaeis omnibus, si Slavicas quasdam exceperis dialectos, intermortuus est. Prioribus autem aetatibus longe eum lateque viguisse cum ex aliis tum e Graeca lingua compertum habemus. Qui numerus cum a nostra sentiendi dicendique ratione procul absit, viros doctos excitavit, ut, quis fuerit eius ortus, quis usus, quaererent.

Ac primus quidem qui nostro saeculo de duali numero disputavit Guilelmus de Humboldt (in »Abhandlungen der Berlin. Akad. 1827 p. 161—187 ,Ueber den Dualis'«), quae sit dualis vis notioque quibusque in linguis vestigia eius existant, exposuit. In fine autem commentationis cum exemplo dualis Homerici, quanta sit huius numeri ad augendam illustrandamque orationem vis demonstrasset, ipse se quae eius fata in Graeca lingua fuerint, posterius explicaturum esse pronuntiavit. Promisso quominus staret cum et aliis studiis et morte impediretur, alii quam ipse instituerat quaestionem fusius tractaverunt. Ac primo quidem pauci eum secuti sunt, ut G. Blackert, qui praeclaras ,de vi usuque dualis numeri apud Graecos' commentationes scripsit (Cassel 1837. Marburg 1838) et Zander, qui ,de vocabuli δύο usu Homerico Hesiodeoque et Attico' (Königsberg 1834. 1845) accurate disseruit. Longo demum intermisso spatio[1]) novam lucem huic quaestioni attulit A. Bieber commentatione ,de duali numero apud epicos, lyricos, Atticos' (Jenae 1864) edita. Proximis fere his viginti annis dualis usum imprimis apud Atticos illustra-

[1]) Fr. Mueller (Sitzgsber. d. Wiener Akad. 1860 vol. 35 p. 51—67 et 1870 vol. 79 p. 449—460) de origine formarum dualium imprimis in linguis semiticis disseruit.

verunt A. Roeper (‚de dualis usu Platonico', Gedani 1878), Stephanus Keck (‚Der Dual bei den Rednern mit Berücksichtigung der attischen Inschriften', Würzburg 1882), Ohler (‚Ueber den Gebrauch des Dual bei Homer', Mainz 1884), Hasse (‚Der Dual bei Xenophon und Thucydides', Bartenstein 1889 et ‚Ueber den Dual bei den attischen Dramatikern' ibidem 1891). Quae Keckius de titulorum Atticorum usu protulerat, Meisterhansius in libro, qui inscribitur ‚Grammatik der attischen Inschriften' plenius accuratiusque persecutus est. Dualis usum, qui fuit extra Atticam, Paulus Doerwald commentatione, quam scripsit ‚de duali numero in dialectis Aeolicis et Doricis, quae vocantur' (Rostochii 1881) enarravit. Quibus studiis eo sumus provecti, ut, qualis fuerit usus ab Homero usque ad Alexandri Magni tempora perspectum habeamus. Docti autem viri cur hic constiterint, haud difficile est cognitu. Ex inscriptionibus enim Atticis discimus exeunte quarto a. Chr. n. saeculo dualem numerum prorsus evanuisse. Cum titulis autem consentiunt fere scriptores, quorum usus dualis numeri paulatim imminuitur, ita ut Stephanus Keck l. l. circa annum CCCXXI^{um} novissimas dualis numeri formas inveniri dixerit. Sed titulorum dualem non omnino cum scriptoribus convenire, si acrius in eum inquisiverimus, elucebit. Nam in titulis Atticis usque ad extremos belli Peloponnesiaci annos dualem quam maxime florentem deprehendimus. Cum enim de duobus agitur, non solum nominum, sed etiam verborum dualis plerumque — semper enim hoc fieri, quoniam ex undecim exemplis unum (C. I. A. IVb 373, 180) dissentit, cum Meisterhansio dicere non licebit — ponitur. Inde ab anno CCCCXVII^{o} dualis verborum omnino deest, post annum CCCCIX^{um} pro nominum duali plurales formae interdum exstant. Primis autem quarti saeculi decenniis duales formae magis magisque evanescunt, ita ut anno fere CCCXXIX^{o} novissimae legantur teste Meisterhansio.[1]) Postea nil nisi τῶι θεῶι — iota a lapicida prave adscriptum est — semel legimus in inscriptione primis decenniis saeculi alterius incisa (C. I. A. II, 605, 12). Illo igitur ipso tempore cum summa imperii ab Atheniensibus

[1]) Inscriptio C. I. A. III, 1400, 12

πόλε]ως σωτῆρε πολῖται

quae ad Demetrium et Antigonum referenda itaque post hunc annum exarata videtur, metrica est.

ad Lacedaemonios transferretur, dualis numeri usus imminuebatur, evanuit Alexandri Magni aetate. Quocum convenit, quod exeunte saeculo quarto δυεῖν, in qua terminatio dualis paene intercidit, in locum δυοῖν formae successit.

Scriptores non tam arta lege dualis usum circumscripserunt, quam titulorum Atticorum auctores. Iam apud Homerum dualis ponendi non tam necessitas quam facultas exstabat. Cuius rei innumera habes in Iliade et Odyssea exempla. Qua libertate videtur fieri potuisse, ut duales formae omnino interirent, cum ut superfluae in oblivionem caderent. Quod in omnibus Graecae linguae dialectis accidit praeter Atticam. Nam neque apud Aeoles neque apud Iones duales formas reperimus, perquam raras apud Dores. Apud Atticos autem scriptores duas illas aetates, alteram usque ad bellum Peloponnesiacum, alteram ad Alexandri Magni dominationem, discernere possumus. Nam qui ante annum quadringentesimum fere scripserunt excepto Thucydide, Aeschylus, Sophocles, Euripides, Aristophanes, Antiphon, Andocides dualis multo maiorem usum praebent, quam qui postea, Lysias, Isocrates, Xenophon. Lycurgus autem, Hyperides, Demosthenes, Dinarchus perraro eo usi sunt. Contra Plato et Isaeus in eo adhibendo longe modum aequalium excesserunt.

Multo autem magis in formis verbalibus usus scriptorum a titulis recedit. Nam in titulis post annum CCCCXVII^um^ exaratis dualis verbi non exstat, Lysias autem, Xenophon, Plato, Isaeus his formis multo saepius usi sunt quam priores, ita ut circa annum quadringentesimum verborum dualis non evanuisse, sed crevisse videatur. δύο quoque vocabuli usus apud scriptores alius est atque in titulis. In his enim ante annum CCCCIX^um^ haec vox semper cum duali coniuncta est, apud Aeschylum, Sophoclem, Euripidem, Aristophanem haud raro cum plurali.

Mirum autem esse non potest titulorum usum cum scriptoribus aliquantulum discrepare. Titulorum enim auctores cum in eisdem vel similibus rebus plerumque versarentur, consuetudine quadam de similibus rebus eadem iterandi ad constantiam quandam dicendi adducti sunt. Scriptores vero pro suo quisque ingenio proque genere litterarum quod colebant, alii ad quotidianum sermonem propius accesserunt, alii quam poterant maxime sese removerunt.

Quae cum ita sint, nonne illud nobis erit quaerendum, num post Alexandri Magni tempora scriptores exstiterint, qui orationem ad Attici sermonis leges propius revocantes duali numero usi sint, num Aristoteles, qui aequalis fere erat Demosthenis, num Theophrastus, qui Aristotele magistro usus est, num Epicurus, alii duali omnino abstinuerint? Atque cum per longum temporis spatium sensim paulatimque duales formae imminutae sint, quae fuerint novissimae quandoque exstiterint, interrogabimus.

Altera quaestio inde movetur, quod in titulis Atticis Romanorum imperatorum aetate incisis duales formae reperiuntur. Itaque quo tempore hic numerus in vitam revocatus sit, quaerendum est. Atque Guilelmus Schmid in libro, qui inscribitur ‚der Atticismus' (tom. I pag. 87) haec fere dicit: ‚Der Dualis kommt (scil. apud Dionem Chrysostomum) in Nominal- und Verbalformen ziemlich häufig vor.... er ist von den Atticisten künstlich wiederbelebt.' Et paulo infra pergit: ‚Die κοινή, die Sprache der LXX (Mullach, Gramm. d. griech. Vulgärsprache S. 149f. 151) und des N. T. (Winer, Gramm. des neutest. Sprachidioms 6. Aufl. p. 160) kennt ihn nicht mehr. Strabo braucht ihn jedenfalls nicht oft (im 1. Buche habe ich ihn nicht gefunden). Als etwas eigentümlich Attisches wurde dieser Numerus aber in den sprachlichen Apparat der Atticisten aufgenommen... und wird uns bei allen diesen Autoren begegnen.' Quem locum mihi Guilelmus de Christ minus accurate respexisse videtur, cum ‚Griechische Litteraturgeschichte p. 597[2]' de Dione Chrysostomo dicit: ‚als einer der ersten Vertreter der atticisierenden Richtung hat er die Sprache von dem Kehricht der Vulgärsprache gereinigt, aber auch entgegen dem natürlichen Gang der Entwicklung wieder alte längst abgestorbene Formen, wie den Dual einzuführen gesucht.' Atque erit, cur mireris, quod Dionem, si rerum naturae adversatus dualem adhibuit, tot tantique scriptores imitati sunt. Nam quae ab ordine naturae recedunt, non fere scriptores summi ingenii summaeque elegantiae imitari solent. Cum igitur constet a Dione Chrysostomo dualem esse adhibitum neque qui hunc secuti sunt scriptores eo caruisse, iure interrogabimus, num revera ille dualem numerum revocaverit an ante eum redintegratus sit quaeque causa, hoc ut facerent, scriptores impulerit. Quae ut cognoscamus, quis fuerit dualis numeri ab Aristotelis usque ad Dionis Chrysostomi tempora usus

investigare necesse est. Ita elucebit, quae extrema eius fata fuerint et quis numerum intermortuum in usum revocaverit.

Ac primum quidem ad prosae orationis scriptores accedamus. Nam poetae cum vestigia priorum secuti non dialectum vulgarem sermonemque cotidianum praebeant, sed arte quadam compositum et prioris poeseos usu temperatum, a scriptoribus pedestris sermonis seiungendi et peculiari quaestione tractandi erunt.

Cum autem in omnium rerum cognitione duo illa sint discernenda, primum ut singulas res pernoscamus, dein ut vim earum causasque quibus inter se cohaerent, intellegamus, nos quoque primum singulorum scriptorum usum exponemus, tum quae dualis usurpandi aetates quaeque causae fuerint, cur singuli singulos usus praebeant, quantum quidem in nobis erit, demonstrabimus. Inter utramque autem partem indices ponemus, quo facilius singula inventa uno quasi obtutu comprehendi possint.

Caput I.

§ 1. De Aristotele.

Discernendi sunt genuini Aristotelis libri a spuriis, qua in re iudicium Eduardi Zelleri (Gesch. d. griech. Philos. 2, 2) secutus sum. Libellum περὶ ἀτόμων γραμμῶν, cum vel Aristoteli vel Theophrasto tribuatur, huc inserui, non quo sententiam de eo feram, sed quia cum utriusque usu congruit, ut non multum referat, utri adnumeretur. Dualis exempla nulla inveniuntur in his libris: κατηγορίαι,[1]) π. ἑρμηνείας, μετεωρολογ., π. ψυχῆς, π. μνήμης, π. ὕπνου, π. ἐνυπνίων, π. μακροβιότητος, π. νεότητος, π. ποιητικῆς. In ceteris hae formae leguntur:

ἀναλ. προτ. I 15 p. 34a 18 δυοῖν ἐλαχίστοιν
II 22 p. 68a 25 δυοῖν ὄνταιν
ἀναλ. ὑστ. II 11 p. 94a 29 ἡμίσεια δυοῖν ὀρθαῖν
τοπικ. VI 11 p. 149a 12 ἐν ἀμφοτέροιν τοῖν λόγοιν (ἀμφοτέροις τοῖς λόγοις BC)
περ. σοφ. ἐλ. 6 p. 168b 1 δυοῖν ὀρθαῖν
176b 8 δυοῖν ὄντοιν

---

[1]) Locus 12 p. 14a 31, quem infra p. 14 laudavi, inter spurios est. cfr. Zeller, Gr. Philos. II, 2, 67, not. 1.

φυσ. ἀκρ. IV 8 p. 215b14 πλείονι δὲ τοῖν δυοῖν
15 ἐπὶ πλείονι τοῦ ἑνὸς ἢ τοῖν δυοῖν
V 3 p. 227a5 ἐφεξῆς τοῖν δυοῖν (τῶν δύο E)
13 δυοῖν ὄντοιν εἶναι τοῖν ἐσχάτοιν (τῶν ἐσχάτων E)
VI 3 p. 234a35 ἐν ἀμφοῖν τοῖν χρόνοιν
8 p. 239a16 οὐχ ἑνί τινι κρίνοντες ἀλλὰ δυοῖν τοῖν ἐλαχίστοιν
VIII 6 p. 259a28 τοῖν δυοῖν
π. οὐραν. I 12 p. 282a1 δυοῖν γὰρ ὅροιν εἰ ἀδύνατον τὸ ὕστερον
II 12 p. 291b24 δυοῖν δ' ἀπορίαιν οὔσαιν (ἀποριῶν οὐσῶν F)
III 1 p. 298b8 περὶ τοῖν δυοῖν
π. γεν. κ. φθορ. II 3 p. 330b31 ἑκάτερον τοῖν δυοῖν
π. ψυχῆς III 1 p. 425a2 αἰσθήσεται ἀμφοῖν (τοῖν ἀμφοῖν L)
π. αἰσθησ. κ. αἰσθητῶν 7 p. 447b9 τοῖν δυοῖν οἷον ὄψεως καὶ ἀκοῆς
π. ἀναπν. 10 p. 476a18 δυοῖν ὄντοιν
π. τ. ζῷα. ἱστ. VI 3 p. 562a4 ἄμφω δ' ἥστην (δ' ἤσθην P, δή ἐστιν A[a] C[a])
4 p. 562b10 δυοῖν πλέον νεοττοῖν
10 p. 564b29 τοῦτο ἔχει τοῖν δυοῖν μόνον sc. πόρον (μόνοιν A[c])
VIII 5 p. 594b15 τοῖν δυοῖν ποδοῖν ὀρθή (sc. βαδίζει)
IX 5 p. 611b8 γνωρίζουσι μάλιστα δυοῖν σημείοιν
π. ζῴων μορ. III 7 p. 670a28 δυοῖν τούτοιν (sc. δεῖται)
π. πορ. ζῴων 7 p. 707b13 δυοῖν σημείοιν κινεῖσθαι (δυεῖν Z δυσί PY σημείοις PYZ)
12 p. 711a21 τοῖν σκελοῖν
π. ζῴων γενεσ. I 18 p. 724a35 δυοῖν τούτοιν
724b4 τοῖν δυοῖν
19 p. 726a32 ἐκ δυοῖν σπερμάτοιν
III 2 p. 753a32 τοῖν δυοῖν (τῶν Z)
11 p. 763a4 τοῖν δυοῖν τούτοιν
π. ἀτομ. γραμμ. p. 968b19 ἐκ δυοῖν ὀνομάτοιν
970a23 ἐκ δυοῖν ἀμεροῖν
τῶν μετ. τ. φυσικ. I 4 p. 985a11 δυοῖν αἰτίαιν ἐφήψαντο
5 p. 987a6 δυοῖν τε αἰτίαιν τυγχάνουσι κεχρημένοι
6 p. 988a9 δυοῖν αἰτίαιν μόνον κέχρηται
III 4 p. 1008a6 τοῖν γὰρ δυοῖν δύο ἀποφάσεις
6 p. 1011a27 τῶν ὀφθαλμῶν δυοῖν ὄντοιν

τῶν μετ. τ. φυσ. VI 5 p. 1030b 17 ἐκ τῶν δυοῖν (τοῖν T)
12 p. 1038a 3 τοῖν δυοῖν δὲ τὸ μὲν....
13 p. 1038b 4 περὶ μὲν οὖν τοῖν δυοῖν
IX 6 p. 1057a 1 τοῖν δυοῖν

Ἠθ. Νικομ. I 4 p. 1096a 16 ἀμφοῖν γὰρ ὄντοιν φίλοιν
V 14 p. 1137b 10 ἀμφοῖν σπουδαίοιν ὄντοιν (σπουδαίων ὄντων K^b)
VI 5 p. 1140b 25 δυοῖν δ' ὄντοιν μεροῖν
IX 8 p. 1168b 11 ἀμφοῖν ἐχόντοιν (ἐχόντων L^b σχόντοιν M^b)

πολιτ. II 5 p. 1263b 8 δυοῖν ἀρεταῖν,
7 p. 1266b 32 δυοῖν τούτοιν
12 p. 1274b 14 τὴν μὲν χρήσιμον εἶναι τοῖν χεροῖν (ταῖν Q^b Susemihl: ‚ταῖν χεροῖν] ταῖν $Π^1$ P^4 τοῖν codd. Bekk. (fors. recte)ʻ
IV 8 p. 1294a 22 τοῖν δυοῖν μῖξιν
9 p. 1294b 6 ἐκ δυοῖν ταγμάτοιν
V 1 p. 1301b 32 τοῖν δυοῖν
33 τοῖν δυοῖν
3 p. 1302b 37 δυοῖν σπιθαμαῖν (cf. p. 8)
VII 4 p. 1326a 41 δυοῖν σταδίοιν
13 p. 1331b 27 τούτοιν δ' ἐστὶν ἓν μὲν....
14 p. 1333a 29 ἢ πασῶν ἢ τοῖν δυοῖν

τεχν. ῥητ. I 7 p. 1364a 12 δυοῖν ἀρχαῖν
13 δυοῖν αἰτίοιν
14 δυοῖν ἀρχαῖν (δυεῖν ἀρχῶν Y^b)
15 δυοῖν αἰτίοιν
II 23 p. 1399a 17 περὶ δυοῖν καὶ ἀντικειμένοιν
26 δυοῖν ἐναντίοιν
III 11 p. 1412b 34 ἐκ δυοῖν (ἐκ τοῖν δυοῖν Q)
16 p. 1417b 1 τοῖν χεροῖν διασείων (ταῖν Q Y^b Z^b τοῖν χεροῖν Roemer) ταῖν Θ Π Ald. (Θ = codd. dett. Bekk., Π = codd. dett. Gaisfordi)

frgm. 194 p. 1513a 11 ἀμφοῖν τοῖν[1]) φυσέοιν μετεῖχε
266 p. 1526b 14 οὐδέτερον αὐτοῖν
431 p. 1548a 31 δύ' ὀβολώ

[1]) Rosius praebet ταῖν, sed τοῖν scribendum est secundum cod. Marcianum Theonis Smyrnaei mathem. ed. Hiller. p. 22, 8.

'Αθην. πολ. 26 ἐξ ἀμφοῖν ἀστοῖν
28 πρὸς τοῖν δυοῖν ὀβολοῖν
50 πλείονος ἢ δυεῖν δραχμαῖς (δυοῖν δραχμαῖν Herwerden et Leeuwen)
52 δυοῖν φυλαῖν
56 δυεῖν φυλαῖν.

Inter eos quos supra nominavi locos nonnulli sunt, quibus Bekker et qui post eum textui Aristotelis purgando operam dederunt, cum libri dissentirent, meliorum auctoritatem secuti dualem reposuerunt. Qui loci sunt:

τοπ. VI 11 p. 149a12 ἐν ἀμφοτέροιν τοῖν λόγοιν
φυσ. ἀκρ. V 3 p. 227a5 τοῖν δυοῖν
13 δυοῖν ὄντων εἶναι τοῖν ἐσχάτοιν
π. οὐρ. II 12 p. 291b24 δυοῖν δ' ἀπορίαιν οὔσαιν
π. τ. ζῷα ἱστ. VI 3 p. 562a4 ἄμφω δ' ᾔστην
π. πορ. ζῴων 7 p. 707b13 δυοῖν σημείοιν κινεῖσθαι
π. ζῴων γεν. III 2 p. 753a32 τοῖν δυοῖν
'Ηθ. Νικ. V 14 p. 1137b10 ἀμφοῖν σπουδαίοιν ὄντοιν
IX 8 p. 1168b11 ἀμφοῖν ἐχόντοιν
τεχν. ῥητ. I 7 p. 1364a14 δυοῖν ἀρχαῖν.

Dubium non est, quin omnibus his locis auctoritatem librorum sequi debeamus. Haud aliter iudicandum est de loco πολιτ. V 3 p. 1302b37 δυοῖν σπιθαμαῖν, quo Susemihlius in textum recepit σπιθαμῶν addita nota: ‚-ῶν Ms P1 Rb -αῖον Ub -αιν codd. Bekk. (fors. recte)'. Mea quidem sententia dualis recipiendus est, cum eum a librario forma δυοῖν perducto pro plurali positum esse mihi quidem veri simile non videatur. Nam -ῶν in -οῖν mutari potuisse, graves si habebis causas, non omnino negabis, sed -οιν terminationem ad -αιν falso scribendam quemquam impulisse nemo fere erit qui putet.

Neque cum Bekkero et Susemihlio facio 'Ηθ. Νικομ. X 2 p. 1173a10 ἀμφοῖν μὲν γὰρ ὄντων κακῶν scribentibus, cum duo codices ὄντοιν κακοῖν praebeant. Nam ut omittam quae modo de δυοῖν σπιθαμαῖν dixi, huc quoque pertinere, dualem ex plurali non facile potuisse oriri, δυοῖν et ἀμφοῖν ὄντοιν firmae sunt dictiones, quae apud Aristotelem constanter (ἀναλ. πρ. II 22 p. 68a25. π. σοφ. ἐλ. 17 p. 176b8. φυσ. ἀκρ. V 3 p. 227a13. π. ἀναπν. 10 p. 476a13. τ. μετ. τ. φυσ. III 6 p. 1011a27. 'Ηθ. Νικ. I 4 p. 1096a16. V 14 p. 1137b10. VI 5 p. 1140b25), (nunquam

δυοῖν vel ἀμφοῖν ὄντων) reperiuntur. In loco libri de Atheniensium republica cap. 50: πλείονος ἢ δυοῖν δραχμαῖς (‚so in the MS. The last two letters of δραχμαῖς have been blotted in writing and are rewritten above.' Kenyon) apparet exstinctis -ιν litteris a librario -ις positum esse dormitante, cum genetivus requiratur. Quare Herwerden-Leeuwen suo iure δραχμαῖν in textum receperunt.

Restituendus quoque dualis mihi videtur esse loco illo π. γεν. κ. φθορ. I 2 p. 316 b 6 δυοῖν τινοῖν. Nam etsi uno codice F nititur, tamen et usu Aristotelis, qui saepe formas tertiae declinationis in -οιν cum δυοῖν coniunxit, et loco προβλ. X 26 p. 893 b 22 ἐκ δυοῖν τινοῖν firmatur.

π. ψυχῆς III 1 p. 425 a 2 utrum ἀμφοῖν vel cum codice L τοῖν ἀμφοῖν scriberes, ad iudicium de duali instituendum nihil referret, sed cum τοῖν ἀμφοῖν ab usu Aristotelico abhorreat, τοῖν reiciendum est. Altero loco τεχν. ῥητ. III 11 p. 1412 b 34 ἐκ δυοῖν (ἐκ τοῖν δυοῖν Q) articulus τοῖν non quidem usu Aristotelico, verum sensu excluditur.

π. τ. ζῷα ἱστ. VI 10 p. 564 b 29 τοῦτο ἔχει τοῖν δυοῖν μόνον πόρον librarius codicis A^c, qui μόνοιν praebet, manifesto erravit inductus duobus illis antecedentibus -οιν (τοῖν δυοῖν).

In locis τ. μετ. τ. φυσ. VI 5 p. 1030 b 17 ἐκ τῶν δυοῖν (τοῖν T) et πολιτ. V 1 p. 1301 b 35 τῶν δυοῖν, ad quem locum adnotavit Susemihlius: ‚τῶν] τοῖν corr. P^1 (recte ut videtur)', diiudicandis monendum est articulum sine substantivo omnibus reliquis locis cum δυοῖν coniungi forma d u a l i τοῖν (φυσ. ἀκρ. IV 8 p. 215 b 14. 15. VIII 6 p. 259 a 28. π. οὐρ. III 1 p. 298 b 8. π. γεν. κ. φθορ. II 3 p. 330 b 31. π. αἰσθησ. κ. αἰσθητ. 7 p. 447 b 9. π. τ. ζῷα ἱστ. VI 10 p. 564 b 29. π. ζῴων γεν. I 18 p. 724 b 4. III 2 p. 753 a 32. μετ. τ. φυσ. III 4 p. 1008 a 6. VI 12 p. 1038 a 3. 13 p. 1038 b 4. IX 6 p. 1057 a 1. πολιτ. IV 8 p. 1294 a 22. V 1 p. 1301 b 32. 33. VII 14 p. 1333 a 29.) Quare utroque loco et T et P^1 codices sequemur.

Iam de fragmento 421 p. 1548 a 31 δύ' ὀβολώ verba nobis facienda sunt. Quae leguntur apud Pollucem VIII, 113: τὸ δικαστικόν, ὅπερ καὶ τριώβολον καὶ δύ' ὀβολὼ καὶ ὀβολὸς ἦν Ἀττικός ex Aristotele sumpta esse coniecit Rosius respiciens ad duos locos, alterum schol. ad Aristoph. Vesp. 684: τοὺς τρεῖς ὀβολούς· τὸν φόρον λέγει, ἀφ' ὧν ἐδίδοτο τὸ τριώβολον· τοῦτο δὲ ἄλλοτε ἄλλως

ἐδίδοτο τῶν δημαγωγῶν τὰ πλήθη κολακευόντων, ὥς φησιν Ἀριστοτέλης ἐν ταῖς πολιτείαις, alterum Hesychii s. v. δικαστικόν· Ἀριστοφάνης ἐν Ὥραις τριώβολόν φησιν εἶναι· οὐ μέντοι ἕστηκεν, ἀλλ' ἄλλοτε ἄλλως ἐδίδοτο. Quae si inter se contuleris, Pollucem ipsa verba Aristotelis posuisse pro certo affirmari non posse intelleges. Sed utut est, (τὼ) δύ' ὀβολώ priscam fuisse formulam, quam auctor tantum retinuerit, consequi ex Aristophanis Ran. 140 τὼ δύ' ὀβολώ R. Foerster me monuit. Quare certe haec forma ad Aristotelis ipsius usum diiudicandum nihil facit.

Accedamus ad postremam, quae est de formis, quaestionem, num Aristoteles forma articuli ταῖν usus sit. Qua de re cum inter doctos viros multum diuque disceptatum sit, paulo fusius nobis disserendum erit. Exemplis quae Hasse protulit (Ueber den Dual bei den att. Tragg., Bartenstein 1891, Jahrbb. f. Philol. 143 p. 416 sq., Zeitschr. f. d. Gymnasialwesen 1891 p. 577—579) primum probatur ταῖν fuisse formam Atticam (cf. CIA. II, 3, 1559 medii fere saeculi quarti: Φ]ίλη ταῖν θεαῖν [ε]ὐξαμένη ὑπὲρ τοῦ παιδίου), tum paulo frequentiorem eam fuisse quam τά, quae nisi cum nominibus in α coniuncta non invenitur, post Thucydidis aetatem omnino evanuit. Sophocles enim et Aristophanes feminina constanter cum ταῖν coniunxerunt, posteriores tantum feminina in -αιν desinentia. Tamen apud Platonem Tim. 79 D δυοῖν τε ταῖν διεξόδοιν et apud Isaeum 6, 39 ταῖν θυγατέροιν, ut est in libris, legendum. Apud Aristotelem ταῖν bis in nonnullis libris invenitur: πολιτ. II 12 p. 1274 b 14. τοῖν χεροῖν (ταῖν Q^b [Bekker]) — ταῖν χεροῖν („ταῖν Π[1] P[4] τοῖν codd. Bekk. [fors. recte]‘ Susemihl.) et

τεχν. ῥητ. III 16 p. 1417 b 1 τοῖν χεροῖν (ταῖν Q Y^b Z^b [Bekker])
τοῖν χεροῖν (ταῖν Θ Π Ald. [Roemer]).

Cum igitur usque ad Platonem et Isaeum ταῖν forma in usu esset, apud Demosthenem eiusque aequales, apud Theophrastum usque ad Polybium feminini articuli dualis exemplum omnino nullum occurrat, non est, cur Aristotelis aetate ταῖν formam interiisse affirmemus. Quare ταῖν eo quidem loco, quo librorum meliorum auctoritas tuetur πολ. II 12 p. 1274 b 14 retinendum esse censeo.

Paucis si comprehendimus Aristotelis usum, primum patet dualem verborum praeter unam formam (π. τ. ζῷα ἱστ. VI 3 p. 562 a 4 ἄμφω δ' ἥστην) prorsus evanuisse. Nominum formae

nominativi — accusativi in -α, -ω, -ει, -ε interierunt. Inveniuntur autem exempla terminationis -αιν:

substant. gen.: ἀπορίαιν, αἰτίαιν, ἀρεταῖν, σπιθαμαῖν, ἀρχαῖν bis, φυλαῖν bis, δραχμαῖν
dat.: αἰτίαιν bis
adiectiv. gen.: ὀρθαῖν
dat.: ὀρθαῖν
particip. gen.: οὔσαιν

terminationis -οιν secundae declinationis:
substant. gen.: ὅροιν, νεοττοῖν, σταδίοιν, αἰτίοιν bis, ἀστοῖν
dat.: λόγοιν, χρόνοιν, σημείοιν bis, ὀβολοῖν
adiect. gen.: ἐλαχίστοιν, ἐσχάτοιν, φίλοιν, σπουδαίοιν, ἐναντίοιν
dat.: ἐλαχίστοιν
partic. gen.: ἀντικειμένοιν
pronom. gen.: τούτοιν quinquies, αὐτοῖν
dat.: ἀμφοτέροιν

terminationis -οιν tertiae declinationis:
substant. gen.: σπερμάτοιν, ὀνομάτοιν, ἀμεροῖν, ταγμάτοιν, χεροῖν, φυσέοιν
dat.: ποδοῖν, σκελοῖν, χεροῖν
partic. gen.: ὄντοιν octies, ἐχόντοιν
pronom. gen.: τινοῖν.

Formae in -αιν semper cum δυοῖν coniunguntur, formae in -οιν secundae declinationis cum δυοῖν vel ἀμφοῖν praeter τοπ. VI 11 p. 149a 12 ἐν ἀμφοτέροιν τοῖν λόγοιν, πολ. VII 13 p. 1331b 27 τούτοιν, frgm. 266 p. 1526b 14 αὐτοῖν, tertiae declinationis cum eisdem exceptis π. ζῴων πορ. 12 p. 711a 21 τοῖν σκελοῖν, πολιτ. II 12 p. 1274b 14 ταῖν χεροῖν, τεχν. ῥητ. III 16 p. 1417b 1 τοῖν χεροῖν. Vocabula autem cum δυοῖν et ἀμφοῖν non coniuncta membrorum paria significant aut pronomina sunt, unum si exceperis ἐν ἀμφοτέροιν τοῖν λόγοιν.

Δυοῖν et ἀμφοῖν non semper cum duali coniunguntur. Ἀμφοῖν nomini antepositum bis cum plurali:

ἀναλ. προτ. II 2 p. 53b 34 ἐξ ἀμφοῖν ψευδῶν
πολιτ. III 5 p. 1278a 34 ἐξ ἀμφοῖν ἀστῶν,

postpositum constanter cum plurali coniunctum est:

ἀναλ. προτ. I 6 p. 28b 6 κατηγορικῶν μὲν ὄντων ἀμφοῖν
II 2 p. 53b 41 ἐκ ψευδῶν ἀμφοῖν

ἀναλ. προτ. II 11 p. 61a 23 εἰλημμένων ἀμφοῖν τῶν προτάσεων
π. σοφ. ἐλεγχ. 17 p. 176a 8 παρόντων ἀμφοῖν
φυσ. ἀκρ. IV 8 p. 216a 11 πεπερασμένων ἀμφοῖν
π. οὐρ. II 14 p. 297a 29 τὴν ῥοπὴν ἐχόντων ἀμφοῖν
π. τ. ζῷα ἱστ. II 17 p. 508a 6 τοῖς κροκοδείλοις ἀμφοῖν
π. ζῴων γεν. I 19 p. 727b 7 μιγνυμένων ἀμφοῖν
τῶν μετ. τ. φυσ. I 5 p. 986b 2 παρὰ μὲν οὖν τούτων ἀμφοῖν
Ἠθ. Νικομ. X 8 p. 1178a 25 τῶν μὲν γὰρ ἀναγκαίων ἀμφοῖν
πολιτ. I 12 p. 1259a 40 ἐλευθέρων μὲν ἀμφοῖν.

δυοῖν plurali postpositum non invenitur, raro praepositum:
τοπ. II 10 p. 115a 8 δυοῖν περὶ ἑνὸς λεγομένων
11 δυοῖν περὶ δύο λεγομένων
π. οὐρ. IV 1 p. 308a 31 δυοῖν ἐχόντων βάρος
π. γεν. κ. φθορ. I 2 p. 316b 6 δυοῖν τινῶν
πολιτ. III 15 p. 1287b 27 δυοῖν ὄμμασι καὶ δυσὶν ἀκοαῖς
V 10 p. 1310b 5 ἐκ δυοῖν συγκειμένη κακῶν
frgm. 12 p. 1475b 37 ἀπὸ δυοῖν ἀρχῶν
Ἀθην. πολ. 42 τῶν δυεῖν ἐτῶν.

Genetivi forma exstat δυοῖν nonagies ter[1]), δυεῖν octo locis librorum auctoritate firmatur (ἀναλ. προτ. II 18 p. 66a 15.

[1]) ἀναλ. προτ. I 15 p. 34a 18. II 22 p. 68a 25. ἀναλ. ὑστ. I 2 p. 72b 37. II 11 p. 94a 25. 29. τοπ. II 10 p. 115a 8. 11. III 1 p. 116b 23. 2 p. 117b 20. 118a 20. VIII 3 p. 154a 10. π. σοφ. ἐλ. 6 p. 168b 1. 17 p. 176b 8. 30 p. 181b 16. φυσ. ἀκρ. I 6 p. 189b 28. III 3 p. 202b 8. IV 8 p. 215b 14. 15. 12 p. 221a 10. V 3 p. 227a 5. 13. VIII 6 p. 259a 28. π. οὐρ. I 12 p. 282a 1. II 12 p. 291b 24. III 1. 298b 8. 4 p. 303b 6. IV 1 p. 308a 31. π. γεν. κ. φθορ. I 2 p. 316b 6. II 3 p. 330b 31. 4 p. 331b 36. μετεωρ. III 2 p. 371b 32. IV 9 p. 386a 14. π. αἰσθ. 7 p. 447b 9 bis. π. ἀναπν. 10 p. 476a 13. π. τ. ζῷα ἱστ. III 20 p. 522b 1. VI 4 p. 562b 10. 10 p. 564b 29. π. ζῴων μορ. II 2 p. 648b 20. 649a 12. III 7 p. 670a 28. IV 10 p. 688b 2. π. ζῴων γεν. I 18 p. 724a 35. 724b 4. 19 p. 726a 32. III 2 p. 753a 32. 5 p. 755b 21. 11 p. 763a 4. π. Γοργ. 6 p. 979a 37. μετ. τ. φυσ. I 4 p. 985a 11. III 4 p. 1007b 2. 1008a 6. 6 p. 1011a 27. VI 5 p. 1030b 17. 12 p. 1038a 3 bis. 13 p. 1038b 4. 30. VII 6 p. 1045a 19. IX 4 p. 1055a 21. 22. 5 p. 1056a 11. 6 p. 1057a 2. ἠθ. Νικ. V 6 p. 1131a 18. VI 5 p. 1140b 25. πολιτ. II 5 p. 1263b 8. 7 p. 1266b 32. III 15 p. 1285b 38. IV 3 p. 1290a 24. 8 p. 1294a 22. 9 p. 1294b 6. V 1 p. 1301b 32. 33. 35. 3 p. 1302b 37. 10 p. 1310b 5. 11 p. 1315a 15. 12 p. 1315b 36. VII 4 p. 1326a 41. 14 p. 1333a 29. τεχν. ῥητ. I 7 p. 1364a 12. 13. 14. 15. 1365a 34. 1365b 13. II 23 p. 1399a 17. 26. III 11 p. 1412b 34. 19 p. 1419b 16. Ἀθην. πολ. 16. 28. 52. frgm. 12 p. 1475b 37.

τοπ. III 1 p. 116a 3. π. αἰσθησ. 7 p. 447a 13. 447b 6. 20 Ἀθην. πολιτ. 42 τῶν δυεῖν ἐτῶν. 50 δυεῖν δραχμαῖν. 56 δυεῖν φυλαῖν). Extremis duobus locis Batavi δυοῖν legendum proposuerunt, quoniam in inscriptionibus δυοῖν cum dualibus formis, δυεῖν cum pluralibus iunctum reperiatur. Quod cum etiam apud Aristotelem ceteris locis valeat, eorum sententiam amplectemur.

δύο octogies pro genetivo usurpatur[1]). Dativus δυσὶ sexagies octies[2]), δύο vicies ter[3]), δυοῖν duodecies[4]) legitur.

---

[1]) κατηγ. 6 p. 5a 31. ἀναλ. προτ. I 25 p. 42a 32. II 4 p. 57b 9. 15 p. 64b 25. 18 p. 66a 17. 18. 26 p. 69b 2. 3. 27 p. 70b 31. ἀναλ. ὑστ. I 3 p. 73a 10. 22 p. 84a 29. 38. 23 p. 84b 12. 25 p. 86b 8. II 11 p. 94a 32. 33. 13 p. 96b 32. τοπ. II 10 p. 115a 6. 11. III 1 p. 116a 26. VI 4 p. 142b 13. 6 p. 144b 14. 20. 27. 7 p. 146a 13. 13 p. 150a 4. 3 p. 154a 9. π. σοφ. ἐλ. 16 p. 175a 5. π. γεν. κ. φθορ. II 5 p. 332b 2. 11 p. 338a 14. μετεωρ. I 3 p. 346a 5. II 5 p. 362a 32. π. ψυχ. II 6 p. 418a 10. 11 p. 423a 23. III 1 p. 425a 3. π. αἰσθ. 5 p. 444a 2. π. τ. ζῷα ἱστ. III 7 p. 516a 21. VI 1 p. 558b 14. VIII 1 p. 589a 4. IX 5 p. 611b 28. 18 p. 617a 1. 40 p. 625b 10. π. ζῴων μορ. I 1 p. 642a 5. IV 13 p. 696a 18. 31. π. πορ. ζῴων 9 p. 709b 13. 12 p. 711a 32. π. ζῴων γενεσ. II 4 p. 738a 10. III 11 p. 762b 30. IV 3 p. 769b 21. τ. μετ. τ. φυσ. I 4 p. 985b 21. 5 p. 987a 9. II 4 p. 1000a 4. VI 11 p. 1036b 13. 13 p. 1039a 10. X 12 p. 1069a 1. XI 8 p. 1074a 9. XII 7 p. 1082a 2. ἠθ. Νικ. II 6 p. 1107a 2. 8 p. 1108b 11. 9 p. 1109a 21. V 7 p. 1132a 32. 8 p. 1133a 17. X 5 p. 1175b 7. πολιτικ. I 2 p. 1252b 10. II 4 p. 1262b 13. IV 7 p. 1293b 17. 15 p. 1300a 31. V 4 p. 1303b 21. 33. 10 p. 1312b 17. 11 p. 1315a 32. VII 10 p. 1330a 15. τεχν. ῥητ. I 6 p. 1362b 17. III 14 p. 1415b 27. frgm. 156 p. 1504a 44. 1504b 3. 308 p. 1530b 34. 315 p. 1531b 2. 360 p. 1531b 20.

[2]) ἀναλ. πρ. I 26 p. 43a 5. ἀναλ. ὑστ. I 1 p. 71a 20. 9 p. 76a 6. 23 p. 84b 4. 7. 24 p. 85b 5. 86a 25. 31 p. 87b 36. II 3 p. 90b 9. 4 p. 91a 32. τοπ. II 3 p. 110b 6. 22. 25. 10 p. 115a 17. 22. φυσ. ἀκρ. IV 11 p. 220a 12. 18. V 6 p. 229b 29. VIII 1 p. 252b 2. 8 p. 263a 24. π. οὐρ. II 12 p. 292a 32. 292b 6. μετεωρολ. IV 5 p. 382a 31. 32. π. ψυχ. III 2 p. 427a 13. π. τ. ζῷα ἱστ. I 5 p. 490a 28 quater. 15 p. 494a 1 bis. IV 1 p. 524a 4. V 22 p. 554a 1. VI 20 p. 574a 22. 22 p. 575b 28. 37 p. 581a 3. IX 43 p. 629a 30. 50 p. 631b 27. π. ζῴων μορ. I 3 p. 643a 5. 29. II 9 p. 654b 1. IV 5 p. 683a 22. 10 p. 690a 14. 13 p. 695b 31. π. πορ. ζῴων 3 p. 705a 19. 6 p. 707a 4. 7 p. 707a 18. 707b 5. 9. 9 p. 709b 11. 16. π. ζῴων γεν. II, 6 p. 742b 27. τ. μετ. τ. φυσ. I 4 p. 985a 34. 5 p. 987a 25. IV 9 p. 1019a 8. IX 1 p. 1053a 17. XII 6 1080a 32. 7 p. 1081b 16. ἠθ. Νικ. IV 3 p. 1121a 11. 1121b 17. V 6 p. 1131a 15. 33. 7 p. 1132a 33. VI 5 p. 1140b 15. VII 1 p. 1145a 17. IX 10 p. 1171a 15. πολιτ. III 16 p. 1287b 27. 28. frgm. 43 p. 1483a 9.

[3]) ἀναλ. προτ. I 26 p. 43a 7. II 21 p. 67a 17. 25. ἀναλ. ὑστ. I 4 p. 73b 32. 37. 38. 5 p. 74a 28. 24 p. 86a 26. II 3 p. 91a 4. τοπ. IV 5 p. 126b 7.

Ἄμφω vocabulo Aristoteles paulo saepius usus est quam ἀμφότερος, ac pro genetivo quidem tribus locis: τοπ. III 3 p. 118 a 28. VI 6 p. 144 b 21. 25, pro dativo nunquam. Nam ex loco τ. μετ. τ. φυσικ. X 10 p. 1066 b 1: προςθέσει ἢ ἀφαιρέσει ἢ ἄμφω pro dativi forma ἄμφω ab Aristotele adhibitum esse concludi non debere monet Platonis Laches 187 A ἢ δώροις ἢ χάρισιν ἢ ἀμφότερα.

Addamus pauca de eis libris qui falso Aristotelis nomine circumferuntur. In quibus hae reperiuntur duales formae:

μηχαν. 1 p. 849 a 7 δυοῖν φερομένοιν
προβλημ. X 26 p. 893 b 22 ἐκ δυοῖν τινοῖν
XIX 38 p. 921 a 5 ἀμφοῖν τοῖν ἄκροιν
XX 22 p. 925 a 27 τὼ ὀφθαλμώ
XXXI 2 p. 957 b 5 τοῖν δυοῖν
6 τοῖν δυοῖν.

Interdum δυοῖν et ἀμφοῖν cum plurali coniuncta legimus:

κατηγ. 12 p. 14 a 31 δυοῖν μὲν γὰρ ὄντων
περ. θαυμ. ἀκουσμ. 58 p. 834 b 23 ἐν δυοῖν ὀργυιαῖς
προβλημ. XXVI 31 p. 943 b 27 γειτνιῶν δὲ ἀμφοῖν
55 p. 946 b 23 γειτνιῶν δὲ ἀμφοῖν
XXX 1 p. 954 a 14 ἐκ τούτων γὰρ τῶν δυοῖν.

Δύο pro genetivo undevicies[1]), genetivus decies septies δυοῖν[2]),

VI 2 p. 139 b 38. 6 p. 144 a 12. 144 b 15. 18. φυσ. ἀκρ. II 9 p. 200 a 17. 30. π. ψυχ. III 3 p. 427 a 17. π. μνημ. 1 p. 449 b 20. π. τ. ζῷα ἱστ. VII 5 p. 585 b 23. τ. μετ. τ. φυσ. VIII 9 p. 1051 a 25. XII 10 p. 1086 b 35. 36. frgm. 257 p. 1525 a 28.

[4]) π. σοφ. ἐλ. 6 p. 168 b 1. φυσ. ἀκρ. VI 8 p. 239 a 16. μετεωρ. IV 7 p. 384 b 3. π. ψυχ. I 2 p. 403 b 26. π. τ. ζῶα ἱστ. VIII 5 p. 594 b 15. IX 5 p. 611 b 3. π. ζῴων μορ. IV 10 p. 687 b 9. π. πορ. ζῴων 7 p. 707 b 13. τ. μετ. τ. φυσ. I 5 p. 987 a 11. 6 p. 908 a 9. VII 1 p. 1042 b 5. πολιτ. III 16 p. 1287 b 27.

[1]) κατηγ. 12 p. 14 a 31. π. ζῴων κιν. 7 p. 701 a 12. 24. π. φυτ. I 1 p. 816 b 15. 2 p. 817 a 3. 3 p. 818 a 35. II 3 p. 824 b 37. 825 a 28. 8 p. 827 b 31. 828 a 3. μηχαν. 8 p. 852 a 8. 11 p. 852 a 34. 19 p. 853 b 23. 22 p. 854 a 36. 38. προβλ. I 42 p. 864 a 29. XXVI 44 p. 945 a 23. XXVIII 7 p. 950 a 10. ἠθ. μεγ. II 6 p. 1201 b 25.

[2]) κατηγ. 12 p. 14 a 31. π. ἑρμην. 8 p. 18 a 18. π. πνευμ. 9 p. 485 b 24. π. ζῴων κιν. 3 p. 699 a 24. μηχαν. 1 p. 849 a 7. προβλ. X 26 p. 893 b 22. XXVIII 5 p. 949 b 30. 6 p. 949 b 34. XXX 1 p. 954 a 14. XXXVIII 3 p. 968 b 19. 970 a 23. 972 b 26. ἠθ. Εὐδημ. I 1 p. 1214 a 22. 1214 b 5. II 10 p. 1225 b 22. VII 2 p. 1237 b 38. Etiam π. πνευμ. 9 p. 486 b 2 δυοῖν pro δυεῖν e libris restituendum est.

nunquam δυεῖν[1]), dativus decies quinquies δυσί[2]), ter δυοῖν[3]), bis δύο[4]) occurrit.

Cum autem singulorum librorum pseudaristotelicorum aetas parum constet, quaestionem, quid e singulis eorum ad historiam dualis numeri accuratius perscrutandam lucrari possimus, melius missam faciemus.

§ 2. De Theophrasto.

Apud Theophrastum haec inveniuntur dualis exempla:

περὶ φυτῶν ἱστ. 2, 6, 10 ἐκ δυοῖν συγκείμενον ἐλαχίστοιν
περὶ φυτῶν αἰτιῶν 3, 1, 2 ἐν δυοῖν τούτοιν
2, 6 ἐν δυοῖν ὥραιν
4, 11, 8 ἐν δυοῖν τούτοιν
6, 9, 4 δυοῖν ὄντοιν ἐναντίων
12, 2 ἐν δυοῖν ἐκείνοιν
14, 2 ἐν δυσὶ γὰρ τούτοιν
π. αἰσθησ. 1, 13 δυοῖν ὄντοιν στοιχείοιν
3, 15 δυοῖν γὰρ τούτοιν
π. πυρός 1, 3 τοῖν δυοῖν
π. ἀνεμ. 10, 57 ἐξ ἀμφοῖν τούτοιν
π. ἱδρώτων 40 ἐξ ἀμφοῖν δὲ τούτοιν
frgm. 89, 9 ἀμφοῖν τοῖν φθόγγοιν
178 ἐν χεροῖν.

Duo tantum loci (π. φυτ. αἰτ. 6, 14, 2 et π. φυτ. ἱστ. 9, 18, 3) in editionibus variant. π. φυτ. ἱστ. 9, 18, 3 δυεῖν γὰρ ὄντων] Aldina et Schneideriana editiones δυοῖν — ὄντοιν praebent, sed quoniam Urbinas Mediceique libri in lectione ὄντων consentiunt, non est, cur ab eorum auctoritate recedamus, praesertim cum apud Theophrastum δυοῖν plus semel coniungatur cum plurali numero. (cf. pag. 16.) Altero loco π. φυτ. αἰτ. 6, 14, 2 ἐν δυσὶ γὰρ τούτοιν in codicibus legitur. Praeeunte Aldina editiones δυσὶ — τούτοις exhibent, Schneider δυοῖν — τούτοιν scripsit. Atque δυσί cum duali

[1]) φυσιογν. 2 p. 807a 14 Foerster δεῖν pro δυεῖν restituit.

[2]) π. ζῴων κιν. 8 p. 702a 24. μηχαν. 18 p. 853a 32. 25 p. 856b 31. 28 p. 857a 37. 35 p. 858b 6. προβλ. XXXV 39 p. 965a 37. ἠθ. μεγαλ. I 1 p. 1183b 2. 5. 10 p. 1187a 39. 11 p. 1187b 3. 17 p. 1189b 11. 34 p. 1198b 31. ἠθ. Εὐδημ. II 8 p. 1224b 32. VII 6 p. 1240a 19. ῥητ. π. Ἀλεξ. 1 p. 1421b 1.

[3]) π. θαυμ. ἀκ. 58 p. 834b 28. προβλ. XXXI. 2 p. 957b 5. 6.

[4]) μηχαν. 1 p. 848b 24. προβλημ. XXX 7 p. 956a 16.

coniunctum haud scio an nullo alio loco inveniatur. Quare cum locus mutandus esse videatur, δυοῖν τούτοιν legendum praefero. Nam δυοῖν, sive maiusculis (ΔΥΟΙΝ / ΔΥΟΙΝ) sive minusculis (δυοιν / δυοιν) scriptum erat, facillime in δυοίν corrumpi poterat cf. apud Aristotelem π. πορ. ζῴων 7 p. 707b 13 δυοῖν σημείοιν δυο σημείοις PYZ. π. ψυχ. I 2 p. 403b 26 δυοῖν ETU δυοί SVWX. π. ζῴων [illegible] p. 687b 9 δυοῖν SU δυοί PY. [illegible] δυοῖν τούτοιν praeterea legitur π. φυτ. αἰτ. 3. 1. 2. 4. 11. [illegible] π. κόπ. 3. 15. ἀμφοῖν τούτοιν: π. ἀνέμ. 10. 57. π. [illegible] 4[illegible].

Duales igitur formae et verborum et nominum nominativi — accusativi apud Theophrastum omnino desunt. Leguntur [illegible]:

in -αιν dativ. subst.: ὥραιν

in -οιν secundae declinationis:

genetivus subst.: στοιχείοιν, [illegible]

adiectiv.: ἐλαχίστοιν

pronom.: τούτοιν

dativus pronom.: τούτοιν ter. ἐκείνοιν

in -οιν tertiae declinationis:

genetivus part.: ὄντοιν bis

dativus subst.: χεροῖν.

Ex formis dualibus duae cum δυοῖν vel ἀμφοῖν [illegible] sunt: χεροῖν et τούτοιν.

Δυοῖν et ἀμφοῖν cum plurali coniuncta legimus:

π. φυτ. ἱστ. 9, 18, 3 δυοῖν cf. not. 2 [illegible]

π. φυτ. αἰτ. 3, 2, 1 δυοῖν ὄντων

5, 1, 5 [illegible]

6, 9, 4 δυοῖν ὄντων [illegible]

π. [illegible] 2,8 ἐξ ἀμφοῖν [illegible]

π. ὀσμῶν 3, 8 ἐκ δυοῖν γὰρ τούτων

π. ἀνέμων 7, 38 ἐν δυοῖν [illegible]

fragm. 98 δυοῖν τούτων.

Pro genetivo forma δυοῖν occurs decies[1], δυεῖν numquam.[2] [illegible]

---

[1]) π. φυτ. ἱστ. I. 10, 5. [illegible] π. φυτ. αἰτ. [illegible] III. 2, 1. 18, 1. IV. 4, 7. 11, [illegible] VI. 9, 4. [illegible] π. κόπ. [illegible] 3, 15. π. πυρ. 1, 8. 3, 7. 8. fragm. 98. cf. not. 2

[2]) Nam etiam π. φυτ. ἱστ. IX. 18, 3 δυοῖν restituendum est. cf. p. 15.

bis[1]), pro dativo δυοῖν undecies[2]), δύο bis[3]), δυσί septies[4]), δυεῖν semel[5]) usus est, sed ultimo loco sine dubio δυοῖν scribendum est.

ἄμφω[6]) vocabuli usus duplo fere maior est quam ἀμφότερος[7]), neque est locus, quo ἄμφω non declinetur.

Characteres cum a multis Theophrasto abiudicentur, ab aliis num ea qua ad nostram aetatem pervenerunt forma, ad eum sint referendi, dubitetur, seiunctim tractandos mihi proposui. Dualis autem forma in eis nulla deprehenditur. Unus qui huc pertineat locus II, 2 est δυοῖν σοι ἡμερῶν οὐκ ἐντετύχηκα (δυοῖν scripsi secundum cod. B. cf. Diels, Theophrastea pag. 4.) Vocabuli δύο neque genetivus neque dativus legitur, item ἄμφω deest. ἀμφότερος semel invenitur: VI, 1 ἀμφοτέραις ταῖς χερσί. Ex his tam paucis exemplis certi aliquid concludi non potest,

---

[1]) π. φυτ. ἱστ. IV, 16, 2. frgm. 164.

[2]) π. φυτ. αἰτ. III, 1, 2. 2, 6. 14, 2. IV, 3, 2. 6, 7. 11, 8. V, 10, 2. 12, 1. VI, 12, 2. π. ἀνεμ. 7, 38.

[3]) π. φυτ. ἱστ. IV, 8, 3. frgm. 63d.

[4]) π. φυτ. ἱστ. IX, 2, 6. π. φυτ. αἰτ. II, 6, 4. VI, 2, 4. 11, 10. 14, 2. frgm. 67 (bis). 57b.

[5]) π. φυτ. αἰτ. V, 9, 11.

[6]) π. φυτ. ἱστ. I, 8, 2. II, 2, 9. 8, 4. III, 3, 6. 7. 4, 3. 6, 5. 8, 1. 9, 4. 11, 1. 12, 1. 2. 3 (ter). 4. 7. 14, 2. 15, 1. 2. 16, 3. 18, 2. IV, 5, 6. 6, 3. 7 (bis). 8. 10, 6. 12, 4. 14, 8. V, 1, 6. 7, 5. VI, 2. 1. 2. 6. 7 (ter). 3, 6. 5, 3. 6, 2. VII, 2, 8. 4, 3 (bis). 6, 3. 11, 2. 13, 7. VIII, 2, 1. 10, 3. IX, 2, 1. 11, 4. 18, 3. 5. 20, 1. π. φυτ. αἰτ. I, 3, 1. 8, 4. 13, 5. 14, 1. 16, 4. 20, 1. 5. 21, 2. II, 1, 1. 7. 3, 2. 5. 4, 1. 3. 4. 10. 7, 2. 8, 1. 3. 10, 1. 13, 5. III, 2, 3. 3, 1. 4, 1. 10, 2. 15, 5. 17, 3 (bis). 5. IV, 1, 3. 5. 3, 2. 4, 13. 6, 4. 7, 5. 7. 11, 2. 5. 10. 14, 4. V, 1, 5. 6. 3, 6. 6, 10. 12. 9, 1. 10, 4. 13, 6. 14, 1. 5. VI, 1, 1. 7, 2. 8, 1. 5. 9, 4. 10, 7. 11, 1. 4. 18, 5. 9. 12. 19, 3. 5. π. αἰσθησ. 2, 8. 3, 17. 23. 13, 72. 75. π. λίθων 5, 30. 8, 60. π. πυρός 1, 4. 3, 26. π. ὀσμ. 3, 7. 11. 7, 33. 9, 41. 12, 58. 14, 65. 66. π. ἀνεμ. 1, 2. 2, 9. 3, 22. 7, 45. 10, 57. π. σημ. ὑδατ. 2, 31. π. ἰλιγγ. 12. π. ἱδρωτ. 23. 40. μετ. τ. φυσ. 14. 20. 21. 25 (bis). frgm. 17. frgm. 26. frgm. 89, 8. 9. 11. frgm. 171.

[7]) π. φυτ. ἱστ. I, 6, 12 (bis). 10, 3. 11, 6. 14, 1 (bis). 2. II, 2, 10. 4, 2. III, 8, 3. 9, 8. 12, 4. 17, 4. IV, 6, 2. 7. 8. 14, 13. VI, 4, 2. VII, 3, 4. 14, 1. VIII, 1, 2. 4. IX, 3, 1. 4, 4. 8. 5, 1. 15, 4. 5 (bis). 18, 4. π. φυτ. αἰτ. I, 6, 2. 17, 9. II, 7, 4. 11, 6. 8. 17, 3. III, 1, 3. 6. 2, 8. 4, 1. 3. 6, 1. 8, 4. 10, 6. 13, 2. 20, 7. IV, 6, 1. 9. 7, 6. 7. 15, 1. V, 1, 11. 4, 5. 7, 1. 8, 1. 9, 13. 12, 9. 14, 6. 18, 3. VI, 8, 4. 10, 10. 17, 5. π. ὀσμ. 4, 18. 7, 32. π. ἀνεμ. 1, 2. 2, 10. 7, 45. 9, 51. π. σημ. ὑδ. 2, 30. 4, 56. π. ἰλιγγ. 6. 11. π. λιποψυχ. 7. μετὰ τὰ φυσ. 14. frgm. 27. frgm. 30. frgm. 44 (bis). frgm. 89, 8. frgm. 97. frgm. 171, 12. frgm. 57d.

coniunctum haud scio an nullo alio loco inveniatur. Quare cum locus mutandus esse videatur, δυοῖν τούτοιν legendum praefero. Nam δυοῖν, sive maiusculis (ΔΥΟΙΝ / ΔΥCIN) sive minusculis (δυοιν / δυσιν) scriptum erat, facillime in δυσίν corrumpi poterat (cf. apud Aristotelem π. πορ. ζῴων 7 p. 707b 13 δυοῖν σημείοιν· (δυσὶ σημείοις PYZ), π. ψυχ. I 2 p. 403b 26 δυοῖν ETU (δυσί SVWX), π. ζῴων μορ. IV 10 p. 687b 9 δυοῖν SU (δυσί PY), τούτοις in τούτοιν non item. δυοῖν τούτοιν praeterea legitur π. φυτ. αἰτ. 3, 1, 2. 4, 11, 8. π. αἰσθ. 3, 15, ἀμφοῖν τούτοιν: π. ἀνεμ. 10, 57. π. ἱδρωτ. 40.

Duales igitur formae et verborum et nominum nominativi — accusativi apud Theophrastum omnino desunt. Restant formae:

in -αιν dativ. subst.: ὥραιν

in -οιν secundae declinationis:
genetivus subst.: στοιχείοιν, φθόγγοιν
adiectiv.: ἐλαχίστοιν
pronom.: τούτοιν
dativus pronom.: τούτοιν ter, ἐκείνοιν

in -οιν tertiae declinationis:
genetivus part.: ὄντοιν bis
dativus subst.: χεροῖν.

Ex formis dualibus duae cum δυοῖν vel ἀμφοῖν non coniunctae sunt: χεροῖν et τούτοιν.

Δυοῖν et ἀμφοῖν cum plurali coniuncta legimus:
π. φυτ. ἱστ. 9, 18, 3 δυοῖν (cf. not. 2) γὰρ ὄντων
π. φυτ. αἰτ. 3, 2, 1 δυοῖν ὄντων
5, 1, 5 συνισταμένων ἀμφοῖν
6, 9, 4 δυοῖν ὄντοιν ἐναντίων
π. αἰσθησ. 2, 8 ἐξ ἀμφοῖν ἴσων
π. ὀσμῶν 3, 8 ἐκ δυοῖν γὰρ τούτων
π. ἀνέμων 7, 38 ἐν δυοῖν μόνον ὥραις
fragm. 98 δυοῖν τούτων.

Pro genetivo forma δυοῖν octies decies[1]), δυεῖν nunquam,[2]) δύο

---

[1]) π. φυτ. ἱστ. I, 10, 5. II, 6, 10. π. φυτ. αἰτ. I, 5, 4. II, 2, 2. 14, 5. III, 2, 1. 18, 1. IV, 4, 7. 11, 7. VI, 9, 4. 19, 1. π. αἰσθ. 1, 3. 3, 15. π. πορ. 1, 3. 3, 7. 8. frgm. 98. cf. not. 2.

[2]) Nam etiam π. φυτ. ἱστ. IX, 18, 3 δυοῖν restituendum est. cf. p. 15.

bis[1]), pro dativo δυοῖν undecies[2]), δύο bis[3]), δυσί septies[4]), δυεῖν semel[5]) usus est, sed ultimo loco sine dubio δυοῖν scribendum est.

ἄμφω[6]) vocabuli usus duplo fere maior est quam ἀμφότερος[7]), neque est locus, quo ἄμφω non declinetur.

Characteres cum a multis Theophrasto abiudicentur, ab aliis num ea qua ad nostram aetatem pervenerunt forma, ad eum sint referendi, dubitetur, seiunctim tractandos mihi proposui. Dualis autem forma in eis nulla deprehenditur. Unus qui huc pertineat locus II, 2 est δυοῖν σοι ἡμερῶν οὐκ ἐντετύχηκα (δυοῖν scripsi secundum cod. B. cf. Diels, Theophrastea pag. 4.) Vocabuli δύο neque genetivus neque dativus legitur, item ἄμφω deest. ἀμφότερος semel invenitur: VI, 1 ἀμφοτέραις ταῖς χερσί. Ex his tam paucis exemplis certi aliquid concludi non potest,

---

1) π. φυτ. ἱστ. IV, 16, 2. frgm. 164.

2) π. φυτ. αἰτ. III, 1, 2. 2, 6. 14, 2. IV, 3, 2. 6, 7. 11, 8. V, 10, 2. 12, 1. VI, 12, 2. π. ἀνεμ. 7, 38.

3) π. φυτ. ἱστ. IV, 8, 3. frgm. 63d.

4) π. φυτ. ἱστ. IX, 2, 6. π. φυτ. αἰτ. II, 6, 4. VI, 2, 4. 11, 10. 14, 2. frgm. 67 (bis). 57b.

5) π. φυτ. αἰτ. V, 9, 11.

6) π. φυτ. ἱστ. I, 8, 2. II, 2, 9. 8, 4. III, 3, 6. 7. 4, 3. 6, 5. 8, 1. 9, 4. 11, 1. 12, 1. 2. 3 (ter). 4. 7. 14, 2. 15, 1. 2. 16, 3. 18, 2. IV, 5, 6. 6, 3. 7 (bis). 8. 10, 6. 12, 4. 14, 8. V, 1, 6. 7, 5. VI, 2, 1. 2. 6. 7 (ter). 3, 6. 5, 3. 6, 2. VII, 2, 8. 4, 3 (bis). 6, 3. 11, 2. 13, 7. VIII, 2, 1. 10, 3. IX, 2, 1. 11, 4. 18, 3. 5. 20, 1. π. φυτ. αἰτ. I, 3, 1. 8, 4. 13, 5. 14, 1. 16, 4. 20, 1. 5. 21, 2. II, 1, 1. 7. 3, 2. 5. 4, 1. 3. 4. 10. 7, 2. 8, 1. 3. 10, 1. 13, 5. III, 2, 3. 3, 1. 4, 1. 10, 2. 15, 5. 17, 3 (bis). 5. IV, 1, 3. 5. 3, 2. 4, 13. 6, 4. 7, 5. 7. 11, 2. 5. 10. 14, 4. V, 1, 5. 6. 3, 6. 6, 10. 12. 9, 1. 10, 4. 13, 6. 14, 1. 5. VI, 1, 1. 7, 2. 8, 1. 5. 9, 4. 10, 7. 11, 1. 4. 18, 5. 9. 12. 19, 3. 5. π. αἰσθησ. 2, 8. 3, 17. 23. 13, 72. 75. π. λίθων 5, 30. 8, 60. π. πυρός 1, 4. 3, 26. π. ὀσμ. 3, 7. 11. 7, 33. 9, 41. 12, 58. 14, 65. 66. π. ἀνεμ. 1, 2. 2, 9. 3, 22. 7, 45. 10, 57. π. σημ. ὑδατ. 2, 31. π. ἰλιγγ. 12. π. ἱδρωτ. 23. 40. μετ. τ. φυσ. 14. 20. 21. 25 (bis). frgm. 17. frgm. 26. frgm. 89, 8. 9. 11. frgm. 171.

7) π. φυτ. ἱστ. I, 6, 12 (bis). 10, 3. 11, 6. 14, 1 (bis). 2. II, 2, 10. 4, 2. III, 8, 3. 9, 8. 12, 4. 17, 4. IV, 6, 2. 7. 8. 14, 13. VI, 4, 2. VII, 3, 4. 14, 1. VIII, 1, 2. 4. IX, 3, 1. 4, 4. 8. 5, 1. 15, 4. 5 (bis). 18, 4. π. φυτ. αἰτ. I, 6, 2. 17, 9. II, 7, 4. 11, 6. 8. 17, 3. III, 1, 3. 6. 2, 8. 4, 1. 3. 6, 1. 8, 4. 10, 6. 13, 2. 20, 7. IV, 6, 1. 9. 7, 6. 7. 15, 1. V, 1, 11. 4, 5. 7, 1. 8, 1. 9, 13. 12, 9. 14, 6. 18, 3. VI, 8, 4. 10, 10. 17, 5. π. ὀσμ. 4, 18. 7, 32. π. ἀνεμ. 1, 2. 2, 10. 7, 45. 9, 51. π. σημ. ὑδ. 2, 30. 4, 56. π. ἰλιγγ. 6. 11. π. λιποψυχ. 7. μετὰ τὰ φυσ. 14. frgm. 27. frgm. 30. frgm. 44 (bis). frgm. 89, 8. frgm. 97. frgm. 171, 12. frgm. 57d.

sed saltem ab usu qui est in ceteris libris Theophrasti non discrepant.

§ 3. De Epicuro.

De Epicuro pauca habeo, quae proferam. Nam in eis quae Usener collegit fragmentis (Usener, Epicurea, Wotke-Usener, Wiener Studien X, 175 sq. XII, 1 sq., Rhein. Mus. 47, 414 ss.) dualis forma nulla inest neque locus, quo ex usu Aristotelico Theophrasteoque exspectari possit. Ne δύο quidem et ἄμφω vocabula inveniuntur, raro ἀμφότερος, ut ep. 1 p. 22, 7 ἀμφότερα ταῦτα.

§ 4. De Metrodoro, Zenone, Cleanthe.

Eadem res est in fragmentis Metrodori, quae Koertius, Zenonis et Cleanthis, quae Pearsonus collegit.

§ 5. De Autolyco.

Accedamus ad mathematicos primumque ad Autolycum Pitanaeum, qui ‚usque ad exitum quarti vel ad initia tertii a. Chr. n. saeculi aetatem produxit' (Hultschius praefat. editionis p. V). Dualis omnino deest, ac ne ἄμφω quidem exstat. δύο autem in casus Autolycus non declinavit, sed pro genetivo usus est septies.[1]) Dativi exempla desunt.

§ 6. De Euclide.

Apud Euclidem dualis forma nulla exstat. Ipse quoque in ἄμφω vocabuli locum ubique ἀμφότερος vel συναμφότερος substituit. δύο vocabuli genetivum nunquam non δύο esse voluit (trecenties duodevicies)[2]), dativum δύο (quadragies septies)[3]) vel δυσί (centies tricies septies.)[4])

[1]) de sphaer. 16, 21. 18, 4. de ort. et occ. I, 92, 14. 94, 2. 3. II, 156, 23. 158, 28.

[2]) elem. I def. 8, 2, 11. post. 5, 8, 16. 18. 3, 14, 17. 16, 5. 17, 44, 9. 20. 21. 23. 21, 5, 6. 12. 52, 11. 29, 72, 11. 12. 44, 102, 23. 24. 48, 114, 10. 11. 116, 10. 11. II def. 1, 118, 3. post. 1, 118, 12. 120, 16. 10, 148, 7. 8. III 10, 194, 13. 31, 242, 20. IV 15, 314, 18. 19. 22. app. ad. 3, 10, 330, 14. V def. 3, 2, 6. 17, 6, 8. post. 6, 20, 2. 6. 22, 3. 25, 68, 28. 70, 23. VI 1, 74, 25. 26. 4, 86, 4. 6. 7, 98, 12. 8, 100, 9. 20. 11, 106, 26. 108, 12. 13. 110, 8. 21. 24, 150, 16. 33, 180, 12 (bis). VII def. 19, 188, 2. post. 1, 188, 13. 19. 2, 190, 17. 3, 194, 20. 34, 256, 13. VIII 8, 290, 18. 24. 10, 298, 13. 19. 11, 302, 20. 12, 304, 20. 18, 316, 23. 19, 320, 11. 20, 326, 6. IX 1, 340, 14. 2, 342, 17. 3, 344, 26. 10, 358, 7. 18, 380, 25. app. 33, 428, 8 (bis). X 1, 4, 5. 2, 6, 12. 16. 8, 13. 3,

Quod Heibergius introductionem harmonicam spuriam esse contendit, id dualis usu confirmatur. Nam quae in hoc

---

8, 15. 12, 4. 4, 12, 6. 9, 24, 28. 3, 38, 20. 40, 8. 21, 62, 12. 36, 108, 15. 37, 108, 20. 110, 8. 38, 110, 13. 114, 1. 41, 118, 14. 42, 120, 21. 23. 122, 20. 43, 122, 24. 124, 1. 14. 44, 124, 18. 20. 128, 11. 14. 47, 134, 20. 22. def. alt. 1, 136, 2. 6. 9. 12. 17. 48, 136, 21. 138, 14. 140, 4. 49, 140, 7. 23. 142, 16. 50, 142, 19. 144, 20. 146, 16. 51, 146, 19. 148, 8. 24. 52, 150, 2. 14. 152, 9. 53, 152, 12. 154, 14. 156, 13. 54, 158, 19. 20. 23. 25. 160, 1. 162, 8. 164, 7. 55, 164, 11. 15. 18. 166, 10. 168, 16. 17. 56, 168, 21. 25. 170, 2. 4. 11. 20. 57, 172, 3. 6. 10. 58, 174. 20. 24. 176, 10. 59, 178, 5, 8. 60, 180, 26. 182, 1. 3. 7. 15. 184, 5. 186, 1. 61, 186, 4. 5. 7. 11. 13. 24. 188, 11. 62, 188, 13. 15. 16. 21. 23. 190, 14. 23. 63, 192, 3. 9. 22. 194, 14. 64, 194, 19. 24. 196, 12. 20. 65, 196, 24. 198, 2. 18. 200, 1. 66, 200, 4. 5. 7. 8. 10. 23. 202, 7. 11. 23. 204, 1. 67, 204, 4. 5. 6. 7. 9. 20. 71, 212, 17. 18. 21 (bis). 214, 15. 23. 216, 2. 3. 4. 5. 8. 10. 20. 22. 23. 24. 25. 218, 3. 5. 11 (bis). 72, 218, 14. 16. 19. 220, 18. 20. 21. 22. 25. 27. 222, 4. 6. 7. 9. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 20. 22. 224, 1. 108, 342, 11. 109, 344, 23. 110, 348, 6. 111, 350, 11. 14. 23 (bis). 352, 15. 354, 16. 19 (bis). 21. 24. 25. 26. 112, 356, 9. 14 (bis). 15. 360, 20. 113, 360, 25. 362, 3. 8. 364, 21. 366, 10. 114, 366, 16. 21. 23. 368, 6. 25. app. 27, 380, 14. 29, 380, 7. 34, 394, 10. 36, 396, 1. 2. 37, 396, 4. 38, 396, 6. 90. 400, 16. 402, 4. XI def. 11, 4, 10. 23, 6. 24. theor. 3, 12, 9. 21, 56, 14. 20. 22, 58, 18. 25, 76, 13. 28, 86, 1. XII 2, 144, 11. 154, 13. 16. 156, 15. 16, 226, 6. 17, 228, 8. 240, 6. XIII 8, 270, 9. 9, 274, 1. 10, 276, 24. 278, 11. 16, 316, 6. 18, 332, 14. 334, 7. 336, 19. app. 10, 380, 8. Data 70 (bis). 71 (ter). 72. 73 (bis). 85. 87.

[3]) elem. I, 6, 24, 2. 7, 24, 12. 18. 26, 7. 8, 26, 19. 28, 5. 10, 30, 19. 12, 34, 19. 14, 38, 12. 17. 18. 17, 44, 19. 23, 56, 13. 24, 58, 1. 25, 60, 8. 26, 66, 4. 28, 70, 7. 29, 72, 20. 21. 33, 80, 9. 35, 84, 23. 45, 106, 9. 12. 18. 19. 46, 108, 26. 112, 5. 48, 116, 4. III 1, 166, 24. 8, 188, 10. 9, 190, 24. 15, 206, 20. 16, 208, 24. 17, 214, 6. 25, 228, 11. 26, 230, 22. 33, 250, 18. 254, 10. 37, 266, 20. XI 22, 60, 10. 23, 62, 20. 26, 80, 3. 10. XIII app. 1, 2, 348, 20. 352, 15. 24.

[4]) elem. I 4, 16, 18. 5, 20, 16. 26. 9, 30, 2. 11, 32, 16. 13, 36, 2. 7. 12. 16. 23. 38, 1. 14, 38, 6. 40, 3. 15, 40, 14. 17. 18. 16, 42, 18. 24, 58, 12. 24. 25, 60, 1. 22. 26, 62, 1. 10. 23. 64, 8, 23. 66, 10. 28, 68, 16. 70, 1. 8. 17. 29, 70, 23. 72, 5. 10. 74, 1. 31, 76, 15. 17. 21. 22. 78, 8. 12. 13. 16. 18, 34, 84, 5. 44, 102, 22. 45, 106, 8. 47, 110, 25. 112, 20. II def. 2, 118, 7. 10, 148, 6. III 3, 172, 6. 21. 7, 180, 11. 182, 1. 22, 222, 9. 12. 14. 16. 23. 24. 224, 2. 4. 28, 236, 7. 29, 238, 13. 30, 240, 7. 31, 242, 15. 244, 2. 3. 246, 5. 32, 248, 15. 16. IV 3, 276, 20. 21. 4, 278, 19. 2, 292, 17. 10, 296, 16. 12, 304, 5. 18. 13, 308, 6. 25. 15, 314, 17. 21. app. 2, 4, 324, 8. 9. 3, 31, 332, 8. 16. VI 5, 90, 9. 6, 92, 23. 32, 174, 18. 23. 176, 18. 19. 23. 178, 1. app. 6, 33, 426, 4. XI 4, 14, 5. 11. 20. 25. 16, 2. 6, 20, 17. 20. 8, 24, 26. 26, 1. 6. 10, 30,

libello pag. 18, 14 ἐξ ἀμφοῖν τελείοιν, pag. 2, 30 ἀμφοῖν pro dativo, p. 12, 4 εἴκοσι δυοῖν pro genetivo, p. 18, 5 διὰ δυοῖν leguntur, ab Euclidis usu abhorrent.

Neque de libello de sectione canonis dubitationem movere non poterimus, cum p. 24, 10 et 13 ἐξ ἀμφοῖν occurrat. Quam formam casu quodam in ceteris Euclidis scriptis non inveniri vix quisquam dixerit, cum tanta sint eius opera ac tot locis ἀμφότερος legatur. Accedit, quod Autolycus, Archimedes, Apollonius Pergaeus, Hypsicles ἄμφω vocabulum vitaverunt.

Ceterum δύο pro genetivo in introductione harmonica sexies[1]), in sectione canonis septies[2]) atque in hac dativus δυσί semel (p. 29, 14) reperitur.

In opticis et catoptricis theorematis, quae J. G. Schneider in eclogis physicis I p. 381 sq. publici iuris fecit, nil inveni, quod Euclidis usui repugnaret. In opticorum enim theor. 26 δύο genetivum, in catoptr. theor. 13 δυσί dativum legimus.

§ 7. De Archimede.

Archimedes neque dualis numeri formam neque ἄμφω vocabulum adhibuit. δύο autem hunc in modum declinavit:

nom. acc.: δύο

gen.: δύο duodecies[3]), δυῶν semel[4])

dat.: δυσί quater[5]), δύο ter[6]), δυοῖς ter (in libello de con. et sphaer.)[7]).

Libros qui sunt de sphaera et cylindro et de dimensione circuli ea qua traditi sunt forma, non ad Archimedem referri posse vel inde apparet, quod ‚dialecto dorica spoliati

---

20. 11, 34, 5. 14, 38, 18. 15, 40, 22. 26. 20, 54, 5. 21, 56, 12. 16. 22, 60, 5. 23, 68, 8. 24, 72, 14. 26, 80, 8. 19. 22. 25. 31, 92, 15. 33, 102, 1. 35, 118, 18. 120, 16. 26. 122, 3. 14. 38, 132, 8. XII 3, 150, 16. 27. XIII 7, 264, 19. 266, 2. 16. 17, 320, 2. 26. app. 1, 1, 346, 6. data 94.

[1]) introd. harm. pag. 1, 14. 8, 25. 26. 12, 32. 17, 7. 10.

[2]) sect. can. p. 28, 4. 33, 4. 7. 9. 14. 34, 17. 35, 6.

[3]) de conoid. et sphaer. 15, 358, 17. 360, 8. 18, 372, 9. de spiral. praef. 4, 23. 2, 18, 2. 4, 20, 10. 28, 136, 3. de plan. aequ. II 3, 194, 9. 7, 210, 26. aren. IV, 5, 278, 6. 10, 286, 17. frgm. 1, 460, 1.

[4]) aren. I, 21, 260, 11.

[5]) de con. et sphaer. 29, 474, 4. de spir. 10, 36, 16. 38, 3. 11, 44, 4.

[6]) de spir. 10, 36, 11. 13. de plan. aequ. II, 10, 234, 8.

[7]) de con. et sphaer. def. 288, 16. 29, 468, 23. 470, 2.

sunt' (Heibergius, praef. ed. tom. I p. IX). Idem probat locus ille de sphaer. et cyl. def. 6, 8, 19 ἐξ ἀμφοῖν τοῖν κώνοιν. Nam dualis formae et vocabuli ἄμφω usus clamant hunc librum Archimedis esse non posse. — Ceterum genetivus δύο decies quater[1]), dativus δυσί semel[2]) in libro de sphaer. et cyl. occurrit; de dimensione circuli libellus nihil praebet, quod huc spectet.

§ 8. De Apollonio Pergaeo.

Apollonius Pergaeus et dualem et ἄμφω vocabulum fugit. δύο pro genetivo tricies quinquies[3]), pro dativo bis[4]) invenitur, genetivus δυεῖν ter,[5]) dativus δυσί semel[6]) legitur.

§ 9. De Hypsicle.

Apud Hypsiclem duales formae et ἄμφω vocabulum desunt. δύο pro genetivo quater[7]), dativum δυσί[8]) semel inveni.

In λόγῳ ἀναφορικῷ, qui a Manitio (des Hypsicles Schrift ἀναφορικός, programm. Dresd. 1888) huic scriptori abiudicatur et ante annum CXXX^um a. C. scriptus esse dicitur, genetivus δύο ter[9]) exstat, sed nihil aliud, quod ad dualis usum illustrandum pertineat, occurrit.

Transeo ad historicos.

§ 10. De fragmentis historicorum.

In fragmentis historicorum ab Aristotelis temporibus usque ad medium saeculum secundum a. C. fere nullae inveniuntur formae, quae iure proferri possint. Nam in Megasthenis frgm. 13 (Müller frgm. hist. graec. II p. 412a 2) καὶ μέντοι καὶ συννόμω

[1]) de sphaer. et cyl. I def. 2, 6, 19. 8, 7. 3, 14, 20. 4, 18, 14. 5, 20, 16. 6, 22, 24. 24, 18. 13, 60, 18. 42, 176, 15. 44, 182, 6. II 1, 192, 6. 4, 214, 21. 5, 222, 26. 6, 226, 9.

[2]) de sphaer. et cyl. I 43, 180, 15.

[3]) conic. I 1, 6, 8. 5, 8, 1. 7. 12. 14. 18. 10, 38, 13. 14, 52, 23. 23, 76, 26. 25, 80, 7. 11. 39, 118, 9. 13. 40, 120, 15. 20. 53, 164, 7. 54, 166, 2. 55, 172, 17. 56, 174, 23. 57, 182, 5. 58, 182, 28. 59, 184, 25. 186, 9. 60, 186, 22. 25. 188, 10. 19. II 4, 198, 26. 24, 236, 8. 25, 238, 1. IV prop. 15. 18. 26. 47. 48.

[4]) conic. II, 24, 236, 6. 47, 270, 21.

[5]) conic. I, 36, 108, 9. 17. IV, 36.

[6]) conic. III, 13, 340, 3.

[7]) el. XV, 42, 19. 54, 19. 58, 2. 64, 5.

[8]) el. XIV, 16, 4.

[9]) pag. 3, 33. 5, 10. 22. ed. Manit.

ἱστόν res quidem (scil. descriptio equorum unicornium) e Megasthene hausta, verba autem ipsa Aeliano (περὶ ζῴων XVI 20) tribuenda videntur.

Verba quae e Cratero Harpocratio protulit (fragm. IV Müller II p. 618 a 37) Κράτερος γοῦν ἐν τῷ δ' τῶν ψηφισμάτων φησίν· ἐὰν δέ τις ἐξ ἀμφοῖν ξένοιν γεγονὼς φρατρίζῃ, non Crateri, sed psephismatis vetusti sunt, et verba Polemonis Iliensis fragm. 76a (Müller III p. 137 a 17) Πολέμων δὲ καὶ ἐν τῷδε τῷ πρὸς 'Αλεξανδρίδην τὴν μὲν τοῖν δυοῖν ἀστέροιν ἐπιφάνειαν τῶν Διοσκούρων ἀνωμολογῆσθαι non a Polemone ipso, verum a scholiasta ad Eur. Or. 1637 concepta esse videntur, sed omnino in optimis libris (Medic. Taur. Vat. Par.) τῶν δυοῖν ἀστέρων legitur (cf. ed. Schwartz.).

Iam pergo ad Polybium.

§ 11 De Polybio.

Apud Polybium haec dualis numeri exempla exstant:

I, 46, 9	ἐξ ἀμφοῖν τοῖν μεροῖν
II, 29, 2	ἐξ ἀμφοῖν τοῖν μεροῖν
69, 2	δι' ἀμφοῖν τοῖν μηροῖν
III, 55, 9	ἐξ ἀμφοῖν τοῖν μεροῖν
73, 6	ἀπ' ἀμφοῖν τοῖν κεράτοιν
VI, 23, 7	ἐξ ἀμφοῖν τοῖν μεροῖν
X, 12, 6	ἀπὸ δυεῖν σταδίοιν (σταδίων Dindorf.)
XII, 10, 6	ἀμφοῖν τοῖν χεροῖν (τοῖν F ταῖν P Suid.)
XVI, 3, 6	ἐξ ἀμφοῖν τοῖν μεροῖν
29, 13	ἐξ ἀμφοῖν τοῖν μεροῖν
XVIII, 29, 3	μεταξὺ τοῖν χεροῖν (τοῖν FK ταῖν Suid.)
4	δι' ἀμφοῖν τοῖν χεροῖν (τοῖν FK ταῖν Suid.)
XXII, 20, 5	ἐξ ἀμφοῖν τοῖν χεροῖν (τοῖν P ταῖν Suid.)
frgm. inc. 96	ἐξ ἀμφοῖν τοῖν μεροῖν
114	ἐξ ἀμφοτέροιν τοῖν μεροῖν.

Ambigitur de X, 12, 6 ἀπὸ δυεῖν σταδίοιν, ubi Dindorfius σταδίων scribendum esse censuit. Neque desunt causae, cur pluralem requiramus. Nam Polybium δυεῖν forma semper usum esse, non δυοῖν paulo infra ostendetur. δυεῖν autem dualem vim paululum exuisse iam supra (p. 13. 15) vidimus et hac re confirmatur, quod omnibus Polybii locis quos infra congessi cum plurali coniunctum est, a quibus unum hoc δυεῖν σταδίοιν recederet. Quin etiam paulo supra X, 10, 6 nec non IV, 56, 5 eadem formula δυεῖν σταδίων reperitur. Quare hic quoque pluralem reponemus.

Neque fragmentum inc. 114 ἐξ ἀμφοτέροιν τοῖν μεροῖν indubitatum relinquam. Nam cum ἀμφοῖν τοῖν μεροῖν locum sollemnis formulae apud Polybium teneat neque dualis forma nisi substantivorum — exceptis ἀμφοῖν et δυεῖν — inveniatur, minimam habet veri speciem dualem vocabuli ἀμφότερος a Polybio adhibitum esse, praesertim cum iam apud Platonem rarissimus sit, apud Aristotelem semel, apud Theophrastum nunquam legatur. Itaque in hoc fragmento perbrevi apud Suidam (s. v. Μόωψ] Πολύβιος· ὁ δὲ προσθεὶς τοὺς Μόωπας ἐξ ἀμφοτέροιν τοῖν μεροῖν ἤλαυνε κατὰ κράτος) servato ἀμφοτέροιν tribuemus si minus ipsi Suidae, certe eius fonti et Polybium hic quoque ἐξ ἀμφοῖν τοῖν μεροῖν scripsisse coniciemus.

De articuli ταῖν forma pauca sunt, quae addam. Codices enim τοῖν exhibent, Suidas ταῖν (XII, 10, 6. XVIII, 29, 3. 4. XXII, 20, 5). Dubium autem esse non potest, quin librorum nos auctoritatem sequi oporteat.

Desunt igitur formae duales verborum, adiectivorum, participiorum, pronominum, nominativi et accusativi substantivorum formaeque in -αιν. Servatus est in -οιν secundae declinationis genetivus μηροῖν. Ceterae formae sunt tertiae declinationis. Perpauca autem sunt vocabula, quorum dualis invenitur: μέρος (octies), κέρας (semel), χείρ (quater).

Dualis nisi cum ἀμφοῖν coniunctus non legitur excepto XVIII, 29, 3 μεταξὺ τοῖν χεροῖν. δυεῖν semper cum plurali coniungitur: I, 35, 7. III, 46, 10. 90, 9. IV, 22, 7. 35, 13. 46, 7. 56, 5. VI, 17, 2. 27, 4. 32, 8. VII, 17, 3. VIII, 37, 3. X, 10, 6. XII, 16, 1. 27, 1. XIV, 1, 5. XV, 36, 3. XXI, 4, 12. XXIV, 11, 2. XXVII, 11, 5. XXIX, 8, 1. XXXI, 21, 2. frgm. inc. 48.

᾿Αμφοῖν praeponitur duali, postponitur plurali semel: III, 54, 2 συνθεωρουμένων ἀμφοῖν.

Δύο vocabulum declinatur hunc in modum:

genet. δυεῖν tricies quater[1])
δύο quater[2])

[1]) I, 35, 7. II, 15, 1. III, 22, 2. 46, 10. 90, 9. 11. IV, 22, 7. 35, 13. 56, 5. VI, 27, 4. 32, 6. 46, 7. 57, 2. VII, 17, 2. VIII, 22, 8. 37, 3. X, 3, 4. 10, 6. 12, 6. XII, 16, 1. 27, 1. XIV, 1a, 5. XV, 30, 7. 36, 3. XVI, 29, 9. XXI, 4, 12. XXII, 11, 7. XXIV, 11, 2. XXVII, 11, 5. XXIX, 8, 1. XXXI, 21, 2. XXXVII, 9, 8. frgm. 48 (bis).

[2]) II, 65, 8. III, 107, 14. V, 94, 8. XVI, 6, 2.

dativ. δυσί septies decies[1])
δύο ter[2])
δυεῖν semel.[3])

δυεῖν, non δυοῖν Polybii propriam formam esse Kaelker (Leipz. Studien III, 220 sq.) et Büttner-Wobst in praefatione editionis tom. I p. LXXVIII ostenderunt. Ac num Polybius, quem hiatum vitasse constat, δύο formam ante vocalem usurpaverit, quaerenti elucet nom.-accusativum δύο saepe cum vocali sequentis vocabuli concurrere,[4]) genetivum nunquam, — ante vocalem enim δυεῖν forma legitur[5]) — dativum ο eliso semel.[6])

ἄμφω vocabulum, quod non tam crebro quam ἀμφότερος invenitur, semper declinatur. συνάμφω autem pro genetivo legitur II, 24, 11 Ἰαπύγων καὶ Μεσσαπίων συνάμφω.

§ 12. De Panaetio, Posidonio, Hecatone.

In Posidonii fragmentis una dualis forma inest: τὸ σεμνὸν ἀνάκτορον τοῖν θεοῖν (p. 161 ed. Bake) in illa de Athenione philosopho narratiuncula quam servavit Athenaeus V p. 213D, atque haec est formula usu recepta atque sancita, qua Ceres et Proserpina significantur cf. p. 35. 43.

Praeterea genetivum δυοῖν invenimus cum plurali nomine coniunctum p. 207 δυοῖν τε τὴν αὐτὴν ἀσθένειαν ἐχόντων et dativum δυσί p. 156 δυσὶν ἐπαπερειδόμενος.

In Panaetii et Hecatonis[7]) fragmentis nihil inveni.

§ 13. De Philodemo Gadarensi.

Philodemi Gadarensis dualis numeri usus, quantum quidem ex eius reliquiis Herculanensibus cognosci potest, perexiguus vel nullus videtur fuisse. Nam in eis quae in papyris

---

[1]) II, 16, 7. III, 42, 3. 90, 13. 110, 8. IV, 19, 9. 32, 3. 48, 6. V, 79, 13. IX, 1, 1. X, 10, 7. XI, 20, 2. 22, 1. XII, 16, 2. 23, 1. XV, 1, 12. XVIII, 29, 7. XXXVII, 2, 3.

[2]) II, 24, 14. 38, 8. III, 52, 8.

[3]) III, 51, 12.

[4]) IV, 9, 10. 10, 1. 63, 8. 70, 2. VI, 24, 3 (bis). 29, 7. 39, 12. 47, 1. VIII, 15, 2. 17, 4. X, 38, 10. 46, 1. 7. XII, 10, 3. 16, 13. 25, 7. XVI, 19, 9. XVIII, 19, 8. 35, 3. XXI, 44, 6. XXIX, 19. 7. XXX, 18, 9. 14, 11.

[5]) IX, 22, 2. 90, 9. VIII, 22, 8. X, 3, 4. XIV, 1a, 5. XV, 30, 7.

[6]) III, 52, 8 ἐπὶ δύ' (δύο CD) ἡμέραις.

[7]) cf. Fowler, Panaetii et Hecatonis fragmenta. Bonnae 1885. Diss.

revera leguntur fragmentis dualis forma nulla inest. Una quam Gomperzius (herkul. Studien I = voll. Herc. coll. alt. IV, 1—39) Col. 10, 11: ἐπεὶ βρα-

δέως ἐκφαίνεται τ[οῖ]ν δυεῖν πε-
π]ονθέναι[ι θ]άτερον·

proposuit τοῖν forma sola coniectura nititur. Cum autem περὶ κακιῶν X Col. XVI, 27 τῶν δυεῖν legamus, non dubitabimus quin illo quoque loco τ[ῶ]ν δυεῖν scribendum sit.

Praeterea in libris π. μουσικ., quos edidit Kemke, IV, 35, 13 τὰ δύο, in libro π. σημει. ed. Gomperz, herk. Stud. I, 11, 4 τὰς δύ' αἰτίας, 11, 30 πρῶτοι δύο, 26, 37 δυσίν, in π. ῥητ. ed. Sudhaus p. 153 (Herc. voll. XI coll. pr. 9, 16) ἢ δύ' ἢ τρ[εῖς], Herc. voll. coll. alt. V π. ῥητορ. 19, 7 δυσὶν τούτοις (superscriptum), 13 δυσίν invenimus. ἄμφω vocabulum nisi in περ. σημείων 38, 6 ἐπ' ἀμφ[οῖ]ν non exstat, contra ἀμφότερος duodecies[1]) fere.

§ 14. De Diodoro Siculo.

Apud Diodorum unum inveni dualis exemplum in fragmento lib. 31, 19, 2 δυεῖν υἱοῖν a Photio in bibliothecae cod. 244 servato. Quod ad dualem numerum Diodoro tribuendum minimi ponderis est, et cum una sit forma dualis atque ea cum δυεῖν coniuncta, quamquam δυοῖν longe frequentius est quam δυεῖν, iure dubitabimus, num Diodorus duali usus sit. Huc accedit res gravissima, quod vel ἄμφω vocabulo sese abstinuit. Nam nisi in fragmento 23, 20, 1 ἐν ἄλλῳ δὲ καιρῷ τὰς Θερμὰς καὶ τὴν Λιπάραν Ῥωμαῖοι παρέλαβον ἄμφω non reperitur.

Δυοῖν et δυεῖν semper cum plurali coniunxit: I, 28, 7. 47, 2. II, 48, 7. 55, 3. III, 1, 1. 48, 4. 74, 4. IV, 4, 5. 43, 2. 85, 3. V, 33, 1. 44, 1. 52, 2. XI, 50, 4. 90, 4. XII, 9, 2. XIII, 9, 5. 19, 6. 39, 2. 111, 5. XIV, 27, 6. XV, 82, 2. XVI, 6, 2. XVIII, 54, 5. 77, 3. 85, 4. XVIII, 41, 2. XIX, 8, 6. 22, 2. 95, 2. XX, 70, 4. 91, 3. XXII, 9, 5. XXVIII, 15, 3. XXX, 21, 4 (bis). XXXVI, 3, 4. XXXVII, 10, 2. XXXVIII/XXXIX, 20.

---

[1]) π. μουσ. 3, 10. 33, 6. 49, 25. π. ποιημ. (ed. Hausrath, Jbb. für Philolog. 1890 (17. Suppl.) 9, 15. 17, 14. 18, 2. 11. 32, 8. π. σημει. (Gomperz herkul. Stud. I) 37, 33. π. πλούτου (voll. Herc. coll alt. III, 72ff.) 13, 27. π. ἐθῶν (voll. Herc. coll. alt. V) 13, 15. 19, 28. π. ῥητ. ed. Sudhaus p. 242 (Herc. voll. V coll. pr. 9, 2).

Δύο vocabuli has formas invenimus: genetivum δυοῖν tricies quinquies,[1]) δυεῖν duodecies,[2]) δύο decies quater,[3]) dativum δυσὶ tricies octies.[4]) In nominativo-acc. δύο Diodorus decies ter[5]) hiatum admisit, bis[6]) in genetivo δύο; plerumque[7]) vitavit δυοῖν vel δυεῖν formis positis.

§ 15. De Lesbonacte.

In Lesbonactis rhetoris declamationibus, quae eidem fere aetati adsignandae sunt, perpauca quae huc spectent, insunt haec: 2, 26 δύο καυχήματα, 2, 12 ἀμφοῖν στερηθήσεται, unde certi aliquid de eius usu statuere non possumus.

§ 16. De Dionysio Halicarnassensi.

Apud Dionysium hae deprehenduntur formae duales:

Arch. Rom. I, 81, 3 δεδεμένος ὀπίσω τὼ χεῖρε
III, 73, 2 οὐδὲ τὼ χεῖρε τῶν σωμάτων ἀπείχοντο
VI, 82, 3 τὼ χεῖρε περιαγαγόντες
85, 2 τὼ χεῖρε περιβάλλοντες
VII, 45, 1 τὼ χεῖρε — ἀπέχεται
XIII, 2 δεδεμένον τὼ χεῖρε ὀπίσω

de adm. vi dic. in Demosth. 3 p. 962 Reisk. τοῖν δυεῖν.

[1]) I, 28, 7. 47, 2. 74, 7. 77, 9. II, 48, 7. 55, 3. III, 1, 1. 48, 4. 74, 8. IV, 4, 5. 43, 2. 85, 3. XI, 90, 3. XIII, 9, 5. 19, 6. 34, 3. 39, 2. 42, 5. 105, 3. 111, 5. XIV, 27, 6. 58, 4. XV, 82, 2. XVI, 6, 2. XVII, 54, 5. 77, 3. 85, 4. 93, 2. XVIII, 41, 2. XIX, 8, 6. 22, 2. 95, 2. XX, 70, 4. 91, 3. XXVIII, 15, 3. XXXVII, 10, 2.

[2]) V, 33, 1. 44, 1. 52, 2. X, 7, 2. XI, 50, 4. XII, 9, 2. XXII, 9, 5. XXX, 21, 4 (bis). XXXI, 19, 2. XXXVI, 3, 4. XXXVIII/XXXIX, 20.

[3]) II, 10, 4. III, 31, 4. 57, 4. XII, 75, 4. XIII, 7, 2. 59, 4. XVII, 25, 5. 54, 5. 104, 2. XIX, 19, 2. 27, 2. XX, 85, 1 (bis). XXV, 12, 1. XXXII, 10, 3.

[4]) I, 5, 1 (bis). 68, 1. 92, 2. II, 7, 4. 17, 1. 26, 6. 32, 6. 50, 4. 55, 3 (bis). 58, 2. III, 15, 1. IV, 12, 6. 43, 3. V, 4, 1. XI, 19, 6. XII, 2, 2. 68, 2. XIV, 61, 5. 117, 5. XV, 75, 3. 90, 3. XVI, 9, 2. 4. 35, 2. 39, 6. 53, 2. 84, 5. XVII, 100, 7. XVIII, 6, 3. 15, 9. 37, 1. XIX, 12, 5. 55, 2. 103, 4. XX, 74, 3. XXXI. 8, 12.

[5]) II, 54, 7. IV, 69, 3. XI, 42, 1. XII, 26, 1. XV, 5, 3. XVII, 89, 1. 92, 2. 93, 1. XVIII, 27, 3. 42, 4. XX, 23, 1. 45, 7. XXV, 10, 1.

[6]) III, 31, 4. XIII, 59, 4.

[7]) I, 47, 2. 74, 7. II, 55, 3. III, 1, 1. 48, 4. IV, 43, 2. V, 52, 2. X, 7, 2. XI, 50, 4. XIII, 19, 6. 20, 1. 34, 3. 39, 2. 42, 5. XV, 82, 2. XVII, 54, 5. 85, 4. XIX, 8, 6. 95, 2. XX, 70, 4. XXX, 21, 4. XXXI, 19, 2. XXXVIII.IX, 20.

Ad hunc locum adnotavit Sylburgius: ,rectius τῶν δυεῖν ut p. 958 vers. pen. vel τοῖν δυοῖν, ut habent schedae Lollini'. Ac mihi quoque, cum in -οιν forma nulla in Dionysii scriptis, contra in hoc ipso de admiranda vi dicendi in Dem. libello 3 p. 958 ἐκ τούτων τῶν δυεῖν et 19 p. 1009 ἐκ τῶν δυεῖν legatur, in libris rhetoricis omnino duales formae desint, τῶν δυεῖν scribendum esse videtur.

Exstat igitur una forma dualis τὼ χεῖρε in archaeologia Romana sexies. Non minus autem frequens est pluralis τὰς χεῖρας: Arch. VII, 69, 2. XII, 14. XIII, 8. XIV, 4. XV, 9.

Δύο vocabulum sic declinatur:

genetivus: δυεῖν sexagies septies[1])
δύο decies[2])
dativus: δυσί tricies quater[3])
δύο bis[4])
δυεῖν semel[5]).

Δύο forma ante vocalem Dionysius nunquam usus est.

Ἄμφω septuagies fere legitur, ἀμφότερος trecenties tricies.

Ἀμφοῖν duobus tantum locis cum nomine coniunctum est atque eo plurali: de comp. verb. 25 p. 208 πολλὴν δ' ἀμφοῖν ἔχει τούτων πρόνοιαν, de Lysia iudic. 6 p. 464 γενομένων ἀμφοῖν, δυεῖν semper cum plurali.

Artis rhetoricae, quae Dionysii Halicarnassensis nomine circumfertur capita 1—7 certe non a Dionysio conscripta esse

---

[1]) Arch. I, 3, 2. 51, 1. 71, 1. II, 15, 4. 20, 2. 58, 1. III, 23, 21. 28, 1. 30, 3. 46, 5. 56, 3. IV, 48, 1. 82, 4. V, 10, 7. 21, 1. 27, 1. 69, 3. 72, 1. VI, 1, 3. 15, 2. 26, 1. 76, 1. VII, 3, 2. 63, 4. VIII, 8, 3. 27, 3. 28, 1. 77, 3. IX, 5, 3. 7, 2. 13, 4. 18, 2. 26, 1. 27, 2. 34, 2. 43, 3. 70, 3. X, 27. 32. 34. 36. 45. 51. XI, 31. 60 (bis). XII, 6. XV, 3. XVII/XVIII 5. de comp. verb. 9 (bis). 14. 17 (bis). 20. 22 (bis). 24. 25. Isocr. 1. Isae. 1. de Thuc. char. 3. de adm. vi dic. in Dem. 3 (bis). 19. 47. 48.

[2]) Arch. I, 7, 2. 11, 3. 43, 1. II, 48, 2. VII, 59, 7. 8. IX, 59, 4. XI, 23. de comp. verb. 17. 26.

[3]) Arch. I, 31, 3. 74, 2. 79, 8. III, 6, 3. 20, 2. 22, 8. 72, 4. IV, 51, 1. 63, 1. 73, 4. V, 24, 2. VI, 26, 1. 40, 3. 74, 4. 95, 3. VII, 1, 6. 73, 2. VIII, 6, 3. 24, 3. 63, 1. 69, 3. IX, 5, 4. 69, 3. X, 38. 66. XI, 1. XIX, 17. XX, 13. de comp. verb. 20. 22. Lys. 1. Isocr. 1. de Thuc. char. 43. de adm. vi dicendi in Dem. 43.

[4]) Arch. II, 37, 4. Epist. ad Pomp. 3 p. 772.

[5]) de Thuc. char. 3 p. 815.

demonstravit Schott (Dionys. Hal. ars rhetor. Lips. 1804). Quod comprobatur dualis usu. Insunt enim in hoc libello haec exempla:

2, 3 p. 236 κοινωνίαν δυοῖν τοῖν προσφορωτάτοιν
3, 1 p. 243 ἱεραὶ τοῖν θεοῖν
6, 1 p. 259 πρὸς αὐτοῖν
p. 260 αὐτοῖν ἑκάτερον.

Dualis in -οιν usum a Dionysio prorsus abesse iam antea vidimus, quod autem duales formae sex in paginis non amplius triginta inveniuntur, id abhorret ab eius usu, cum in ceteris libris pro portione in ducenis fere paginis singulae formae inveniantur.

§ 17. De Strabone.

Apud Strabonem una forma dualis tradita est:

8, 3, 31 μεταξὺ δυεῖν ὁροῖν.

Sed Kramer adversante codice A iure pluralem posuit. Nam Strabo δυεῖν constanter cum plurali coniunxit[1]) orationemque plurali numero continuavit: μεταξὺ δυεῖν ὁροῖν Ὄσσης καὶ Ὀλύμπου ὁμωνύμων τοῖς ἐν Θετταλίᾳ. Quod etsi apud poetas aetatis Alexandrinae imprimisque apud Apollonium Rhodium reperitur, tamen a prosa oratione alienum videtur fuisse.

Etiam ἀμφοῖν Strabo semper cum plurali coniunxit[2]).

Ἄμφω et ἀμφότερος sexagenis fere locis occurrunt. ἄμφω semper declinatum est; tribus locis συνάμφω genetivi locum tenet: I, 2, 36. II, 1, 29. II, 4, 5.

δύο sic declinatur:

genetiv.: δυεῖν tricies novies[3])
δύο quater[4])

---

[1]) II, 1, 4. 14. 29. 32 (bis). 36. 4, 7. III, 1, 4. 2, 11. 4, 10. V, 1, 11. 2, 2. 5. 9. 4, 3. VI, 1, 13. VII, 3, 19. 4, 12. VIII, 7, 4. IX, 5, 1. X, 4, 5. 10. XII, 3, 29. XV, 1, 27. 37. XVI, 2, 10 (bis). 14. XVII, 1, 33. 43. 46.

[2]) I, 2, 24. 28. II, 3, 3. 4, 3. VI, 2, 7. VIII, 4, 8. IX, 5, 6. X, 3, 3. XI, 9, 3. 12, 25. XII, 3, 38. XVI, 3, 1. XVII, 1, 4.

[3]) I, 1, 6. II, 1, 4. 14. 19. 29. 32 (bis). 36. 4, 7. III, 1, 4. 2, 11. V, 1, 11. 2, 2. 5. 3, 29. XIV, 1, 40. 3, 3. XV, 1, 27. 37. XVI, 2, 10 (bis). 14. XVII, 1, 33. 43. 46.

[4]) IV, 4, 6. XI, 2, 17. XVI, 1, 5. 4, 24.

dativ.: δυσί undevicies[1])

δυεῖν semel.[2])

In nominativo et accusativo δύο hiatum quinquagies[3]) fere admisit, nunquam in genetivo, nam huius forma ante vocalem semper δυεῖν[4]) est.

§ 18. De Nicolao Damasceno.

Eadem fere aetate floruit Nicolaus Damascenus, cuius fragmenta excerptis Constantini Porphyrogenneti servata has praebent formas duales:

fgm. 10 (Müller III p. 361, 5): καθυπεστιμμισμένος τὼ ὀφθαλμώ

III p. 362, 27: κροτήσας τὼ χεῖρε

fgm. 99, 9 IV p. 431, 13: δυοῖν ὄντοιν θεάτροιν

fgm. 101, 28 III p. 450, 6: ἐντὸς δυοῖν μηνοῖν.

Exstant igitur formae secundae declinationis in ω: τὼ ὀφθαλμὼ et -οιν: θεάτροιν, tertiae in -ε: χεῖρε et -οιν: μηνοῖν, ὄντοιν.

Δυοῖν duobus locis cum duali coniunctum est:

δυοῖν ὄντοιν θεάτροιν, δυοῖν μηνοῖν,

duobus cum plurali

fgm. 49 III p. 348, 28: δυοῖν βασιλέων

fgm. 101, 28 III p. 450, 39: σὺν δυοῖν τάγμασιν.

Δύο vocabuli genetivus δυοῖν ter[5]), dativus et δυοῖν[6]) et δυσίν[7]) singulis locis legitur.

§ 19. De libello περὶ ὕψους.

In libello περὶ ὕψους, quem Tiberii fere imperatoris temporibus conscriptum esse probabile est, duales formae nullae reperiuntur. δύο vocabuli forma genetivi δυεῖν exstat his locis:

---

1) II, 5, 3 (bis). III, 2, 3. IV, 6, 2. V, 3, 11. 4, 8. VIII, 3, 14. 7, 2. IX, 2, 5. 4, 5. 5, 14. XI, 10, 2. XII, 1, 3. 25. 8, 11. XV, 1, 32. XVII, 1, 7. 8. 3, 4.

2) III, 4, 10.

3) I, 1, 21. 24. 4, 6. II, 2, 3. III, 3, 1. 4. 4, 18. 20. IV, 1, 13. 5, 3. 6, 5. V, 1, 9. 2, 10. 4, 2. 3. VI, 3, 10. VII, 4, 5. 7, 5. VIII, 1, 2. 3, 15. 19. IX, 1, 11. 3, 6. X, 2, 9. 4, 2. 5, 6. XI, 1, 4, 9, 1. XII, 5, 1. 6, 2. 8, 8. XIII, 1, 34. 4, 2. 9. XIV, 2, 17. 25. 5, 24. 26. XV, 1, 31. 55. 57. XVI, 4, 7 (bis). 15. 24. XVII, 1, 18. 24. 40 (bis).

4) I, 1, 6. II, 1, 4. 14. III, 1, 4. V, 1, 11. 2, 9. 4, 3. VIII, 3, 31. IX, 5, 6. X, 4, 5. XII, 2, 4. XIV, 3, 3.

5) frgm. 49 III, 384, 28. frgm. 99, 9 III, 431, 13. frgm. 101, 28 III, 450, 6.

6) frgm. 101, 28 III, 450, 29 σὺν δυοῖν τάγμασιν.

7) frgm. 101, 22 III, 443, 26 δυσὶ γὰρ καὶ τριακοσίαις μάχαις.

1, 1 δυεῖν ἀπαιτουμένων, 1, 4 ἐκ δυεῖν, 15, 11 δυεῖν γὰρ συνταττομένων, dativi δυοί: 32, 8 δυσὶ πάθεσι, 39, 1 ἐν δυσὶν... συντάγμασιν.

ἄμφω quoque vocabulo auctor usus est: 8, 2 ταῦτ' ἄμφω, 24, 2 ἀμφοῖν, 38, 4 κοινὸν ἀμφοῖν.

§ 20. De Cebete Thebano.

Cebetis πίναξ, qui eiusdem fere temporis videtur esse, neque dualis formam neque ἄμφω vocabulum neque δύο vocabuli genetivum vel dativum praebet.

§ 21. De Philone Iudaeo.

Apud Philonem has deprehendimus duales formas:

de opif. mund. 37 τοῖν δυοῖν διπλάσια

de Abraham. 24 τοῖν δὲ ἄλλοιν δυοῖν ὡσὰν ἀπαυγαζομένων ἀπὸ τούτου σκιῶν (τῶν δ' ἄλλων δυοῖν pars librorum, in quibus Lincoln. s. XII)

vita Moysis III 14 κατ' εἶδος τοῖν δυοῖν ἡμισφαιρίοιν

de circumcis. 2 σύμβολον δυοῖν τοῖν ἀναγκαιοτάτοιν

de mercede mer. 2 σαλεύουσα τὼ ὀφθαλμώ

de septen. 18 δυοῖν ἑβδομάδοιν

de carit. 1 πατὴρ γεγονὼς δυοῖν υἱοῖν (υἱοῖν deest in antiquissimo libro Selden. saec. X)

quod omn. prob. lib. 8 δυοῖν ὄντοιν ἀδελφοῖν

in Flaccum 8 τοῖν ποδοῖν τὸν ἕτερον

de incorrupt. mundi[1]) p. 21, 3 ὑπὲρ δυοῖν τοῖν ἀναγκαιοτάτοιν
15, 17 τὸν ἕτερον τοῖν ποδοῖν.

Ex his igitur locis apparet et dualem verborum et nominum formas in -α, -ε, -ει, -αιν deesse. Leguntur accusativus in ω: τὼ ὀφθαλμώ, in -οιν secundae declin.

genet. subst. ἡμισφαιρίοιν, υἱοῖν, ἀδελφοῖν
adiect. ἀναγκαιοτάτοιν bis,

[1]) Librum de incorruptibilitate mundi inter genuinos Philonis libros recepi praeeunte Cumontio (Philonis de aetern. mundi liber, Berolini 1891), quem in laudandis locis secutus sum. Ceterum de Philonis locis dualem exhibentibus, cum Mangeyana et Richteriana editiones textum non satis integrum praebeant, Leopoldus Cohn, vir doctissimus, et ab hoc rogatus Paulus Wendland summa humanitate quae in codicibus leguntur mecum communicaverunt. Praeterea quae in Constantini de Tischendorf Philoneis (Lips. 1868), in Cohnii editione libelli de opificio mundi (Bresl. phil. Abh. IV, 4, 1889), in Pauli Wendland libro ‚Neu entdeckte Fragmente Philos' (Berlin 1891) inveniuntur, in meum usum converti.

in -οιν tertiae declinationis:

genet. subst. ἑβδομάδοιν, ποδοῖν bis,

particip. ὄντοιν.

Tribus locis formae duales neque cum ἀμφοῖν neque cum δυοῖν coniunctae sunt: τὼ ὀφθαλμώ de merc. mer. 2, τοῖν ποδοῖν in Flacc. 9 et de incorr. mundi 15, 17.

Ceterae formae cum δυοῖν coniunctae sunt. Multo autem saepius δυοῖν cum plurali legitur (quadragies semel).[1])

ἀμφοῖν plurali vel anteponitur vel postponitur: de Cherub. 22 τούτων ἀμφοῖν, de migr. Abram. 37 συναραμένων ἀμφοῖν, quis rer. div. her. 27 ἀμφοῖν τῶν ἄκρων, 43 ἐξ ἀμφοῖν τῶν ἐναντίων, vit. Moysis III, 8 τῶν ἡμισφαιρίων ἀμφοῖν.

Δύω forma, quae nonnullis locis Mangeyanae editionis (quis rer. div. heres 28, de spec. leg. ad VIII—X § 3. 4., de concup. 3) exstat, codicum auctoritate caret. Genetivi formam δυεῖν Philonem magis adamasse quam δυοῖν Paulus Wendland affirmat (Neuentdeckte Frgm. Philos p. 6. 14.). Dativi forma legitima δυσί est.[2])

δύο forma nominativi saepe[3]) cum vocali sequentis vocabuli concurrit. Genetivi forma ante vocalem δυεῖν[4]) est.

---

[1]) de opif. mund. 16. 34. leg. alleg. II, 18. 24. de Chor. 9. 22. de sacr. Ab. et Cain. 15. quod. det. pot. ins. 9. de agr. Noe 3. 7. 26. de plant. Noe 41. de migr. Abr. 32. quis rer. div. her. 36. 37 (bis). de congr. quaer. er. 5. 6. de somn. I, 11. 26. II, 1. 2. 24. 25. 40. de Abr. 28. 34. de Ios. 11. 32. 38. vit. Moys. I, 42. III, 4. 8. de decal. 5. 22. de sac. hon. 3. de victimis 11. de sept. 21. de nobil. 3. de leg. ad Caium 44. frgm. tom. VI p. 240.

[2]) de opif. mund. 37. 40 (bis). 60. leg. all. I, 4 (bis). 9. 11. III, 41. de post. Cain. 54. qu. deus s. immut. 14. de ebriet. 30. 51. quis rer. div. her. 28. 29. de mut. nom. 5. 6. 16 (bis). de somn. II, 4. 23. de Ioseph. 4. 10. 39. 40. vit. Moys. I, 41. 42. III, 9. 13. 35. de decal. 7 (bis). 12. 23. 30. de victimis 3. quod. omn. prob. lib. 6. de incorr. mund. 27. in Flav. 8. de leg. ad Caium 2. 39. 40. de mund. 22.

[3]) Leg. all. I, 16. 20. II, 13. 14. III, 30. 40. 47. 55. 78. de sacr. Ab. et Cain. 13. 39. quod. det. pot. 22. 31. de agr. Noe 15. de ebr. 47. de migr. Abrah. 13. quis rer. div. heres 29. 35. 36. de mut. nom. 36 (bis). de somn. I, 37. 40. II, 33. De Abr. 20. de Ios. 17. 32. vit. Moys. I, 27. 36. III, 4. 11. 13 (bis). 16. 29. de decal. 24. de vict. 3. de vict. off. 15 (bis). de spec. leg. III—V 9. de sept. 19. 21. de spec. leg. VI—VII, 5. de spec. leg. VIII—X, 3. de iudice 3. de concup. 3. quod. omn. prob. liber 17. de incorr. mundi 17, 14 (bis). in Flacc. 8.

[4]) de opif. mundi 34. quod deter. pot. 45. de agric. Noe 3. 7. de plant. Noe 41. quis rer. div. heres 36. 37. de Abr. 24. 34. 37. de Ios.

ἄμφω semper declinatur. Saepe ἀμφότερος in eius locum succedit, ita ut ἀμφότερος dimidia fere parte ἄμφω vocabuli usum superet.

Ex Philonis libris spurius habetur, qui est de vita contemplativa. In quo duales formae nullae exceptis singulis δυοῖν et ἀμφοῖν (§ 3 δυοῖν ἕνεκα, § 11 ἐξ ἀμφοῖν) leguntur. Unde utrum Philo auctor libelli fuerit necne, nihil concludere possumus.

§ 22. De Flavio Iosepho.

Apud Flavium Iosephum haec invenimus dualis numeri exempla:

Arch. Iud.	3, 7, 4	δυοῖν κωδώναιν
	4, 8, 44	μεταξὺ δυοῖν ὁροῖν
		ἐπὶ τοῖν δυοῖν ὁροῖν
	14, 15, 1	ταῖν χεροῖν ἀμφοτέραιν
	17, 5, 5	δυοῖν ἀγώνοιν
	18, 2, 2	ἡμέραιν δυοῖν
	6, 5	μόνω δ' ἤστην
	6	παρὰ τοῖν ποδοῖν
	10	πρὸς ἐνιαυτοῖν δυοῖν
Bell. Iud.	3, 5, 1	τὼ χεῖρε
	4, 5, 3	χεροῖν
	5, 2, 4	τὼ χεῖρε
	6, 7, 1	τὼ χεῖρε
	7, 8, 3	τοῖν ποδοῖν.

Ambigitur de uno loco Arch. Iud. 18, 2, 2: διαδέχεται δὲ καὶ τοῦτον Ἄννιος Ῥοῦφος· ἐφ' οὗ δὴ καὶ τελευτᾷ Καῖσαρ, δεύτερος μὲν Ῥωμαίων αὐτοκράτωρ γενόμενος, ἑπτὰ δὲ καὶ πεντήκοντα τῆς ἀρχῆς ἔτη, πρὸς οἷς μῆνες ἓξ ἡμέραιν δυοῖν πλείονες.

In maiore editione Benedictus Niese ἡμέραι δυοῖν πλείονες scripsit, ita tamen ut cod. E ἡμέραιν praebere adnotaret. In editione minore rediit ad ἡμέραιν, quod cum ipsa sententia commendetur, omnino praeferendum est.

Inter Iosephi formas duales ἤστην eminet: primus enim hic verbi dualis inde ab Aristotelis temporibus nobis occurrit.

---

11. 32. vit. Moys. I, 42. 59. III, 4. 14. de sac. hon. 1. de sept. 18. 21. de concup. 11. de creat. princ. 11. de carit. 1 (bis). quod. omn. prob. liber 8. frgm. tom. VI p. 240.

Primae declinationis formae in -αιν genetivus substant. (ἡμέραιν) et adiectivi (ἀμφοτέραιν) nec non articuli ταῖν inveniuntur, forma nom. acc. femin. articuli τώ, non τά. Secundae declinationis forma adiectivi in -ω (μόνω) nomin. exstat, genetivus in -οιν substant. (ἐνιαυτοῖν). Aliquanto crebriora tertiae declinationis exempla sunt:

in -ε subst.: χεῖρε ter,

in -οιν subst.: κωδώνοιν, ὁροῖν bis, ἀγώνοιν, ποδοῖν bis, χεροῖν bis; adiectivorum, participiorum, pronominum desunt.

Duales formae, quas ex bello Iudaico attuli (χεῖρε, χεροῖν, ποδοῖν) omnes, earum quas ex Archaeologia: μόνω δ' ἥστην, ταῖν χεροῖν ἀμφοτέραιν neque cum δύο, δυοῖν neque cum ἄμφω, ἀμφοῖν, reliquae cum δυοῖν forma coniunctae sunt. Saepe autem δυοῖν cum plurali numero legitur: arch. Iud. 3, 7, 4 ἐκ δυοῖν περιτμημάτων. 17, 11, 5 δυοῖν δ' αὐτοῦ θυγατράσιν παρθένοις. bell. Iud. 1, 30, 1 πρὸ δυοῖν ἡμερῶν. 2, 9, 1 ἡμέραις δυοῖν. 3, 7, 31 τῶν δυοῖν...περιβόλων. 3, 8, 9 δυοῖν φίλων. 7, 5, 3 δυοῖν ταγμάτων. ἀμφοῖν semel cum nomine coniunctum legitur atque eo plurali: vita 2: ἐξ ἀμφοῖν τῶν γονέων.

Δύο sic declinatur:

genet.: δύο septuagies semel[1])
δυοῖν duodevicies[2])
dat.: δυσί tricies quater[3])

---

[1]) ant. Iud. I, 2, 2. 3, 3. 13, 2. 15, 1. III, 6, 3. 6 (bis). 10, 4. 7. IV, 8, 23. V, 8, 12. VI, 12, 6. VII, 2, 2. 9, 7. 14, 9. VIII, 1, 4. 3, 4. 4, 1. 5, 3. 6, 1. 7, 3. 8, 3 (bis). 10, 1. 11, 2 (bis). 12, 3. 6. 13, 1. 14, 2. 15, 6. IX, 1, 1. 6, 5. 7, 1. 10, 3. X, 1, 1. 4, 1. 9, 7 (bis). 10, 4. XI, 1, 3. 3, 1. XII, 4, 6. XIII, 10, 7 (bis). 16, 5. XIV, 12, 1. XV, 10, 3. XVI, 2, 4. 11, 8. XVII, 5, 7. 10, 2. XVIII, 6, 3. XX, 10, 1. vita 43. 50. 56. contra Ap. I, 26. bell. Iud. I, 2, 8. 5, 1. II, 8, 14. 10, 2. IV. 1, 10. 8, 2. V, 4, 1. 5, 8. VI, 2, 7 (bis). 4, 1. 3.

[2]) ant. Iud. III, 7, 4 (bis). 9, 4. IV, 8, 44 (bis). V, 2, 2. XVII, 5, 3. XVIII, 2, 2. 3, 4. vit. 44. contra Ap. II, 3. bell. Iud. I, 29, 2. 30, 1. II, 6, 1. 9, 1. III, 7, 31. 8, 9. VII, 5, 3.

[3]) ant. Iud. II, 5, 6. IV, 8, 22. 44. V, 1, 23. 2, 2. 10. 4, 2. 8, 8. VIII, 7, 4. 11, 4. IX, 11, 1. X, 1, 1. XI, 5, 4. 6, 9. XII, 2, 12. XIII, 10, 1. 13, 4. XIV, 15, 7. XVII, 11, 4. XVIII, 5, 3. XX, 1, 1. 3, 4. c. Ap. I, 4. bell. Iud. I, 23, 2. II, 6, 3 (bis). 8, 7. 16, 4. 17, 7. 21, 6. III, 4, 2. IV, 2, 1. 8, 1. 11, 5.

δυοῖν ter[1])

δύο ter.[2])

Nominativus-accusativus δύο saepe[3]) cum vocali sequentis vocabuli concurrit, genetivus sexies.[4])

Ἄμφω vocabulo vicies quater, ἀμφότερος nonagies semel usus est.

In libello, qui in Maccabaeos inscribitur, Iosepho subdito nihil quod huc spectet, invenitur, nisi quod § 2 δυοῖν τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς φίλων ὄντων et § 15 δυοῖν προκειμένων exstat.

§ 23. De Plutarcho.

Apud Plutarchum hae leguntur dualis formae:

Thes. 2, 2 ἄμφω μὲν ἀνεγγύω καὶ σκοτίω γενόμενοι....
[ἄμφω δ' αἰχμητά, τό γε δὴ καὶ ἴδμεν ἅπαντες[5])]
10, 4 προτείνοντα τὼ πόδε

Lycurg. 5, 55 τοῖν δυοῖν βασιλέοιν προστιθεμένοιν

Alcib. 19, 9 ἀσεβεῖν περὶ τὼ θεώ. cf. 22, 14.

Timol. 8, 1 ἱερὰν οἱ Κορίνθιοι ταῖν θεαῖν ἐπωνόμασαν

Aemil. Paul. 25, 10 ἐπιψαῦσαι λέγονται τῆς ὑπήνης αὐτοῦ τοῖν χεροῖν

Aristid. 17, 14 ἀράμενος ταῖν χεροῖν

Philop. et Tit. comp. 2, 3 ἐκρίθη δυοῖν ἀγώνοιν

Pyrrh. 7, 28 ἐν χεροῖν γενόμενοι

Eumen. 11, 15 τόπῳ δυοῖν σταδίοιν ἔχοντι τὴν περίμετρον

Pompei. 53, 41 δυοῖν ἀνδροῖν οὐκ ἐπέσχεν
54, 35 μὴ θᾶττον δυοῖν μηνοῖν (μηνῶν F)

Alex. 12, 3 τὴν τῶν μυστηρίων ἑορτὴν ἐν χεροῖν ἔχοντες

Caes. 2, 5 μεθ' ἑνὸς φίλου καὶ δυοῖν ἀκολούθοιν
31, 3 μετὰ δυεῖν ταγμάτων (δυοῖν ταγμάτοιν C)
61, 8 παρέχουσιν ὥςπερ ἐν διδασκάλου τὼ χεῖρε

Anton. 77, 11 ταῖν χεροῖν ἐμπεφυκυῖα

Brut. 42, 3 διέφθειραν ἐν χεροῖν τρία τάγματα

---

1) ant. Iud. XVII, 11, 5. XVIII, 6, 10. bell. Iud. II, 9, 1.

2) ant. Iud. III, 2, 4. IX, 14, 2. bell. Iud. V, 2, 3.

3) ant. Iud. I, 3, 3. 21, 3. III, 6, 3. 8, 7. 9, 2. 10, 6. 11, 3. IV, 8, 14. 15. V, 1, 3. VII, 1, 1. 3, 3. IX, 6, 5. XI, 3, 10 (bis). 5, 2. XIII, 13, 4. 16, 1. XIV, 7, 1. XVII, 1, 2. 3. vita 7. 39. 65. c. Ap. II, 32. bell. Iud. I, 7, 7. 8, 6. 11, 2. 21, 7. 28, 4. 29, 3. II, 21, 6. VII, 6, 3.

4) ant. Iud. I, 13, 2. III, 6, 6. XII, 4, 6. XVII, 5, 7. c. Ap. I, 26. bell. Iud. IV, 8, 2.

5) Versus est Iliadis VII, 281.

Artax. 5, 3 ταῖν χεροῖν ὑπολαβών
de lib. educ. 10 p. 8A δυεῖν ὄντοιν τοῖν μεγίστοιν ἀγαθοῖν
de amic. mult. 6 p. 95E ἀπὸ δυεῖν χεροῖν
de superstit. 8 p. 168E τὼ χεῖρε δῆσαι
de tranqu. anim. 10 p. 471A δυοῖν χαλκοῖν ἡ χοῖνιξ
de sera num. vind. 14 p. 558E τὼ πόδε βρέχοντας
quaest. conv. 2, 4, 1 p. 638E τούτῳ γὰρ μάλιστα τῷ μέρει τοῖν χεροῖν
9, 15, 2 p. 748C παρακαλεῖν τὼ χεῖρε καὶ τὼ πόδε
quaest. Plat. 2, 2 p. 1001C δυεῖν ὄντοιν, ἐξ ὧν...
de comm. not. 25 p. 1070E δυοῖν κακοῖν
non posse suav. 14 p. 1096E δυοῖν ὄντοιν.

Eum. 11, 15 δυοῖν σταδίοιν et Pomp. 54, 35 δυοῖν μηνοῖν retinenda sunt, cum tantum in libris deterioribus σταδίων et μηνῶν legatur. Pompei. 53, 41 δυοῖν ἀνδροῖν non cum F[a] F codicibus in ἀμφοῖν mutandum esse quisque videt. Caes. 31, 3 μετὰ δυεῖν ταγμάτων forma vulgaris facilius oriri poterat ex δυοῖν ταγμάτοιν codicis C, quam contrarium. Quare δυοῖν ταγμάτοιν mea quidem sententia reponendum est. De sera num. vind. 2 p. 549A τὼ πόδε tantum a prioribus editoribus secundum locum consimilem eiusdem libri 14 p. 558E insertum est; Bernardakis iure exulare iussit.

Desunt igitur dualis verborum, et primae declinationis formae in -α; articuli quoque forma in genere feminino nom.-accusativi nulla nisi communis τώ exstat. -αιν reperimus tantum in formula ταῖν θεαῖν, qua ut supra (p. 24) τοῖν θεοῖν et infra τὼ θεὼ (Alc. 19, 9) Ceres et Proserpina significantur. Articuli forma et ταῖν et τοῖν scribitur: ταῖν praeter formulam quam modo commemoravi ταῖν θεαῖν (Timol. 8, 1) Arist. 17, 14. Anton. 77, 11. Artax. 5, 3, τοῖν Aem. Paul. 25, 10. quaest. conv. 2, 4, 1 p. 638E. Secundae declinationis forma in -ω non reperitur nisi in formula περὶ τὼ θεώ Alc. 19, 9 (Ceres et Proserpina) ex accusatione Alcibiadis (22, 14 ἀδικεῖν περὶ τὼ θεώ, τὴν Δήμητραν καὶ τὴν Κόρην) repetita et in adiectivis ἀνεγγύω καὶ σκοτίω Thes. 2, 2, quae Plutarchus fortasse, ut verba sequentia ex Homero, aliunde libavit. Terminationis -οιν secundae declinationis genetivus et substantivorum: σταδίοιν, χαλκοῖν, κακοῖν, ἀγαθοῖν, ἀκολούθοιν et adiectivorum: μεγίστοιν et participii: προστιθεμένοιν, tertiae declinationis formae in ε nom.-acc. χεῖρε ter, πόδε quater et gen.-dat. in οιν substant.: βασιλέοιν, μηνοῖν, ταγμάτοιν, χεροῖν novies, ἀγώνοιν, ἀνδροῖν et partic. ὄντοιν ter inveniuntur.

Formae nom.-acc. exceptis ἄμφω μὲν γὰρ ἀνεγγύω καὶ σκοτίω, et ταῖν θεαῖν, χεροῖν neque cum δύο neque cum ἄμφω coniunctae sunt. ἀμφοῖν forma omnibus quamvis perpaucis locis pluralem nominum secum habet: Lyc. et Num. comp. 1, 2 ἐκκειμένων ἀμφοῖν, Agid. 12, 10 ἀμφοῖν δὲ ταὐτὰ βουλομένων, de Is. et Os. 48 p. 371 A ἀμφοῖν ἐκείναις, 80 p. 383 E ἀρχευθήδων ἀμφοῖν. δυοῖν multo saepius cum plurali quam cum duali coniunctum est.[1])

Δύο sic declinatur:

gen. δυεῖν centies semel[2])

[1]) Thes. 21, 29. Lyc. 1, 13. Num. 17, 3. Lyc. et Num. comp. 1, 2. Sol. 23, 26. 32, 13. Popl. 8, 22. 11, 19. 21, 37. Cam. 36, 2. 39, 3. Pericl. 6, 11. 27, 22. 37, 14. Fab. Max. 1, 10. Aem. Paul. 18, 28. 22, 91. Pyrrh. 12, 15. Mar. 1, 9. 36, 37. 42, 35. Lys. 18, 6. 24, 15. 23. Sull. 37, 3. Lucull. 37, 11. Crass. 1, 2. 11, 18. 27, 13. 31. Sertor. 1, 10. 12. 13. 19. Ages. 8, 15. Pomp. 44, 8. 62, 26. Alex. 63, 15. Caes. 6, 1. 16, 13. 31, 3. Phoc. 30, 10. Cat. mai. 10, 7. 43, 8. Demosth. 26, 27. Cic. 14, 23. Demetr. 2, 1. 31, 24. Ant. 5, 20. 35, 12. 85, 11. 87, 9. 19. Dion. 11, 24. Artax. 24, 17. Oth. 17, 2. de mul. virt. Eryxo p. 262 C. quaest. Rom. 60 p. 278 E. de fort. Rom. 4 p. 318 C. de Alex. Magn. fort. et virt. II, 2 p. 335 A. de Is. et Os. 45 p. 396 C (ter). 66 p. 375 D. de Ei Delph. 12 p. 390 C. 14 p. 391 A. de Pyth. or. 21 p. 404 E. de def. or. 5 p. 412 B. 11 p. 415 F (bis). 32 p. 427 B. D. 34 p. 428 B. E. 36 p. 429 E. de virt. mor. 5 p. 443 F. 7 p. 447 F. 448 C. de frat. am. 1 p. 478 D. 4 p. 479 E. 13 p. 485 A. de garrul. 11 p. 508 A. de vit. pud. 14 p. 534 C. de gen. Socr. 11 p. 581 B. 15 p. 584 C. quaest. conv. I, 2, 3 p. 616 C. 3, 1 p. 619 D. V, 9, 1 p. 657 C. 8, 24 p. 720 A. 720 C. IX, 2, 2 p. 737 F. 14, 2 p. 747 B (bis). an mai. sit. ger. 4 p. 785 E. praec. ger. reip. 5 p. 802 A. 32 p. 815 C. aqu. an ign. ut. 8 p. 957 C. de soll. an. 36 p. 984 B. Platon. quaest. 16, 1 p. 1008 C. de an. proc. in Tim. 13 p. 1018 D. 17 p. 1020 F (bis) 1021 A (bis). 18 p. 1022 A. 19 p. 1022 B. 1022 C. 30 p. 1028 A. de Stoic. rep. 15 p. 1041 A. 23 p. 1045 C. de comm. not. 20 p. 1070 D. 36 p. 1077 C. adv. Col. 4 p. 1109 A.

[2]) Lyc. 1, 13. Num. 12, 16. 17, 3. Sol. 23, 26. Popl. 11, 19. Cam. 36, 2. 39, 1. Pericl. 6, 11. 27, 22. 37, 14. Fab. Max. 1, 10. Aem. Paul. 3, 2. 18, 28. 22, 9. Pel. 16, 23. Marc. 29, 56. Pyrrh. 12, 15. Mar. 1, 9. 36, 37. 42, 35. Lys. 18, 6. 24, 15. 23. Sull. 37, 3. Lucull. 17, 9. 36, 11. Crass. 8, 8. 11, 18. 27, 13. 31. Sert. 1, 10. 12. 13. 19. Ages. 8, 15. Pomp. 44, 8. 58, 15. 62, 17. 26. Alex. 63, 15. Caes. 2, 8. 6, 1. 16, 13. 23, 6. 55, 17. Phoc. 30, 10. Cat. 10, 7. 43, 8. 73, 1. Cleom. 31, 17. Demosth. 15, 10. 25, 27. Cic. 14, 23. Demetr. 2, 1. 31, 24. 43, 20. Anton. 5, 20. 35, 12. 85, 11. 87, 9. Dion. 11, 24. Brut. 52, 20. Artax. 24, 17. Oth. 17, 2. de lib. ed. 10 p. 8 A. 14 p. 11 A. quom. adul. poet. 4 p. 21 D. de amic. mult. 6 p. 95 E. mul. virt. Eryxo p. 262 C. quaest. Rom. 60 p. 278 E. 103 p. 288 E. F. de fort. Rom. 4 p. 318 C. de Alex. Magn. fort. II, 2 p. 335 A. de Is. et Os. 45 p. 369 C (ter). 48 p. 370 F. 60,

gen.: δυοῖν sexagies novies[1])
δύο decies septies[2])
dat.: δυσί undequinquagies[3])
δυοῖν bis[4])
δύο ter[5]).

Nominativo-acc. δύο ante vocalem sequentis vocabuli vicies

p. 375D. quaest. conv. I, 2, 3. p. 616C. 8, 2 p. 626D. III, 5, 2 p. 652D. 9, 1 p. 657C (bis). D. VIII, 2, 4 p. 727A. C. IX, 14, 2 p. 744B (bis). an sen. sit. ger. 4 p. 785E. praec. ger. reip. 5 p. 802A. aqu. an ign. ut. 6 p. 956F. 8 p. 957C. 10 p. 958B. Plat. quaest. 2 p. 1001C. 10 p. 1008C. de an. proc. in Tim. 9 p. 1026F. 13 p. 1018D. 14 p. 1019B. de Stoic. rep. 15 p. 1041A.

[1]) Rom. 21, 29. Lyc. 5, 55. Num. 18, 4. Sol. 32, 13. Popl. 8, 22. 21, 37. Pelop. 9, 9. Philop. et Titi comp. 2, 3. Crass. 1, 2. Eum. 11, 15. Pomp. 53, 41. 54, 35. Caes. 31, 3. de Ei Delph. 12 p. 390C. 14 p. 391A. de Pyth. or. 17 p. 402B. 21 p. 404F. de def. or. 5 p. 411E. 412B. 11 p. 415F (ter). 32 p. 427B. D. 34 p. 428B. E. 36 p. 429E. de virt. mor. 5 p. 443F. 7 p. 446F. 447D. de vit. pud. 14 p. 534C. de gen. Socr. 7 p. 579D. 11 p. 581B. 15 p. 584C. 27 p. 594E. quaest. conv. I, 3, 1 p. 619D. IX, 2, 2 p. 737F. amat. lib. 10 p. 754F. de Herod. malign. 5 p. 855D. de soll. anim. 36 p. 984B. de anim. procr. in Tim. 17 p. 1020F (ter). 1021A (bis). 18 p. 1022A. 19 p. 1022B. C (bis). 30 p. 1028A. de Stoic. rep. 23 p. 1045C. de comm. not. 25 p. 1070D. E. 36 p. 1077C. 37 p. 1078A. 41 p. 1081D. non posse suav. 14 p. 1096E. adv. Col. 4 p. 1109A. 26 p. 1122C. frgm. I, 6, 3.

[2]) Fab. Max. 26, 17. Aem. Paul. 22, 23. Sull. 27, 23. Alex. 62, 6. Caes. 22, 3. Demetr. 5, 10. quom. quis suos in virt. 13 p. 84A. mul. virt. Mikko p. 251F. de def. or. 6 p. 412F. de an. procr. in Tim. 16 p. 1020D (bis). 18 p. 1021F (ter). frgm. VII, 33. IX, 34, 2. XCVI, 2.

[3]) Thes. 25, 20. Sol. 19, 9. Poplic. 20, 4. Them. 20, 22. Cam. 7, 15. 27, 21. Marc. 29, 49. Arist. 4, 7. Cat. 19, 13. 25, 3. Pyrrh. 5, 19. Mar. 5, 9. 8, 27. 25, 6. Lys. 5, 4. Lys. et Sull. comp. 4, 3. Lucull. 28, 54. Crass. 19, 18. Sert. 12, 27. Eumen. 7, 26. 8, 10. Pomp. 31, 21. 53, 44. 59, 18. Caes. 1, 20. 17, 30. Cat. 38, 9. Cic. 17, 16. 29, 21. Dem. 40, 7. Anton. 69, 3. Galb. 7, 13. quaest. Rom. 102 p. 288E. de Is. et Os. 19 p. 358D. de def. or. 8 p. 414B. 36 p. 429E. 430A (bis). virt. doc. poss. 2 p. 439F. de frat. am. 1 p. 478B. de gen. Socr. 1 p. 577D. 17 p. 586E. quaest. conv. I, 8, 2 p. 626E. amat. lib. 21 p. 767F. de an. procr. in Tim. 14 p. 1019B. 15 p. 1019C. 18 p. 1021F. 19 p. 1022D. de comm. not. 37 p. 1078B.

[4]) Philop. et Tit. comp. 2, 3. de virt. mor. 5 p. 443F.

[5]) Aem. Paul. 24, 3. de an. procr. in Tim. 18 p. 1021F. de comm. not. 37 p. 1078B.

quater[1]) usus est, genetivo δύο semel[2]), dativo bis[3]). Quamvis autem sexagies quater[4]) δυοῖν vel δυεῖν positis hiatum vitaverit, tamen tribus his locis pro δύο genetivo et dativo reponere δυεῖν temerarium duco.

Ἄμφω multo minus frequens est quam ἀμφότερος; alterum sexagies fere, alterum paulo plus trecenties usurpatur.

In eis qui Plutarcho falso tribuuntur libris hae fere duales formae inveniuntur:

νὴ τὼ σιὼ reg. et imp. apophthegm. Charil. 2 p. 189E
apophthegm. Lacon. ἀδόξων 19 p. 233C
50 p. 234F
55 p. 235E
59 p. 235E
apophthegm. Lacaen. ἀδήλων 8 p. 241C
νὴ τὼ θεώ apophthegm. Lacon. Ages. 7 p. 208E
X or. vit. Lys. p. 836D λόγω
amator. narr. 3, 1 p. 774B τὼ χεῖρε
pro nobil. 9, 2 τοῖν ἰσοτέχνοιν αὐλητaῖν
13, 3 δυοῖν ὀβολοῖν ἑταιρίδιον.

Maior igitur pars formarum nom.-acc. est, in quibus primum locum tenet formula illa iurandi non Plutarchi propria, sed Laconica νὴ τὼ σιώ.

[1]) Thes. 20, 35. Them. 10, 20. Fab. Max. 4, 36. Alc. 16, 35. Marc. 5, 18. Pyrrh. 34, 16. Sull. 13, 22. 22, 28. Pomp. 23, 12. 78, 21. Tib. Gracch. 1, 26. Cic. 9, 19. 45, 15. Dem. 11, 21. Anton. 41, 16. de fort. 1 p. 97E. de virt. mor. 11 p. 451B. quaest. conv. 3, 9, 1 p. 657C. 5, 6, 1 p. 680A. amat. lib. 21 p. 767E. Plat. quaest. 3, 1 p. 1001D. de comm. not. 19 p. 1067E. 37 p. 1077F. 44 p. 1083C.

[2]) Aem. Paul. 22, 23.

[3]) Aem. Paul. 24, 3. de comm. not. 37 p. 1078D.

[4]) Romul. 21, 29. Lyc. 1, 13. Num. 18, 14. Sol. 32, 13. Cam. 39, 3. Per. 6, 11. 27, 22. 37, 14. Aem. Paul. 3, 2. Pel. 16, 23. Phil. et Tit. comp. 2, 3. Mar. 36, 37. 42, 35. Lys. 24, 15. 23. Sull. 37, 3. Crass. 1, 2. 27, 13. Sert. 1, 10. 12. Ages. 8, 15. Pomp. 44, 8. 53, 41. Alex. 63, 15. Caes. 1, 20. Phoc. 30, 10. Dem. 2, 1. Anton. 5, 20. 85, 11. 86, 25. Brut. 52, 20. Artax. 24, 17. Oth. 17, 2. de lib. ed. 10 p. 8A. mul. virt. p. 262C. quaest. Rom. 103 p. 288E. de Alex. Magn. virt. II, 2 p. 335A. de Is. et Os. 45 p. 369C (ter). de Ei Delph. 15 p. 391C. de def. or. 5 p. 411F. 11 p. 415F. 34 p. 428B. de virt. mor. 5 p. 444A. 7 p. 447C. 448B. de frat. am. 4 p. 479E. de garr. 11 p. 508A. de gen. Socr. 15 p. 584D. quaest. conv. 8, 2, 4 p. 720A. C. 9, 2, 2 p. 737F. amat. lib. 10,

Genetivus δυεῖν sexies[1]), δυοῖν septies[2]), δύο decies[3]), dativus δυσί sexies[4]), δύο semel[5]) leguntur.

§ 24. De Dione Chrysostomo.

Apud Dionem Chrysostomum haec inveniuntur dualis exempla:

or. II, 23, 10	ταῦτα μὲν οὖν... ἐπαιξάτην (sc. Philippus et Alexander)
III, 55, 4	πότερον... τοῖν ἀνδροῖν
VII, 124, 20	ἄμφω ἠρυθριασάτην ἡ κόρη καὶ τὸ μειράκιον
XII, 225, 31	ἀμφοῖν δὲ τοῖν λεγομένοιν ποτέραν πρεσβυτέραν
XIII, 248, 19	εἰ δύο ἀνθρώπω παλαίειν οὐκ εἰδότε παλαίοιεν
251, 28	εἴπερ ἀγαθὼ χρησμολόγω καὶ μάντιε ἐγενέσθην (sc. Sibylla et Bacis)
XIV, 252, 25	ἑκάτερον αὐτοῖν
XV, 259, 1	ἑκατέρῳ τοῖν ἀνδροῖν
262, 7	ἐξ ἀμφοῖν δούλοιν
XXI, 301, 16	μεταβαλέσθαι τὼ ὀφθαλμώ
XXV, 312, 3	περὶ τοῖν ἀνδροῖν (sc. de Themistocle et Pericle)
XXIX, 328, 17	παραγενέσθαι χαλεπωτάτω ἐστὸν ἀνδρεία καὶ σωφροσύνη.
XXX, 330, 16	αὐτοῖν τὸν πρεσβύτερον
33[illegible], 2	ὑμεῖς γε πάνυ ἐοίκατον ἀχθομένω
340, 27	ὀνομάζεσθαι αὐτοῖν τὸν μὲν νοῦν
XXXII, 415, 13	τὼ χεῖρε ἀνατείναντες

---

p. 754F. an sen. ger. resp. 4 p. 785E. praec. ger. reip. 5 p. 802A. de Herod. mal. 5 p. 855D. de soll. an. 36 p. 984B. Plat. quaest. 2, 2 p. 1001C. 67 p. 1021A (bis). de Stoic. rep. 23 p. 1045C. de comm. not. 25 p. 1070D. 36 p. 1077C. 41 p. 1081D.

[1]) sept. sap. conv. 2 p. 147A. reg. et imp. apophth. Phil. 10 p. 177F. 12 p. 178A. Phoc. 15 p. 188F. amat. narr. 2, 1 p. 773B. de plac. phil. III, 2 p. 893B.

[2]) consol. ad Apoll. 13 p. 108C. reg. et imp. apophth. Aem. Paul. 9 p. 198C. pro nob. 18, 3. de fluv. et mont. nom. II, 2. XXVIII, 8. vit. Hom. 37, 1. 51.

[3]) reg. et imp. apophth. Scip. min. 16 p. 201C. apophth. Lac. Arch. 6 p. 218D. Cleom. 13 p. 323F. parall. 3 p. 306B. 16 p. 309D. amat. narr. 5, 1 p. 775C. vit. Hom. II 7, 1 (bis). 12, 1. 49.

[4]) X or. vit. Antiph. p. 832F. Isocr. p. 836F. Dem. 848B. de plac. phil. III, 8, 11 p. 895E. vit. Hom. II, 36, 1. 72.

[5]) parall. min. 7 p. 307C.

XXXVI, 63, 5 τὼ δύο τὼ πλησίον ὁμοίως πρὸς αὐτὸν ἐγκλίνειν, ἀτεχνῶς ἐπιπίπτοντε καὶ ὠθουμένω
XLI, 103, 28 ἀπωτέρω δυοῖν ἀνδροῖν
LV, 169, 24 ἔμπειρος ἀμφοῖν τοῖν ἀνδροῖν
170, 31 οὐδέτερος αὐτοῖν
171, 15 κεκολασμένω ἤστην καὶ ἐσωφρονείτην ἄμφω τὼ ἄνδρε
18 ὑπὲρ τῶν αὐτῶν ἐσπουδαζέτην καὶ ἐλεγέτην
LXXI, 243, 9 Ἱππίας καὶ Ὀδυσσεὺς δεινὼ ἤστην
LXXVII, 272, 29 τοῖν πηδαλίοιν ἑκάτερον.

Verborum igitur formas duales invenimus:
in -τον: ἐστόν, ἐοίκατον
in -την: ἤστην bis, ἐσωφρονείτην, ἐσπουδαζέτην, ἐλεγέτην, ἐπαιξάτην, ἠρυθριασάτην
in -σθην: ἐγενέσθην.

Primae declinationis formae prorsus desunt. Articuli quoque forma feminina τώ est, gen.-dativi forma non occurrit. Adiectivi forma feminina in -ω XXIX, 328, 17 χαλεπωτάτω agnoscenda est, nisi mecum pro neutro accipere mavis. Secundae declinationis formae frequentissimae sunt et in -ω
subst.: ἀνθρώπω, χρησμολόγω, ὀφθαλμώ
adiect.: ἀγαθώ, χαλεπωτάτω, δεινώ
partic.: ὠθουμένω, ἀχθομένω, κεκολασμένω
et in -οιν subst.: δούλοιν, βαθμοῖν, πηδαλίοιν
partic.: λεγομένοιν
pron.: αὐτοῖν quater.

Tertiae declinationis formae in ε
subst.: μάντιε, χεῖρε, ἄνδρε
partic.: εἰδότε, ἐπιπίπτοντε
in -οιν subst.: ἀνδροῖν quater reperiuntur.

Septem duales formae cum δύο vel ἄμφω coniunctae sunt. Exempla δύο vocabuli cum plurali coniuncti haec sunt: or. I, 15, 1 δύο.. ἐφόδους II, 31, 32 δύο τὰς βασιλικωτάτας ἀρετάς III, 58, 16 δύ' ἀνδρῶν V 94, 29 δύο δέ τινας νεανίσκους VII, 113, 27 δύο ἐλάφεια δέρματα 115, 26 δύο τοὺς κορυφαίους 116, 20 τὰ δύο μέρη 119, 5 δύο μεδίμνους 122, 23 δύο πολίτας 126, 1 ἀδελφοὶ δύο XI, 179, 4 δύο θυγατέρας 6 δύο ἄρρενας παῖδας 192, 17 τοὺς δύο Αἴαντας XIV, 258, 18 δύο θιάρας ὀρθάς XXVIII, 321, 12 δύο ἡμέρας XXX, 340, 26 δύο οἰνοχόους XXXI, 368, 24 δύο ταῦτα

375, 20 τῶν δύο XXXII, 403, 22 δύο ῥήματα XXXIII, 4, 10 δύο γὰρ ποιητῶν γεγονότων XXXIV, 28, 23 δύο ἄνδρας 35, 26 δύο ἡγεμόνων XXXV, 43, 1 τῶν δύ' ἠπείρων XXXVIII, 76, 19 δύο ἐπιφανεῖς ἄνδρας XLV, 121, 31 ἐπὶ δύο ἡμέρας LIII, 164, 13 δύο φίλων ἀνδρῶν LXIV, 207, 6 δυοῖν.. παίδων ἀρρένων ὄντων LXVI, 220, 21 δυοῖν μνῶν ἢ τριῶν LXX, 239, 25 δύο δέ τινων. — Ἄμφω cum plurali coniungitur LII, 159, 10 ἄμφω... ἐποίησαν. Subiectum et praedicatum in numero plerumque congruunt. Tamen pluralem verbi cum duali numero subiecti coniunctum legimus XIII, 248, 19: ὥσπερ οὖν εἰ δύο ἀνθρώπω παλαίειν οὐκ εἰδότε παλαίοιεν.

Genetivus δύο undevicies,[1]) δυοῖν quater,[2]),
dativus δυοί quinquies[3]) exstat.

Ἄμφω vocabulo Dio decies, ἀμφότερος vicies quinquies usus est.

In oratione tricesima septima, quae spuria habetur, has duales formas legimus:

296, 6 ἐρίσαντε δὲ καὶ τὴν δίαιταν ἐπιτρέψαντε
304, 26 περικεκομμένον τὼ χεῖρε.

Duales ἐρίσαντε et ἐπιτρέψαντε plurali continuantur: ἐρίσαντε δὲ καὶ τὴν δίαιταν ἐπιτρέψαντε τρίτῳ θεῷ πρεσβυτέρῳ, οὗ
πλεῖσται μὲν κεφαλαί, πλεῖσται δέ τε χεῖρες
τούτῳ τὴν δίαιταν ἐπιτρέψαντες ἀμφότεροι κ.τ.λ.

Δύο vocabuli genetivus δύο bis (296, 19. 29), dativus nunquam, ἄμφω semel (294, 27), ἀμφότερος bis (294, 30. 296, 11) legitur.

§ 25. De Demetrio Phalereo.

In libello περὶ ἑρμηνείας, qui Demetrii Phalerei nomine inscriptus circumfertur, hae insunt formae duales:

16 ἐκ δυοῖν κώλοιν
36 μόνος δὲ ὁ μεγαλοπρεπὴς τῷ ἰσχνῷ οὐ μίγνυται, ἀλλ' ὥσπερ ἀνθέστατον καὶ ἀντίκεισθον ἐναντιωτάτω
235 ἐκ δυοῖν χαρακτήροιν τούτοιν
287 μετὰ δυοῖν τούτοιν.

---

[1]) III, 58, 16. VIII, 117, 3. XVII, 278, 22. XX, 290, 22. XXX, 331, 32. XXXI, 375, 20. XXXIII, 4, 10. XXXIV, 35, 26. XXXV, 43, 1. LIII, 164, 13. LXX, 239, 25.

[2]) XLI, 103, 28. LXIV, 207, 6. LXVI, 220, 21. LXXIV, 272, 5.

[3]) X, 160, 17. XXXI, 379, 19. LXVI, 222, 21. LXXIV, 260, 4. LXXX, 290, 19.

Exstant igitur duo exempla dualis verborum, alterum in -τον: ἀνθέστατον, alterum in -σθον: ἀντίκεισθον. Dualis nominum primae declinationis deest, secundae forma in -ω adiectivi: ἐναντιωτάτω, in -οιν substantivi: κώλοιν et pronominis: τούτοιν bis, tertiae in -οιν substantivi: χαρακτῆροιν invenitur. Duales formae in -οιν cum δυοῖν coniunctae sunt. Praeterea δυοῖν cum plurali legitur: 239 ἐκ δυοῖν κακῶν. Ἄμφω cum nomine coniunctum non reperitur, cum plurali verbi cap. 2 ἄμφω συγκαταλήγουσιν.

Genetivus vocabuli δύο quater δυοῖν[1]), ter δύο[2]), dativus bis δυσίν[3]), semel δυοῖν[4]) est. Ἄμφω sexies, ἀμφότερος decies occurrit.

§ 26. De Timaeo Locro.

Apud Timaeum Locrum in libello περὶ ψυχᾶς κόσμω καὶ φύσιος haec dualis exempla exstant:

94a λόγῳ ἤστην ἰδέα τε καὶ ὕλα καὶ ὁ θεός
94d κρέσσονα γὰρ τάδε ἀψύχω καὶ ἀλόγω ἐστόν
98b ὀρθογώνια μὲν ὦν ἐντὶ ἑκατέρω
104b τὼ δ' ἀλόγω θυμὸν μὲν πρᾶον εἶμεν.

Verborum igitur duales formae duae inveniuntur: altera in -τον: ἐστόν, altera in -την: ἤστην, nominum in ω: nom.: ἀψύχω, ἀλόγω, ἑκατέρω, acc.: τὼ ἀλόγω.

Δύο genetivus ter[5]), dativus δυσίν semel[6]) occurrit, ἄμφω et ἀμφότερος desunt. Δύο semper cum plurali coniunctum est: 93a δύο αἰτίας, 95e ἐκ δύο τουτέων, 96a δύο δυνάμεις, 96e δύο ἰσόδρομοι, 97c δύο ἐασᾶν, 98a δύο τρίτων, 98b μέρεα δύο. δύο πλευραί, 99a δύο ἄκρα. δυσί μέσοις.

§ 27. De titulis.

Denique addo duales formas, quae in tertio volumine corporis inscriptionum Atticarum occurrunt, ut quasi specimen adsit cognoscendi dualis usus, qualis in titulis imperatorum Romanorum aetate fuerit. Sunt autem hae:

5, 13 ὁ φαιδυντὴς τοῖν θε[οῖν
21/22 πρὸς τὼ θε[ώ

[1]) 16. 235. 239. 287.
[2]) 61. 105. 153.
[3]) 35. 156.
[4]) 239.
[5]) 95 C. 97 C. 98 A.
[6]) 99 A.

6, 12	ὁ φαιδυντὴς] τοῖν θεοῖ[ν
39, 6	μέχρι μηνῶν ἄλλων δύο
195, 2/3[1]	Σωτήροιν Ἀνάκοιν τε Διοσκούροιν ὅδε βωμός.
701, 5	ἐν ζαθέοισιν
	εἶσε θεαῖν [δαπέδοισιν
737, 3	ἣ τελετὰς ἀνέφαινε θεοῖν
828, 5/6	μυηθέντα ἀφ' ἑστίας ταῖν θεαῖν
238a, 11	χροσᾶ οἰνάν[θα
1363, 2	ὀγδοήκοντα δυσὶν ἔτεσιν
1443, 3	ἐτῶν δύο
1326, 8	ἄμφω ἀποφθιμένων.

Hinc cognoscimus dualem numerum imprimis quidem in formulis vetustis Cererem et Proserpinam significantibus τὼ θεώ, τοῖν θεοῖν, ταῖν θεαῖν adhibitum esse, sed etiam in nonnullis aliis vocibus, ut adstipulandum sit Meisterhansio dicenti: ‚Einige Bedeutung gewinnt der Dual wiederum beim Aufblühen der klassischen Studien in der Kaiserzeit. Denn ausser Formen wie τὼ θεώ, τοῖν θεοῖν und vereinzelten δυοῖν finden sich auch Duale wie χρυσᾶ οἰνάνθα.‘ (Grammat. d. att. Inschr. § 81.)

Caput II.

Quoniam qualis fuerit singulorum prosae orationis scriptorum usus singillatim exposuimus, accedamus ad ea quae maxime sunt memorabilia breviter comprehendenda. Prima autem tabula numerum formarum dualium, quae apud singulos scriptores occurrunt, indicat, deinde quot duales formae in centenis paginis inveniantur, exponemus. Paginarum numerum ad eum referam, qui est in editionibus Teubnerianis. Sed cum non omnes vel singuli nonnullorum scriptorum libri eis contineantur, non omnes numeros tam accurate ratiocinando assequi potui, ut non in eis qui mille paginarum longe excedunt numerum, quinquaginta fere paginae vel addendae vel detrahendae sint. Quod ad dualium formarum frequentiam pro portione constituendam nihil aut non multum facit.

[1]) 195, 701, 737, 1326 metricae sunt inscriptiones.

Auctorum nomina	numerus formarum dualium	numerus paginarum Teubnerian.	numerus formarum dualium pro centenis paginis	Auctorum nomina	numerus formarum dualium	numerus paginarum Teubnerian.	numerus formarum dualium pro centenis paginis
Aristoteles	90	3000	3,0	Philodemus	—	?	—
Pseudaristoteles .	6	1400	0,57	Diodorus	—	2200	—
Theophrastus . . .	16	730	2,2	Lesbonax	—	30	—
Epicurus	—	80	—	Dionysius	13	1800	0,7
Metrodorus	—	?	—	Pseudodionysius .	6	30	20,0
Zeno	—	?	—	Nicolaus Damascenus	7	250	2,8
Cleanthes	—	?	—	Strabo	—	1170	—
Autolycus	—	79	—	περὶ ὕψους	—	50	—
Euclides	—	750	—	Cebes	—	20	—
Pseudeuclides . . .	1	40	2,5	Philo	17	1940	0,77
Archimedes	—	480	—	Pseudophilo . . .	—	24	—
Pseudarchimedes .	2	60	3,3	Iosephus	23	1990	1,15
Apollonius	—	170	—	Pseudoiosephus . .	—	90	—
Hypsicles	—	40	—	Plutarchus	51	4550	1,1
Pseudhypsicles . .	—	10	—	Pseudoplutarchus.	21	770	2,7
Megasthenes . . .	—	80	—	Dio Chrysostomus	47	730	6,4
Craterus	—	20	—	Pseudodio	4	15	26,6
Polemo	—	80	—	Demetrius	7	70	10,0
Polybius	29	1450	2,0	Timaeus Locrus .	7	14	50,0
Posidonius	2	?	?				

Videmus dualem ab Aristotele usque ad Diodorum decrescentem, inde a Dionysio Halicarnassensi paulatim crescentem.

Componamus alterum indicem, cui eos tantum adscribamus, qui plus semel duali numero usi sunt, disponamusque duales formas secundum classes vocabulorum in verborum, substantivorum, adiectivorum, participiorum, pronominum duales:

Nomina auctorum	Duales					de quot vocabulis formae duales inveniantur
	verborum	substantivorum	adiectivorum	participiorum	pronominum	
Aristoteles	1	31	9	11	6	30
Theophrastus . . .	—	4	1	2	7	7
Polybius	—	15	1	—	—	6
Dionysius	—	6	—	—	—	1

Nomina auctorum	Duales					de quot vocabulis formae duales inveniantur
	verborum	substantivorum	adiectivorum	participiorum	pronominum	
Nicolaus Damasc..	—	4	—	1	—	5
Philo.	—	7	3	3	—	9
Iosephus.	1	13	2	—	—	9
Plutarchus	—	26	4	4	—	15
Dio	10	13	3	6	4	25
Demetrius	2	2	1	—	2	6
Timaeus	2	—	3	—	1	4

Extremus tabulae versus vocabulorum, quorum formae duales inveniuntur, numerum indicat, qui apud Dionysium maxime exiguus est aeque ac numerus classium.

Tertio indice comparandum propono numerum formarum in -ω et -ε (reliquae enim nom.-acc. formae omnino non occurrunt) cum numero formarum in -αιν et -οιν et in -τον, -την, -σθον, -σθην desinentium.

Nomina auctorum	Formae in								
	ω	ε	αιν	οιν II. decl.	οιν III. decl.	τον	την	σθον	σθην
Aristoteles	—	—	16	52	21	—	1	—	—
Theophrastus. . . .	—	—	1	11	3	—	—	—	—
Polybius	—	—	—	15	13	—	—	—	—
Dionysius.	6	6	—	1	—	—	—	—	—
Nicolaus Damasc.	3	1	—	1	2	—	—	—	—
Philo	2	—	—	11	4	—	—	—	—
Iosephus	1	3	3	4	8	—	1	—	—
Plutarchus	8	7	5	11	17	—	—	—	—
Dio	14	5	—	14	4	2	7	—	1
Demetrius	1	—	—	3	1	1	—	1	—
Timaeus	5	—	—	—	—	1	1	—	—

Unde discimus formas nom.-acc. dualis usque ad Dionysium intermortuas et ab illo receptas esse, formas in -αιν et -οιν ab omnibus praeter Dionysium adhiberi, verborum dualem ab Aristotele usque ad Iosephum evanuisse.

Quarto indice brevi comprehendemus, quot duales formae cum δύο vel ἄμφω coniunctae legantur, quot non. Atque quo facilius intellegatur, quid sibi velint numeri, addam numerum

quo quot sint pro centenis dualibus formis non coniunctae demonstretur.

Nomina auctorum	Formae duales cum δύο vel ἄμφω		
	coniunctae	non coniunctae	non coniunctae pro portione
Aristoteles	79	11	12,2
Theophrastus	13	2	13,3
Polybius	26	3	10,3
Dionysius	1	12	92,3
Nicol. Damasc.	3	4	57,1
Philo	11	6	35,5
Iosephus	7	16	69,5
Plutarchus	22	29	56,8
Dio	11	36	76,5
Demetrius.	4	3	42,8
Timaeus.	—	7	100,0

Elucet inde a Dionysii aetate formas neque cum δύο neque cum ἄμφω coniunctas praevalere.

Postremum indicem subiciam, quo declinatio δύο vocabuli pateat. Scriptores autem eos omittam, qui nulla vel perpauca exempla praebent.

Nomina auctorum	Genetivus			Dativus				Gen.	Dat.
	δυοῖν	δυεῖν	δύο	δυοῖν	δυεῖν	δύο	δυσί	δυῶν	δυοῖς
Aristoteles	93	8	80	12	—	23	68	—	—
Theophrastus. . .	17	1	2	11	1	2	7	—	—
Autolycus	—	—	7	—	—	—	—	—	—
Euclides	—	—	319	—	—	47	137	—	—
Archimedes. . . .	—	—	12	—	—	3	4	1	3
Apollonius	—	2	35	—	—	2	1	—	—
Hypsicles	—	—	4	—	—	—	1	—	—
Polybius	—	34	4	—	1	2	17	—	—
Diodorus	36	12	15	—	—	—	38	—	—
Dionysius.	—	67	10	—	1	2	34	—	—
Strabo	—	39	4	—	1	—	19	—	—
Philo[1])	(67)	(7)	2	—	—	—	50	—	—
Iosephus	8	—	71	3	—	3	34	—	—
Plutarchus	69	101	17	2	—	—	49	—	—
Dio	4	—	11	—	—	—	5	—	—
Demetrius	4	—	3	1	—	—	2	—	—
Timaeus	—	—	4	—	—	—	1	—	—

[1]) secundum ed. Mangeyanam, cf. autem quae pag. 31 dixi.

Hinc perspicitur genetivi usum inconstantem fuisse. Exceptis autem mathematicis, Iosepho, Dione, Timaeo formae declinatae in frequentiore usu fuerunt. Dativi forma fere sollemnis ab Aristotelis aetate δυσί erat.

Caput III.

Quoniam qualis sit singulorum scriptorum ab Aristotelis usque ad Dionis Chrysostomi aetatem usus dualis numeri, exposui et indicibus quae mihi invenisse videor brevi complexus sum, restat, ut, quantum quidem in me est, causas et emorientis et reviviscentis numeri rimari studeam. Ac causas quidem, cur dualis numerus apud Graecos ex usu venerit, iam in exordio adumbrasse mihi videor. Nam cum dualis numerus felici atque quodammodo abundante ubertate ingenii ortus sit sive ad personas sive ad res plastice effingendas et depingendas, factum est, ut nunquam necessitate grammatica in usum veniret. Quare post Homerum exceptis poetis, qui eius dictionem secuti sunt, apud prosae orationis scriptores omnino non invenitur praeter Atticos. Sed ne hic quidem florebat omnibus temporibus. Quae enim non sunt necessaria, temporum decursu occidunt. Atque primis post bellum Peloponnesiacum decenniis dualis ex sermone cotidiano paulatim abiit, id quod ex inscriptionibus apparet. Scriptores eum aliquamdiu retinuerunt, sed pedetentim missum fecerunt, praesertim cum plerique eorum non in Attica nati essent.

Iam quo ordine singulae duales formae interierint, quaeramus. Quod facile coniectura assequemur, si quae fuerit dualis vis primaria, ante oculos nobis posuerimus. Haec autem genuina eius significatio videtur esse, ut duas personas vel res, quae inter se qualicumque ratione coniunctae sunt, una forma comprehendens tamquam ad unitatem perducat. Unde apparet magis nominibus quam verbis eius notionem infixam haerere. In illis enim, imprimis in parium membrorum significationibus, tum in omnibus personis vel rebus quae coniuncte aliquid agunt, in verbis autem cum congruentiae partium orationis causa tum in eis quibus societatis vis inest, vel quae, ut verba eundi, personas agentes nobis ante oculos ponunt, adhiberi poterat. In adiectivis

et participiis, nisi substantivorum locum tenebant, dualis notio nulla inerat, sed tantum congruentia substantivorum requirebat, ut dualem induerent. Contra in pronominibus demonstrativis vis quaedem plastica inest, quare in eis et in membrorum paribus dualem diutius servatum esse intellegimus. Sed non solum e significatione, verum etiam e formis ipsis de interitu iudicandum erit. Quae enim maxime rarae erant formae et cum nominativo singulari confundi poterant, ut in -α, ante ceteras exolevisse putabimus. Ac si duales verborum formae prius quam substantivorum interierunt, nominativi-accusativi formas substantivorum paulo post secutas esse facile comprehendimus. Nam etiamsi subiectum cum praedicato in numero duali omnino congruere necesse non erat, tamen quia dualis verbi ex hominum memoria exciderat, id certe effecisse conicere licebit, ut nominativi dualis forma saepius plurali cederet.

Quae omnia fere usu scriptorum ab Homeri aetate usque ad oratores Atticos confirmantur. Cuius rei exempla pauca proferam. Formarum in -α usum iam antiquissimis temporibus imminutum esse cognoscimus ex Aeschylo, Sophocle, Euripide, Aristophane, qui cum δύο vocabulo primae declinationis dualem novies, pluralem vicies ter, secundae et tertiae declinationis dualem quinquagies semel, pluralem octies coniunxerunt. Verborum dualem cito evanuisse tituli Attici nos docuerunt. Quamquam apud scriptores Platonis fere aequales formarum dualium numerus non minor erat, tamen dualis vis debilitata erat. Nam δύο multo saepius cum plurali quam cum duali coniunctum est, pleraeque autem formae duales voculas δυοῖν et ἀμφοῖν quasi adminicula arcessiverunt. Usque ad id tempus dualis usus sensim decrescebat, apud Aristotelem eius ruina absoluta apparet. Nam neque verbi dualis excepta una forma ἤστην neque nominum nominativi-accusativi ullum exemplum in eius libris exstant. Solae in -αιν et -οιν formae manserunt atque eae omnes fere cum δυοῖν et ἀμφοῖν coniunctae, ita ut dubitare non possimus quin attractione quadam formarum magis quam viva adhuc dualis vi contineantur. Quae vero non coniunctae exhibentur, omnes fere parium membrorum sunt significationes.[1])

[1]) Memorabilis sane est locus περ. πορ. ζῴων 12 p. 711a 21 quo τοῖν σκελοῖν non de uno, sed de compluribus paribus crurum dicitur. Hoc enim

Ut duales formas Aristoteles plerumque cum δυοῖν et ἀμφοῖν, ita δυοῖν et ἀμφοῖν plerumque, sed non perpetuo, cum duali coniunxit. Nam etsi pauca sunt exempla δυοῖν cum plurali coniuncti, paulo plura ἀμφοῖν, tamen frequentiora sunt quam apud Platonem. Quod vero ἀμφοῖν saepius cum plurali coniungitur quam δυοῖν, coniciendum non est ἀμφοῖν formae vim dualem minorem infuisse quam δυοῖν. Immo maior inerat. Nam ἄμφω vocabulum, quo duae sive personae sive res quasi inter se coniunctae comprehenduntur, propius accedit ad dualis vim genuinam, quam δύο, quo res tantum numerantur. Sed ἀμφοῖν plerumque postponitur. Facilius autem fere fit, ut formae quae antecedunt attrahant sequentes, quam contrarium. Unde evenit, ut ἀμφοῖν, etsi δυϊκώτερον, ut ita dicam, erat quam δυοῖν, saepius cum plurali coniungeretur.

Quo minus discrimen inter Attici sermonis usum et Aristotelis intercedere videtur in δυοῖν cum nominibus coniungendo, eo maius in δύο declinando elucet. Nam δυεῖν et δυσί formis persaepe usus est, quae abhorrent ab Attici sermonis sinceritate. Dualis autem omnino tam infrequens est, ut cum Platonis usu

---

loco verbis πᾶσιν ὅσοις ὑπάρχει ἡ κατὰ τόπον μεταβολὴ τοῖν σκελοῖν non de eis agitur animalibus, quae duobus cruribus, sed de omnibus, quae cruribus moventur; non δίποδα a τετράποσιν, sed ὑπόποδα ab ἄποσιν discernuntur. Vertemus igitur hunc locum non: ‚quae crurum pari moventur' sed: ‚quae crurum paribus moventur'. Dualem autem de plus uno pari membrorum usurpatum raro quidem, sed iam apud Homerum invenimus, ut Il. 9, 503

καὶ γάρ τε λιταί εἰσι Διὸς κοῦραι μεγάλοιο,
χωλαί τε ῥυσαί τε παραβλῶπές τ' ὀφθαλμώ.

10, 187 ὣς τῶν νήδυμος ὕπνος ἀπὸ βλεφάροιιν ὀλώλει
νύκτα φυλασσομένοισι κακήν,

ubi non de unius, sed de multorum geminis oculis verba facit poeta,

Od. 11, 210 ὄφρα καὶ εἰν 'Αίδαο φίλας περὶ χεῖρε βαλόντε
ἀμφοτέρω κρυεροῖο τεταρπώμεσθα γόοιο,

quo loco Ulixes de ipsius et matris manuum paribus loquitur,

21, 223 κλαῖον (scil. Eumaeus et Philoetius) ἄρ' ἀμφ' 'Οδυσῆι δαΐφρονι
χεῖρε βαλόντε.

Neque desunt loci apud alios scriptores, ut Euripides in Iphig. Taur. 1318 de Oreste et Pylade dixit:

κεῖνοί τε γὰρ σίδηρον οὐκ εἶχον χεροῖν | ἡμεῖς τε,

et Plato Theaet. 155 E εἰσὶ δὲ οὗτοι οἱ οὐδὲν ἄλλο οἰόμενοι εἶναι ἢ οὗ ἂν δύνωνται ἀπρὶξ τοῖν χεροῖν λαβέσθαι et Pseudoplato Erast. 132 B κύκλους γὰρ γράφοντες ἐφαινέσθην καὶ ἐγκλίσεις τινὰς ἐμιμοῦντο τοῖν χεροῖν ἐγκλίνοντε.

comparari vix possit, apud quem in uno Gorgia dialogo plures quam quadraginta formae duales inveniuntur, dimidia fere pars eius numeri, qui ex omnibus Aristotelis libris efficitur.

Theophrastus multis in rebus cum Aristotele consentit. Nam hic quoque verborum duali et nominum nom.-acc. caret, δυοῖν et ἀμφοῖν saepe cum plurali coniunxit, dualem cum δυοῖν vel ἀμφοῖν coniunctum non habet nisi χεροῖν, omninoque numerum formarum dualium perexiguum praebet. Progressus autem conspicitur, quod excepto participio ὄντοιν bis obvio formas duales nisi substantivorum et pronominum nullas adhibuit.

Epicurus, Metrodorus, Zeno, Cleanthes philosophi num duali numero usi sint, nescimus. Nam etsi in fragmentis eorum dualis forma nulla exstat, tamen cum in Aristotelis quoque libris quibusdam, qui modum eorum fere exaequant, ut in arte poetica, duales formae desint, fieri potuisse non negabimus, ut in horum quoque libris deperditis rarae duales formae essent.

Quantillus autem illo tempore fuerit dualis usus, inde apparet, quod mathematici eo omnino carent.

Atque etiam Polybii usum si cum Theophrasto comparaverimus, multo minorem fuisse cognoscemus. Polybius enim excepto χεροῖν substantivorum tantum dualem cum ἀμφοῖν coniunctorum usurpavit. Numerus autem eorum minimus est et omnes fere paria membrorum indicant vel, ut μεροῖν, quod de utroque latere dicitur, geminationis vim habent.

Paulo autem post dualis et ex historiae et ex ceteris litterarum generibus prorsus evanuit. Nam apud Posidonium unam formam in -οιν, nullam apud Philodemum Gadarensem, Lesbonactem, Diodorum Siculum, Strabonem[1]) reperimus. Unde erit concludendum circa annum centesimum ante Christum natum dualem prorsus interiisse. Nam cum ne δυοῖν quidem et ἀμφοῖν cum duali coniungerentur, has quoque formas dualem vim exuisse apparet.

Paulo autem post id est aetate Augusti imperatoris reviviscentis dualis prima vestigia reperiuntur. Dionysius enim Halicarnassensis in archaeologia Romana τὼ χεῖρε accusativo sexies usus est. Ne vero putaveris hanc formam

---

[1]) cf. p. 28.

e priore aetate remansisse neve coniunxeris cum χεροῖν illo, quod ab Aristotele usque ad Polybium unicum fere dualis cum δυοῖν non coniuncti exemplum est, neve dixeris iteratum eiusdem vocabuli usum evanescentis dualis signum esse. Nam accusativi dualis forma in -ε post annum CCCXIX[um] a. C. n. non invenitur. Quod vero ab eodem vocabulo derivatum est atque χεροῖν illud, nil aliud probat, nisi cum voce χείρ apud Graecos dualis vim arte cohaesisse. Quod non a multis, sed ab una hac dualis forma redintegrandi initium fecit, ne hoc quidem iudicio nostro obstat. Nam cum ipse aliique eius aetatis scriptores orationem a vulgari ad Attici sermonis sinceritatem reflectere studerent, non subito totum splendorem priscae illius orationis in suum usum verterunt, sed paulatim pro suo quisque ingenio proque studio quod scriptoribus veteribus legendis imitandisque impenderant, facultatem Attice scribendi adepti sunt. Studio autem veterum Dionysium ad dualem renovandum adductum esse facile est intellectu. Erat oratorum scriptorumque Atticorum non solum iudex, sed etiam imitator. Atque cum in orationibus quas intexuit archaeologiae componendis veterum locutiones sententiasque secutus sit[1]), duales quoque formas ex eodem fonte manasse coniciemus. In libris rhetorici argumenti dualem nondum adhibuit, quia in his minus imitationi veterum operam dedit. Similiter de libello περὶ ὕψους et de Cebetis tabula iudicandum erit, nisi quod hi ambitu perexiguo sunt.

Dualis autem numerus ea aetate studio omnium scriptorum qui veterum vestigia presserunt, in vitam revocatus est. Quod ex Nicolao Damasceno, aequali Dionysii, cognoscimus, qui formas in ω et ε et οιν adhibuit.

Atque de Philone veteres ipsi dixerunt: ἢ Πλάτων φιλωνίζει, ἢ Φίλων πλατωνίζει, quod non solum ad sententias, sed ad verba ipsa fuerunt qui referrent. Utut est, recte Leopoldus Cohn (Bresl. philol. Abh. 4, 4 p. XLI) ‚quamquam, inquit, (Philo) novis et raris vocabulis et dictionibus non plane abstinuit, summopere tamen studuit, ut orationem suam Attico quodam colore afficeret.‘ Cui colori Attico etiam dualis usus adnumerandus est.

---

[1]) cf. J. Flierle, Ueber Nachahmungen des Demosth., Thukyd., Xenoph. in den Reden der röm. Archaeologie des Dionys. Lipsiae 1890.

In Flavii Iosephi de bello Iudaico libris dualis non tam late patet quam in archaeologia. Nam in altero libro in -ε et -αιν formas, in altero etiam in -αιν et -ω et verbi dualem deprehendimus. Ut igitur in Platonis scriptis dualis paulatim evanescentis specimen habemus (cf. Roeper, de dualis usu Platonico p. 2), ita apud Iosephum reviviscentis. Nam cum archaeologia compluribus annis post libros de bello Iudaico composita sit, illo ipso tempore dualis usum paulatim crevisse apparet.

Non longe distat Plutarchi usus. Nam pro portione totidem fere formas duales praebet, quot Iosephus, paulo plures quam Dionysius et Philo. Formas duales verborum vitavit, nominum in -ω, -ε, -αν, -αιν desinentes admisit. Atque eundem quem modo apud Iosephum cognovimus paulatim crescentem dualis usum apud eum observare licet. Nam in vitis numerus formarum dualium pro portione multo maior est quam in scriptis moralibus.

Dio Chrysostomus etiam maiore impetu veterum sermonem imitandum aggressus est. Unde factum est, ut in duali usurpando modum priorum longe excederet. Imprimis verborum dualem in deliciis habuit, atque id quidem tantopere, ut Platonem pro portione superaret. Subiecti enim dualem semper fere cum duali praedicati forma coniunxit. Cum autem dualis usum plane redintegraverit, multo magis memorabile est, quod δύο vocabuli genetivum undecies δύο, quater tantum δυοῖν, dativum semper δυσί formavit.

Restat, ut de Demetrii Phalerei περὶ ἑρμηνείας et Timaei Locri περὶ ψυχᾶς κόσμω qui feruntur libris pauca addamus. Ipsum Demetrium Phalereum libellum περὶ ἑρμηνείας non composuisse, ut H. Liers (de aetat. et script. libri, qui fertur Dem. Phal. π. ἑρμην. Breslau 1880) statuit, C. Hammer (Demetr. π. ἑρμ. Landeshut 1883) et multo clarius Beheim-Schwarzbach (libellus π. ἑρμ. qui Dem. nom. inscript. est, quo temp. comp. sit, Kiliae 1890) ostenderunt. Ille, quem sequuntur R. Volkmann (Rhetorik der Griechen und Römer[2] p. 538) et Gu. de Christ (Geschichte d. griech. Litt.[2] p. 505) libellum circa annum centesimum a. C. n. scriptum esse censet. Quod, dualem si spectamus, probare nullo modo possumus. Nam illo tempore dualis verborum et formarum in -ω desinentium usum tantum in libello rhetorici argumenti fuisse — plures enim sunt pro portione formae quam apud Dionem — concedere non possumus. Multo autem minus arbi-

trabimur potuisse fieri, ut hic usus a nullo, ne a Dionysio quidem, qui ipse duali redintegrando operam dedit, in libris rhetoricis admitteretur. Melius haec res concinit cum sententia Beheim-Schwarzbachii l. l. p. 40 prolata: ‚itaque ex forma libelli idem concluditur, quod ex ceteris argumentis, nempe ut libellus saeculo altero p. Chr. n. compositus sit.‘

Libellum περὶ ψυχᾶς κόσμω non Timaei Locri esse omnes viri docti consentiunt. Atque idem ex usu dualis licet cognoscere. Nam prosae orationis scriptores, qui Dorico sermone utebantur, quantum quidem iudicare possumus, dualem non adhibuerunt, hic vero pro portione non minorem quam Plato exemplorum numerum praebet. Qui novissimus de aetate eius libelli quam copiosissime disseruit Anton (de origine libelli περὶ ψυχᾶς κόσμω, Naumburg 1891) ad hunc finem pervenit (p. 593): ‚Atque etiam — more verborum testimoniisque veterum — illud planum factum est susceptam hanc culpam [scil. componendi hunc librum] esse non ante Panaetii aetatem nec post Nicomachi Geraseni, dubito an exeunte primo secundove ineunte p. Chr. n. saeculo.‘ Quocum fere convenit, quod e dualis usu probatur ante Dionis Chrysostomi orationes librum scriptum non esse.

Iam postquam dualis numeri historiam ab Aristotele usque ad Dionem narravimus, unum restat, ut quaeramus, quam vim Dionysius et qui in duali renovando eum secuti sunt formis dualibus inesse putaverint. Atque primum si vocabula spectamus, quae in formas duales declinata sunt, Dionysii unum exstat χείρ haud semel repetitum, Nicolai Damasceni χείρ et ὀφθαλμός, Iosephi in bello Iudaico χείρ et πούς, Plutarchi decies sexies χείρ vel πούς. Huc si addimus χεῖρε et χεροῖν haud raro[1]) non de uno, sed de complurium hominum pari manuum esse usurpata, membrorum parium significationes, ubi de uno vel compluribus hominibus agatur, duali ut plurali exprimi posse illos arbitratos esse censebimus. Ceteras formas imprimisque Philoneas duplicitatis notionem habere invenimus. Nam quoniam δυοῖν plerumque cum duali coniunctum videmus, dubium esse

[1]) Dionys. arch. Rom. III, 73, 2. VI, 82, 3. 85, 2. Ioseph. bell. Iud. V, 2, 4. Plut. Brut. 42, 3. Pyrrh. 7, 28. Aem. Paul. 25, 10. Alex. 13, 3. Caes. 61, 8. de ser. num. vind. 14 p. 558 E.

non potest quin de duabus rebus duali agi putaverint. Quod etiam ex Dione Chrysostomo confirmatur, apud quem perraro inter duales formas parium membrorum significationes reperiuntur. Etsi ut plane cognoscamus, quae dualis numeri illa quidem aetate vis fuerit, eius usum in libris posterioris aetatis scriptorum longius persequi necesse erit, tamen illud pro certo affirmare possumus, quam apud veteres invenimus et geminationis et duplicitatis vim, quarum altera ea quae natura paria sunt, altera, quae alia ratione inter se coniuncta sunt, comprehenduntur, illo quoque tempore dualibus formis infuisse.

Typis societatis typographorum Vratislaviensium.